

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Diplomová práce

REFORMA ZÁKLADNÍHO UMĚLECKÉHO ŠKOLSTVÍ A ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY Z POHLEDU PEDAGOGŮ

Vedoucí práce: doc. Kaplánek Michal, Th.D.

Autor práce: Magdaléna Nováková

Studijní obor: Pedagogika Volného času

Ročník: 4.

2014

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů

a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem odhalování plagiátů.

26. března 2014

Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. Michalu Kaplánkovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Karlu Ochozkovi za konzultace a výbornou spolupráci.

V neposlední řadě děkuji hlavně svým rodičům a přátelům, za podporu a pochopení, jímž mě na této dlouhé cestě provázeli.

OBSAH

Úvod	4
1 Historie ZUŠ v Čechách	7
1.1 Počátky hudební výchovy v Čechách	7
1.2 Hudební vzdělávání v období po bitvě na Bílé hoře	8
1.3 Osvícenství	9
1.4 Národní obrození	10
1.5 Nová éra hudební výchovy od šedesátých let	11
1.6 Konec 19. století až po vznik ČSR	11
1.7 Druhá světová válka a poválečné období	12
1.8 Lidové školy umění	12
1.9 Od Listopadu 1989 do dnes	13
2 Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání	14
2.1 Charakteristika ZUV	16
2.2 Organizace ZUV	17
2.3 Cíle ZUV	17
2.4 Kompetence	18
2.5 Umělecké obory	18
2.5.1 Hudební obor	18
2.5.2 Výtvarný obor	19
2.5.3 Taneční obor	20
2.5.4 Literárně-dramatický obor	21
2.6 Vzdělávání žáků mimořádně nadaných	22
2.7 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	22
2.8 Personální podmínky	23
2.9 Psychosociální podmínky	24
2.10 Organizační podmínky	24
3 Pilot ZUŠ	24
3.1 První aktivita	26
3.2 Druhá aktivita	27
3.3 Třetí aktivita	27
3.4 Stav ZUV v Čechách	28

4	Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání	
	29	
4.1	Jak využít vlastní hodnocení školy při tvorbě ŠVP?	31
4.2	Plánování tvorby ŠVP	31
4.3	Seznámení učitelů s RVP	32
4.4	Nejčastější rizika a jejich eliminace	32
4.5	Tvorba jednotlivých kapitol	33
4.6	Identifikační údaje	34
4.7	Charakteristika školy	34
4.8	Zaměření školy a její vize	34
4.9	Výchovné a vzdělávací strategie	34
4.10	Vzdělávací obsah uměleckých oborů	35
4.11	Vzdělávání žáků mimořádně nadaných	36
4.12	Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	36
4.13	Hodnocení žáků a vlastní hodnocení školy	37
5	Shrnutí	38
6	Výzkumné šetření a jeho východiska	40
7	Metodika výzkumného šetření	41
7.1	Výběr ZUŠ	42
7.2	Kvalitativní výzkum jako metoda užitá k výzkumnému šetření	42
7.3	Charakteristika škol	44
7.3.1	Škola A	44
7.3.2	Škola B	44
7.3.3	Škola C	45
7.3.4	Škola D	45
7.3.5	Škola E	45
7.3.6	Škola F	46
7.3.7	Škola G	46
7.4	Charakteristika průběhu rozhovorů	48
7.4.1	Rozhovor č. 1	48
7.4.2	Rozhovor č. 2	48
7.4.3	Rozhovor č. 3	48
7.4.4	Rozhovor č. 4	49
7.4.5	Rozhovor č. 5	49

7.4.6	Rozhovor č. 6	49
7.4.7	Rozhovor č. 7	50
7.4.8	Rozhovor č. 8	50
7.4.9	Rozhovor č. 9	50
7.4.10	Rozhovor č. 10	50
7.4.11	Rozhovor č. 11	51
7.4.12	Rozhovor č. 12	51
7.4.13	Rozhovor č. 13	51
7.5	Způsob vyhodnocování dat	52
8	Výsledky výzkumu	53
8.1	Vlastní sběr dat	53
8.2	Vlastní výsledky výzkumu	54
8.2.1	Tvůrci ŠVP	54
8.2.2	Průběh tvorby ŠVP	57
8.2.3	Změny po zavedení ŠVP	62
8.2.4	Hodnocení	66
8.2.4.1	Hodnocení procesu	66
8.2.4.2	Hodnocení průběhu ŠVP	67
8.2.4.3	Hodnocení změn	68
8.2.5	Dopad změn na žáky	71
9	Závěr	74
	Seznam zdrojů	77
	Slovníček použitých výrazů	79
	Seznam příloh	85
	Příloha I	86
	Příloha II	87
	Příloha III	135

Úvod

Když se řekne reforma, představíme si úpravu, proměnu, snahu o změnu k lepšímu. Reforma by měla usilovat o zlepšení toho, co je a přitom se změnami nedotýkat základů.¹

Jako téma pro svou diplomovou práci jsem si vybrala reformu základního uměleckého vzdělávání, z které vyplývá vznik rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání (dále jen RVP ZUV) a dále pak školních vzdělávacích programů (dále ŠVP). Přestože jsem studentkou pedagogiky volného času, vybrala jsem si toto téma hodící se spíše na konzervatoře či pedagogické školy s hudebním zaměřením. Bylo však pro mě tak zajímavé, hlavně proto, že jsem slyšela velkou kritiku z řad mně blízkých pedagogů. Jelikož jsem základní uměleckou školu absolvovala a sama se hudbou částečně i z pedagogického hlediska zaobírám, mám v těchto kruzích dost známých. V době když jsem svojí diplomovou práci plánovala, bylo právě toto téma velmi aktuální a rozjízďela se tvorba prvních ŠVP podle Pilotních ZUŠ. Nadchl mě i nápad udělat s řediteli a učiteli ZUŠ rozhovory na toto téma, i když popravdě měla jsem určité obavy, že se mnou nebudou chtít o této ožehavé tématice mluvit, protože budou mít strach o své posty. Proto je pro mou práci tak podstatná anonymita.

Základním cílem bylo zjistit, zda byla reforma úspěšná. Jde tedy o analýzu vzorků v podobě rozhovorů, které mi poskytli ředitelé a učitelé ZUŠ. Jestli byla reforma také prospěšná, se dozvíme až po uplynutí dalších pěti let, kdy budou vycházet první absolventi sedmiletých oborů, kterých se změna týkala. Přesto je tedy RVP už dva roky kompletně využíván v praxi a je již dobře viditelné, co se oproti předchozím letům, kdy fungovaly osnovy, změnilo. Zabývala jsem se tedy otázkami, které se týkaly průběhu tvorby ŠVP, změnami v praxi učitelů a tím, jaké mělo zavedení ŠVP dopad na žáky.

V teoretické části se seznámíme s obecnou historií ZUŠ. Dále zde budeme rozebírat RVP pro ZUŠ, manuál ŠVP, osnovy a výukové materiály hudebního oboru.

¹ Srov. KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 7. vyd., V SPN vyd. 2., rozš. a dopl. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2005, 829 s. ISBN 80-723-5272-5.

Praktická část je zaměřena na vzorek ZUŠ v jižních Čechách, kde proběhly případové studie s řediteli ZUŠ. Jde o inovaci a zavedení RVP na všech typech škol v České republice. V základním uměleckém vzdělávání se tedy jedná o problém nový, v rámci tří let, kdy program vcházel v platnost a všechny školy se mu musely více či méně věnovat.

První kapitola se zabývá historií ZUŠ, které začínaly pouze s hudebním oborem, proto jde nejprve o historii hudební výchovy v Čechách. Vybrala jsem informace, které se týkají počátků základního uměleckého vzdělávání v průběhu dějin, dozvíme se tedy o hudebním vzdělání od počátku, za který se dá počítat již 10. století, dále o proměnách po bitvě na Bílé hoře a průběhu v době osvícenství, v době národního obrození, během druhé světové války přes vznik lidových škol umění až do dnes.

Další kapitola je věnována RVP pro ZUV a celému jeho obsahu. Od preambule přes legislativní zakotvení, cíle ZUV až k podrobně rozebraným oborům, součástí jsou také kapitoly o žácích mimořádně nadaných a žácích se speciálními vzdělávacími potřebami. Výstupem RVP ZUV by měly být ŠVP, které prvotně vznikaly v pilotních školách.

Proto dále navazuje kapitola pilot ZUŠ, která se zabývá právě pilotními školami jejich vznikem, smyslem a tím co přinesly pro reformu vzdělávání. Součástí této kapitoly je stav ZUŠ v Čechách, což je v podstatě vyjádření počtu škol v jednotlivých krajích.

Čtvrtá kapitola popisuje manuál pro tvorbu ŠVP objevují se zde podkapitoly o využití hodnocení školy, o tom jak naplánovat tvorbu ŠVP, jak seznámit učitele s RVP, také popis nejčastějších rizik a to, jak jim mohou ředitelé předejít, dále jsou tu opět kapitoly o mimořádně nadaných žácích a žácích se speciálními vzdělávacími potřebami, stejně tak jako v RVP ZUV ze kterého ŠVP vychází a koresponduje s ním.

Poslední kapitolou je celkové shrnutí teoretické části.

Další kapitolou začíná část praktická, která nejprve popisuje celou metodiku výzkumu, do které patří výběr ZUŠ, popis kvalitativního výzkumu, charakteristika vybraných škol, dále pak charakteristika rozhovorů a způsob vyhodnocování dat.

Sedmá kapitola je věnována výsledkům výzkumu, nejprve sběru dat, tak jak probíhal, dále vlastním výsledkům, které jsou rozčleněny v přehledných tabulkách podle toho, jak byly analyzovány. První výsledky přináší informace o tvůrcích ŠVP, dále o průběhu tvorby, o změnách které přišly po zavedení ŠVP. Další výsledky jsou hodnocení: procesu, průběhu a změn. Poslední výsledky této kapitoly se věnují dopadu změn na žáky.

Osmou kapitolou je závěr, ve kterém najdeme zhodnocení celé práce.

Základní zdroje, ze kterých práce vychází, jsou RVP ZUV a Manuál k tvorbě ŠVP.

1 Historie ZUŠ v Čechách

Historie vývoje dějin českého hudebního školství je přehledně shrnuto v knize Vladimíra Gregora a Tibora Sedlického *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku* z této knihy jsem čerpala převážnou část první kapitoly.

1.1 Počátky hudební výchovy v Čechách

Jakási podoba hudebního vzdělávání u nás vznikala již od 10. století, kdy se setkáváme s první výukou liturgických zpěvů na škole v Budči u Slaného. V 11. Století tuto školu nahradila škola v Praze. Dále se středisky výuky stávaly kláštery. V době panování Karla IV. vznikl v roce 1344 chrámový sbor při chrámu sv. Víta.²

V průběhu 16. Století se výuka hudby rozvíjí v partikulárních školách, je součástí tzv. qadrvivia. Prvním dohlízejícím ustanovením nad výukou byl Řád Petra Kodocilla z Tulechova (z roku 1856), který ustanovil, že v 1. třídě by žáci měli poznávat latinské, německé a české písničky, ve 2. třídě zpívání hudební škály ut, re, mi, fa, sol, la a výklad jednoho „muzického“ pravidla, ve 3. třídě cvičení v hudbě denně po obědě a ve 4. třídě instrumentální hudba. Žáci ovšem nezpívali jen ve škole, což dokazují mnohá stipendia založená bohatými měšťany, kteří chtěli, aby žáci zpívali k jejich počtě. Zpívalo se při pohřbech, křtech, masopustech, při vítání královských úředníků.³

Partikulární školu vedl rektor, též mistr nebo bakalář, pod ním pracovali učitelé, kantoři a jejich pomocníci sukcesoři, kteří učili chorální a figurální zpěv, pro církevní potřeby. Kantor byl obvykle správcem kůru v kostele. Ve škole děti začínaly a končily zpěvem, tento zvyk se v menších obměnách udržel až do 19. století. Hra na hudební nástroj se vyučovala převážně soukromě a nejoblíbenějším nástrojem této doby byly housle.⁴

Vrátíme-li se do 15. Století nesmíme zapomenout na husitský zpěv, který sloužil jako mocná zbraň a také byl využíván k potřebám vojenským. Hlavním rozdílem mezi husitskými a katolickými dětmi bylo, že zpěvu se účastnili nejen chlapci, ale i dívky.

² Srov. SEDLICKÝ, T.; GREGOR, V.; *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1990, 282 s. Comenium musicum, 20. ISBN 80-705-8131-X.

³ Srov. Tamtéž, s. 12.

⁴ Srov. Tamtéž, s. 12.

Také Žižka pokládal zpěv za mocnou zbraň, například předzpívávání Otčenáše. Husité se také zasloužili o vydání kancionálu. Jedním z pověřených jeho vydáním byl Jan Blahoslav biskup z Přerova, který v roce 1561 vydává Šamotulský kancionál obsahující 754 písní. A právě při práci na kancionálu zjistil, že k výkladu teorie zpěvu se často používají latinské knihy a českým školám chybí kniha o zpěvu v mateřském jazyce. Na to konto vydává v roce 1558 spis *Musica*, který se stal první českou teoretickou knihou o hudbě. Druhé vydání doplnil o *Zprávy některé potřebné těm, kdož chtějí dobře zpívat* a *Naučení potřebná těm, kteří písně skládati chtějí*. První z nich je rovněž také první českou učebnicí zpěvu.⁵

Vrcholným dílem této doby byla pedagogicko-didaktická práce Jana Ámose Komenského, který se v neposlední věnoval i zpěvu a múzické výchově. *Informatorium školy mateřské* uvádí větou „*Musica maxima nobis naturalis est*“ (Hudba je nám nejpřirozenější). Ve velké didaktice zařazuje hudbu do všech kategorií školského systému. V jeho díle *Orbis pictus* se vyskytují i jakési první prvky hudební nauky (klíče, tóny, ut, re, mi fa, sol, la, si), zpěv žalmů z not na solmizační slabiky.⁶

Od poloviny 16. Století se sem také dostávají hudební teorie z Polska (učebnice gregoriánských chorálů a spisy figurální duchovní hudby) díky stykům krakovské a olomoucké univerzity.⁷

1.2 Hudební vzdělávání v období po bitvě na Bílé hoře

Po bitvě na Bílé hoře se české země nachází v úpadku, hudbu ve vesnicích a městečkách předávají kantoři (učitelé, kteří sami hrají na řadu hudebních nástrojů a komponují). Učí na školách hudbu a denně s dětmi zpívají i mimo hodiny zpěvu, dále pak spolupracují s chrámovými sbory a vrchností. Kantoři si vydělávají zpěvem. Většinou se jejich múzické umění předává z generace na generaci. Lépe je na tom hudební vzdělávání v klášterních školách a kolejích. Z žáků těchto škol se později stávají kantoři. V 17. - 18. století vznikají hudební kostelní a klášterní fundace (školy pro nemajetné nadané žáky, které jsou podporovány šlechtici a církevními hodnostáři).

⁵ Srov. SEDLICKÝ, T.; GREGOR, V.; *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*, s. 13.

⁶ Srov. Tamtéž s. 14.

⁷ Srov. Tamtéž s. 15.

Dalším odvětvím vzniklým v této době byli trubači, tympanisté a další městské hudby, byli to zdatní hudebníci, kteří si přivydělávali hrou v kostelích a při zábavách (jako někteří kantoři), vyučovali též hře na hudební nástroje a v neposledním se také účastnili vojenských tažení. 17. a 18. Století dává tedy velký základ hudební výchovy a je považován za tradici, která přetrvává do dnešních dnů.⁸

1.3 Osvícenství

V osvícenské době přichází k moci Marie Terezie, která se nechce smířit s dosavadním upadajícím stavem školství a obrovskou negramotností obyvatelstva. Proto schvaluje návrh školního řádu a zřizuje nejvyšší školský úřad, který má podrobit školy státnímu doзору. Josef II. Zlepšuje hospodářské poměry učitelů zákonnou úpravou. Pro místo získání místa kantora nestačí už jen hudba, ale učitel musí být kvalifikovaný v nové metodice podle Feldbiera. Zpěv je na triviálních školách odsouván jako nedůležitý předmět, na školách normálních není zaváděn vůbec. Od roku 1777 díky výnosu M. Terezie byl zaveden alespoň v místech, kde byl kostel „*jelikož posiluje náboženského ducha a vede k mravnosti*“.⁹

Důležitým pedagogem této doby, který se zasloužil o povznesení hudebního vzdělávání je Jakub Jan Ryba (1756-1815). Počešťuje hudební teorii, školní písně, zařazuje hudební výchovu do výuky každý den. Jako znalec německé literatury a hudby vytváří hudební slovník, v němž zavádí hudební terminologii. Věnuje se psaní dětských písní.¹⁰

Za prvopočátek základního uměleckého školství můžeme považovat rok 1811, kdy byla v Praze uzákoněna hudební konzervatoř, která sdružovala velkou část pražských umělců a pedagogů. Její vznik byl odůvodněn tím, že je nutné organizovat hudební život a vychovávat dobré hráče a skladatele. Vzorem pro výuku byly vídeňské školy a pařížská konzervatoř. Jakýmsi doplňkem této nově vzniklé konzervatoře byla *Tomášková klavírní škola*. Tomášek vydal pro své žáky logickou klavírní školu, která neměla obdoby. Také na konzervatoři vznikaly nauky a učebnice. V roce 1830 dění

⁸ Srov. Historie: Vznik uměleckého školství. *Základní umělecká škola Blatná* [online]. 2011 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.zus-blatna.cz/historie/>

⁹ Srov. SEDLICKÝ, T.; GREGOR, V.; *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*, s. 21.

¹⁰ Srov. Tamtéž s. 23.

pokračovalo vznikem varhanické školy. Jak možné si povšimnout, stále se zatím jedná jen o školy hudební, ovšem od poloviny devatenáctého století začínají podle císařské vyhlášky vznikat hudební a taneční umělecká učiliště. Výuka zde nepodléhá žádným pevným osnovám, není jednotný ani obsah vyučování ani financování škol, např. v roce 1844 se hnutí vlasteneckých učitelů rozhodlo založit lidovýchovný ústav Budeč.¹¹

1.4 Národní obrození

Velkou roli zde hrají česká literatura, umění, divadelní spolky, noviny a časopisy, které nově začínají vycházet a sbírání lidových písní ve snaze co nejvíce obnovit a udržet folklorní tradice. Jedním z důležitých velikánů této doby, který přispěl k vývoji hudební vzdělanosti je Jan Nepomuk Filcík, učitel a hudebník, který prosazoval hudební názory Pestalozzieho, že „*školní zpěv je jen prostředkem, jímž se probouzí, vychovává a vzdělává hudebnost mládeže*“. Vydal několik učebnic hudby a první českou metodiku zpěvu.¹²

Od roku 1848 dochází ke vzniku učitelských kurzů trvajících dva roky. Výuka zpěvu (1 hod.), hra na housle (1 hod.), varhany (2 hod.), harmonium (1 hod.) o 3 roky později vyšlo z ministerstva kultury rozhodnutí, že pražskou varhanickou školu musejí navštěvovat posluchači českého i německého učitelského ústavu v Praze.¹³

V roce 1850 27.6. byl z nařízení zemského úřadu zlegalizován požadavek učitelů hudby o zřízení a vedení soukromých hudebních škol. Tento rok je počátkem soukromého hudebního školství u nás.¹⁴

1.5 Nová éra hudební výchovy od šedesátých let

1831 Josef Proksch (učitel Smetany) zakládá školu, kterou v roce 1865 předává svému synovi. Škola nese název „Potřeby hudebního ústavu s metodou současného

¹¹ Srov. BAROCHOVÁ, K.; *Tvorba školního vzdělávacího programu v ZUŠ Stochov*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova.

¹² Srov. SEDLICKÝ, T.; GREGOR, V.; *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*, s. 30.

¹³ Srov. Tamtéž, s. 28.

¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 32.

vyučování většího počtu žáků hře na pianoforte a s teorií harmonie.“ Právě v této škole jsou uvedeny první metodické cíle, žák by měl umět každou skladbu rozebrat, vyložit, posoudit a porozumět jí a navíc správně a přesně přehrát na fortepiano.¹⁵

Statistiky z roku 1861 říkají, že v Čechách a na Moravě je 40 hudebních škol, z toho v Praze 17.¹⁶

1869 byl vydán nový říšský školský zákon, který zaváděl povinnou školní docházku, při školách obecných byly zavedeny školy mateřské. Bylo povoleno zakládat církevní a soukromé školy. Učitelům nestačí dvouleté vzdělávání, vznikají nové čtyřleté učitelské ústavy. Shrneme-li toto období, můžeme říci, že intenzivně rozvíjela národní kultura a školská i mimoškolská hudební výchova od nejmladších po dospívající. Rozvíjel se zpěv a hudba a to díky světským umělym i lidovým písním.¹⁷

Osmdesátá léta byla ve vzniku zakládání hudebních škol, na Moravě například v Brně, v Čechách v Bečově na Karlovarsku.¹⁸

1.6 Konec 19. století až po vznik ČSR

Nové reformy po hudební výchovy po roce 1900, snaha o propagaci umělecké výchovy dětí a mládeže. V roce 1902 byla založena dětská pěvecká škola s názvem „dětská škola intonační“.¹⁹

Od roku 1913 až do druhé světové války, bylo vydáváno mnoho metodických příruček a učebnic. Základním intonačním materiálem se stávají lidové písně. Dále pronikají do učebnic zmínky o hudebních skladatelích a hudebních nástrojích.²⁰

11. 6. 1934 byla v Praze založena Společnost pro hudební výchovu „*Úmyslem Společnosti bylo šířit smysl a porozumění pro hudbu, zájem a lásku k ní*“. Společnost měla 3 sekce: pro styk se zahraničím, pečující o prohloubení HV na všech typech škol i v soukromém vyučování a pro povznesení hudebnosti v rodinném i veřejném životě,

¹⁵ Srov. SEDLICKÝ, T.; GREGOR, V.; *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*, s. 35.

¹⁶ Srov. Tamtéž, s. 40.

¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 38.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 44.

¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 57.

²⁰ Srov. Tamtéž, s. 57.

později k nim přibyla sekce organizační a zpravodajská. Záslouhou této společnosti byl v roce 1936 uskutečněn v Praze I. Mezinárodní hudebně výchovný kongres.

1.7 Druhá světová válka a poválečné období

V době druhé světové války dochází znovu k oblibě hudby a zpěvu, vede totiž k posilování národního vědomí dětí a lásku k rodné zemi. Hudba a zpěv dostávají podobný význam jako při okupaci, pomáhají politickému i mravnímu národnímu boji. Vychází sbírky lidových písní. Také se rozvíjí dětské pěvecké sbory a v nemalé míře i dětské kapely. Takže ani útisk německých úřadů při nacistické okupaci nezastavil rozvoj škol. Přesto další významná etapa začíná až po roce 1945, kdy dochází ke sjednocování městských škol v umělecké oblasti, školy začínají být organizované a mají vlastní pedagogické pracovníky. V roce 1951 dochází k úplnému zestátnění škol a v roce 1958 ke vzniku pevného systému pracovních i platových poměrů pro pedagogy.²¹

1.8 Lidové školy umění

Jedním z nejdůležitějších mezníků jsou roky 1960 a 1961, kdy vychází zákon o zajištění uměleckého vývoje na dalších stupních a družích škol. V roce 1961/62 vznikají Lidové školy umění, které kromě hudebního oboru zavádí i obory taneční, výtvarný a literárně dramatický. Žáci jsou rozděleni podle zájmu a podle nadání. K tomu jsou vytvořeny odpovídající učební osnovy, které jsou přizpůsobeny k tomu, aby žáci mohli bez problému pokračovat ve studiu na uměleckých školách vyššího typu. Důraz je kladen především na praxi. Soustava uměleckých škol vychází od základního uměleckého vzdělání, kterého bylo možno dosáhnout v lidových školách umění, dále pak pokračuje na umělecko-průmyslových školách, konzervatořích a vysokých školách uměleckého typu. Tato organizovanost nebyla dosud překonána a dočkala se obdivu převážně v zahraničí. V roce 1965/66 se uplatnily osnovy pro I. a II. cyklus LŠU, které rozebíraly každý předmět zvlášť, stejně jak je tomu dnes.²²

²¹ Srov. Historie. *Základní umělecká škola Pardubice: Havlíčkova* [online]. 2011 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.zushavlickovapardubice.cz/?a=1>

²² Srov. Pohled do historie školy. *Základní umělecká škola Václava Talicha Beroun* [online]. 2014 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.zusberoun.cz/o-skole.htm>

Lidové školy umění byly ojedinělou organizací, která neměla v Evropě obdoby, působily komplexně na dítě formou recitace, zpěvu, výtvarnictví, divadla až po hru v souborech.²³

V březnu 1967 je dán v platnost výnos ministerstva školství, kterým je vydán platový řád pro učitele a vychovatele, který odstraňuje rozdíly mezi učiteli a učiteli LŠU.²⁴

1.9 Od Listopadu 1989 do dnes

Listopad 1989 přináší pro celou českou společnost velké změny, které se samozřejmě dotýkají i školství. Tzv. lidušky jsou přejmenovávány na základní umělecké školy, které plně respektují zásady uměleckého školství a jsou zařazeny do školství základního v novém školském zákoně. Školy nejsou brány jen jako doplněk, ale nachází své pevné místo ve vzdělávacím systému. Dochází také ke změně zřizovatele, kterým se stává školský úřad.²⁵

Od 1. 1. 1995 získávají ZUŠ právní subjektivitu a od 1. 7. 2001 se zřizovatelem stávají převážně krajské úřady.²⁶

Základními kurikulárními dokumenty byly do roku 2005 učební plány a osnovy od 1. 5. 2005 vstoupil v platnost nový školský zákon a v tu chvíli dochází k nahrazení těchto dokumentů rámcovými vzdělávacími programy a školními vzdělávacími programy. Hlavním znakem školské reformy je přechod od jednotných osnov k vytváření RVP podle nich jsou dále vytvářeny samotnými školami ŠVP.²⁷

Na základě koncepce vzdělávání a v legislativní návaznosti na evropské dokumenty (Jednotný Evropský akt 1986, Rezoluce rady Evropských společností 1988, Maastrichtská smlouva 1991) byl v České republice zaveden nový systém kurikulárních dokumentů, vytvořených na státní úrovni, kterou představuje Bílá kniha a rámcově

²³ Srov. ŠTĚTINOVÁ, H. *Perspektivy školního vzdělávacího programu na základních uměleckých školách*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

²⁴ Srov. Historie. *Základní umělecká škola Pardubice*

²⁵ Srov. Tamtéž

²⁶ Srov. Historie. *Základní umělecká škola Odry* [online]. 2009 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.zusodry.cz/historie.htm>

²⁷ Srov. ŠTĚTINOVÁ, H. *Perspektivy školního vzdělávacího programu na základních uměleckých školách*.

vzdělávací programy (dále RVP). Na RVP navazují školní vzdělávací programy (dále ŠVP). Podle rámcových vzdělávacích programů se nevyučuje, slouží jako předloha k tvorbě ŠVP. Tento nový systém byl postupně zaveden do všech státních škol. RVP byly vydány v několika vlnách.²⁸

- 1. vlna (červen 2007): učí se podle nich od 1. září 2009
- 2. vlna (květen 2008): učí se podle nich od 1. září 2010
- 3. vlna (květen 2009): učí se podle nich od 1. září 2011
- 4. vlna (duben 2010): učí se podle nich od 1. září 2012
- 5. vlna (červenec 2012): učí se podle nich od 1. září 2014
- 6. vlna (listopad 2012): školy podle nich začnou učit od 1. září 2015

2 Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání

(Kde není v této kapitole uvedeno jinak, pochází citace z *Rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání* od Lubora Bořka)

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání vydal Výzkumný ústav pedagogický v Praze pod č.j. 12955/2010-22 ke dni 30. 5. 2010 s platností od 1. září 2010.²⁹

*„Na základě koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice zakotvené v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, se ve vazbě na evropskou dimenzi ve vzdělávání do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů, které jsou tvořeny na **státní a školní úrovni. Státní úroveň***

²⁸ Srov. Rámcové vzdělávací programy. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. 2011, 2014 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>

²⁹ Srov. BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání* [online]. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010 [cit. 2014-03-27]. ISBN 978-80-87000-37-3.

v systému kurikulárních dokumentů představují **Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy** (dále jen RVP). RVP vymezují závazné rámce pro jednotlivé obory vzdělávání. **Školní úroveň** představují **školní vzdělávací programy** (dále jen ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání v jednotlivých školách.³⁰

Pro základní umělecké vzdělávání se vydává **Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání** (dále jen RVP ZUV), na jehož základě si každá škola vytváří svůj ŠVP.³¹

Rámcový vzdělávací program, je program, který formuluje školství v České republice společně s Bílou knihou - národním programem pro rozvoj vzdělávání. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy schválilo v roce 2004 nové principy vzdělávání žáků od tří do devatenácti let. Díky tomuto nařízení bylo potřeba změnit sít existujících dokumentů, které nyní vznikají na dvou úrovních školské a státní. Bílá kniha ukazuje vzdělávání jako celek a rámcové vzdělávací programy jsou jakýmsi závaznými rámci, které třídí a vymezují předškolní, školní a střední vzdělávání. Na školní úrovni pak vznikají školní vzdělávací programy, podle kterých by měla probíhat výuka na dílčích školách.³²

Dne 24. 8. 2004 byl schválen nový školský zákon o základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, tím je umožněno pedagogům vytvářet si vlastní vzdělávací programy, dle svých vizí a zkušeností. Výsledkem by měl být komplexní vzdělávací program, který bude brát ohledy na potřeby žáků. Dále z toho vyplývá, že učitelé nejsou svazováni tradičními osnovami. Výsledné hodnocení není závislé na tom, jaká látka se má probrat, ale jaké dovednosti by měli žáci mít.³³

Nejpodstatnějším rysem RVP pro ZUV, díky němuž se liší od jiných RVP je snaha o autonomii v každé ZUŠ. Je zde několik hlavních principů, na kterých je program založen, jsou jimi liberalizace vzdělávacího procesu, přijetí odpovědnosti

³⁰ BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*, s. 5.

³¹ Tamtéž, s. 5.

³² Srov. Základní informace o RVP. *Střední odborná škola podnikání a obchodu, spol. s r.o. Prostějov* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.sospo.eu/obory_vzdelani_rvp.html

³³ Srov. Rámcový vzdělávací program. *Wikipedie* [online]. 2013 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/R%C3%A1mcov%C3%BD_vzd%C4%9B1%C3%A1vac%C3%AD_program

učitelů, zavádění nových forem a metod výuky a napříč těmito zásadami by měly být zachovány a rozvíjeny kulturní tradice. Důraz je kladen na rozvoj tvořivosti a vlastní tvorbu žáků.³⁴

MŠMT vytvořilo Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů, zde je popsán komplexní postup při tvorbě ŠVP, jak má vypadat, co má obsahovat, jak ho správně sestavit.³⁵

2.1 Charakteristika ZUV

V základním uměleckém vzdělávání se vyskytují tyto obory: hudební, taneční, výtvarný, a literárně-dramatický. Toto základní vzdělávání je součástí rozvětveného systému uměleckého vzdělávání v ČR. V ZUŠ dochází ke kompletnímu dlouhodobému vzdělávání. Každá ZUŠ klasifikuje podle daného hodnocení. ZUŠ mají za úkol rozvíjet umělecké nadání žáků a vyhledávat žáky mimořádně nadané, kteří by mohli být dále připravováni na pokračování v uměleckých studiích.³⁶

ZUŠ dávají základy vzdělání v uměleckých oborech, což je prvním krokem k dalšímu uměleckému vzdělávání na středních, vyšších odborných školách, na konzervatořích případně na vysokých školách s uměleckým či pedagogickým zaměřením.³⁷

2.2 Organizace ZUV

Základní umělecké vzdělávání je děleno podle § 109 zákona č. 561/2004 Sb. na tyto složky: přípravné studium, základní studium I. a II. stupně, studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin a studium pro dospělé.

V přípravném studiu se žáci vzdělávají v základních znalostech a dovednostech nutných pro jejich další studium.

První stupeň základního studia je sedmiletý, u žáků by měly být rozvíjeny jejich individuální dispozice, jde o přípravu na neprofesionální uměleckou činnost, ale i na střední školy s uměleckým zaměřením, či konzervatoře.

³⁴ Srov. BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*, s. 10.

³⁵ Srov. Tamtéž s. 9.

³⁶ Srov. Tamtéž s. 11.

Na druhém stupni je vzdělávání čtyřleté, jde o další rozvíjení dovedností. Mělo by podněcovat žáky k osobnímu rozvoji a aktivnímu zájmu o uměleckou činnost.

Studium s rozšířeným počtem hodin je pro talentované žáky s výbornými výsledky, má jim umožnit hlubší a náročnější studium, které je připraví na střední, vyšší odborné i vysoké školy.

Studium pro dospělé vychází z koncepce celoživotního vzdělávání, rozvíjí znalosti i dovednosti zájemců v daných uměleckých oblastech.

2.3 Cíle ZUV

U žáků by měli být utvářeny a rozvíjeny klíčové kompetence, tím by se měla kultivovat jejich osobnost po stránce umělecké a měli by být motivováni k celoživotnímu učení.

Základní umělecké školy by měly poskytovat žákům základy v zdělání v uměleckém oboru s ohledem na jejich potřeby a možnosti.

Žáci by měli být po odborné stránce připraveni na vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a na konzervatoře, případně pro studium na vysokých školách s uměleckým či pedagogickým zaměřením.

Pedagogové by měli motivovat žáky k učení a ke spolupráci vytvořením příznivého sociálního, emocionálního a pracovního klimatu.

2.4 Kompetence

Nejdůležitější rolí základního uměleckého vzdělávání je seznámit žáky s uměním a vštepit jim základ pro žádoucí hodnoty a životní postoje. Toto je popsáno třemi základními kompetencemi. Z nich první říká, že každý žák by měl mít dovednosti i vědomosti, které mu umožní samostatně využívat prostředky pro vlastní umělecké vyjádření, měl by také poznat kvalitu uměleckého díla dle struktury a obsahu.

Další kompetencí jsou pracovní návyky, které jsou utvářeny soustavnou uměleckou činností a které by měly žáky formovat i po stránce morální a volní. Žáci se

zapojují do společných uměleckých aktivit a tím je prohlubována jejich odpovědnost za společný výsledek.

Lidé se základním uměleckým vzděláním by měli být vnímavý k uměleckým a kulturním hodnotám a chápat kulturu jako důležitou součást života, proto by i oni sami měli přispívat vytváření a uchovávání uměleckých hodnot a zasloužit se o předávání dalším generacím.

Tato kapitola, přestože není příliš dlouhá, je jednou z nejdůležitějších částí RVP, protože nejenže popisuje cíle a kompetence vzdělávání, ale říká, že osobnost každého žáka by měla být kultivována nejen po stránce umělecké, ale především po stránce sociální a emocionální.

2.5 Umělecké obory

Každý ze 4 oborů, které se na ZUŠ vyučují, má samostatnou charakteristiku, vzdělávací obsah, ze kterého vycházejí očekávané výstupy. Tyto výstupy jsou rozděleny na dvě oblasti, typické pro umělecké vzdělávání. Na produktivní a receptivní složku. Produktivní se zabývá oblastí interpretace a tvorby a Receptivní oblastí recepce a reflexe hudby.

2.5.1 Hudební obor

Nejdelší část RVP tvoří hudební obor, je to hlavně pro jeho rozmanitost ve volbě nástrojů, při jejich užívání je nutno použít samostatné osnovy a časovou dotaci.

Jak jsem již výše poznamenala smyslem hudebního oboru je vyjádřit hudbou své pocity a využít jejího prostřednictví ke vzájemné komunikaci. Nejpodstatnější však je prožitek z hudby, který se stává tím, co tříbí a posiluje lidskou osobnost.

V oblasti hudby se interpretace a tvorba vyučuje formou individuální, vždy jeden žák, který nejprve hraje sám a postupem času učí komunikovat, naslouchat a spolupracovat s žáky dalšími, prostřednictvím orchestru či sboru.

Recepce a reflexe probíhá na společných hodinách hudební nauky, kde jsou žáci rozděleni podle věku a schopností.

Žák by měl být schopen používat hudbu jako prostředek svého uměleckého

vyjádření díky stálému vzdělávání se, poznávání hudební kultury, získáváním odborných teoretických i praktických znalostí a také díky možnosti své vlastní tvorby.

Hudební interpretace a tvorba a Recepce a reflexe hudby, takto je členěn obsah hudebního oboru. V první oblasti Hudební interpretace a tvorba se žák seznamuje s hudebním nástrojem s primárními hudebními návyky, jde o hru na nástroj, zpěv a kompoziční techniky. Z počátku je žák vyučován jako sólista, později se začleňuje i jako spoluhráč (zpěvák sboru). Postupem času je schopen své znalosti a dovednosti použít při improvizaci a komponování. Výuka probíhá formou individuálních hodin (sólová hra na nástroj) a jako kolektivní hodiny (sbor, hra v orchestru...). Druhá oblast Recepce a reflexe hudby je spíše oblastí teoretickou. Vyučuje se kolektivně jako hudební nauka a jde zde o informace, poslech, kritické hodnocení a přenesení vlastních získaných praktických dovedností do celkového vnímání hudby. Cílem předmětu je spojit teorii s praxí a naučit žáky prožívat hudbu.

Obsah hudebního oboru je dále rozpracován pro Hru na klávesové nástroje, Hru na smyčcové nástroje, Hru na dechové nástroje, Hru na strunné nástroje, Hru na bicí nástroje, Sólový zpěv, Sborový zpěv, Elektronické zpracování hudby a zvukovou tvorbu, Hru na akordeon, Hru na cimbál, Hru na dudy a Skladbu.

Závazné a kontrolovatelné výstupy jsou formulovány pro sedmý ročník prvního stupně a čtvrtý ročník stupně druhého. Ročníkové výstupy jsou ponechány na ZUŠ, většinou probíhají formou přehrávek a zkoušek.

2.5.2 Výtvarný obor

Tento obor dává žákům prostředky pro vyjádření se výtvarným uměním. Jde o studium výtvarného jazyka a o aktivní výtvarnou činnost. Žáci se učí vnímat okolní prostředí a prostřednictvím různých výtvarných technik ho zpracovávat. Studium by mělo poskytnout přehled o výtvarném umění a žáci by si měli být vědomi toho jak důležitá je jejich tvorba pro ně samotné.

Studiem výtvarného oboru se u žáků rozvíjí vnímání, myšlení, představivost, estetické cítění a především tvořivost. S tím jak se žák vyvíjí rozumově i učením se, se vyvíjí i výtvarné formy, které je schopen aktivně používat. Žák užívá výtvarného jazyka k pojmenování toho, co vidí kolem sebe toho, o čem přemýšlí. Tím že je v kolektivu

s dalšími žáky navazuje a prohlubuje vztahy, má vlastní výtvarný názor a dokáže akceptovat názory druhých. Používá výtvarný jazyk a rozumí mu. Jeho vztah k výtvarné kultuře je celoživotní.

Obor je členěn do dvou oblastí, které se vzájemně ovlivňují, první z nich je Výtvarná tvorba, zde si žák osvojuje práci s různými nástroji a materiály, učí se základy výtvarných technik. Druhou oblastí je Recepce a reflexe výtvarného umění. Jde o teoretickou část předmětu, kde je žák seznámen s historií, s předešlou výtvarnou tvorbou, učí se poznávat základní znaky a prvky v jiných dílech. Pojmenovává věci za použití výtvarného jazyka.

2.5.3 Taneční obor

Aby byla nabídka uměleckého vzdělání komplexní, musíme se zaměřit také na pohybové aktivity, v tomto případě se jedná o aktivitu taneční, kde se pedagog snaží o rozvoj duševní a fyzické stránky žáků. Každému z žáků je poskytnuto odborné vzdělání. Jde o to, aby se každý z žáků mohl uplatnit jako tanečník při neprofesionálních aktivitách, případně pokračovat ve studiu.

Při studiu se žáci seznamují se základní anatomií lidského těla, se zákony o pohybu. Historií a kulturou země spojenou s tancem a pohybem.

Obsah tanečního oboru je členěn do dvou oblastí, které jsou navzájem propojené, je to Taneční tvorba a interpretace a Recepce a reflexe tanečního umění. Výsledkem by mělo být praktické využití v neprofesionálních oblastech.

Taneční tvorba a interpretace, díky této oblasti se žáci učí základy různých tanečních technik. Pohyb se zde stává hlavním prostředkem komunikace. Žáci zde zkouší koordinaci, silové a vytrvalostní schopnosti. Teoretickou částí je Recepce a reflexe tanečního umění, kde se žáci učí o historii, učí se poznávat a hodnotit obsah tanečního umění.

2.5.4 Literárně-dramatický obor

V literárně-dramatickém oboru se žáci rozvíjí pomocí tvůrčích činností

(mluvních hereckých pohybových, dramaturgických, hudebních, prací s loutkářskými prostředky...). Směr rozvoje je k tvůrčímu divadelnímu a slovesnému projevu. Tento obor je oborem s největší sociální sítí vztahů, žáci se učí naslouchat druhým, vnímat je, řešit různé sociální problémy prostřednictvím hry. Učí se sebekontrolu a emocionálnímu rozvoji.

Jedním z nejdůležitějších prostředků při výuce je dramatická hra, která je propojením mnoha uměleckých kategorií, například výtvarné, hudební, literární, taneční. Žáci rozvíjí svoje schopnosti naslouchání a učení se ztvárňovat formou hry lidské vztahy a jednání.

Obor je opět rozdělen do dvou oblastí. První je oblast praktická Interpretace a tvorba a druhá teoretická Recepce a reflexe, výstupem by mělo být praktické využití.

Vyučování probíhá v kolektivu a postupuje od jednoduchého spontánního projevu po samostatné kultivované vyjadřování, nejde pochopitelně jen o hlasovou komunikaci, ale také o pohyb, gesta, psaný projev či využití loutkářských prostředků (loutky, masky, předměty). Žáci by se mělo dostat dostatečnými hlasové i pohybové průpravou, aby se rozvíjeli jejich mluvní a pohybové dovednosti, ale také dovednosti literární, loutkovodičské a celkové individuální vystupování.

Výuka je vedena klasicky od jednoduchých projevů až k inscenacím, od vytváření jednoduchých psaných textů až ke scénářům. Žáci se učí pomocí dramatické hry. Role jsou dány podle individuálních dispozic žáků. Při hraní dochází k sociálnímu kontaktu osob ve skupině, žáci mají možnost se aktivně podílet na dobrém sociálním klimatu skupiny. Další součástí vyučování je individuální práce s učivem (poezie, próza monolog, dialog, námět, téma) čímž mají žáci možnost osobnostního růstu. Vždy je vybrané téma, literatura, předloha, kterou žáci studují, rozebírají a kriticky hodnotí. V průběhu celé výuky je dbáno na správné vyjadřování se a na uplatňování nově poznaných výrazových prostředků.

Po absolvování literárně-dramatického oboru by měli mít žáci velmi dobrou úroveň komunikace a vysokou míru empatie. Tento obor by měl být dobrým základem k dalšímu vzdělávání se a později k profesionálnímu uplatnění.

2.6 Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Mimořádně nadaný jedinec je obvykle poznatelný, vybočuje ze skupiny svými nadprůměrnými výkony, obvykle je identifikován ostatními žáky či pedagogickým pracovníkem. *„Jedinec, který je identifikován jako „mimořádně nadaný“, by měl být schopen své nadání dále rozvíjet – soustavně na sobě pracovat, a podávat tak vynikající výkony ve zvoleném uměleckém oboru.“*³⁸

Mimořádní nadaní jedinci obvykle potřebují více vzdělávání, právě proto jsou v osnovách pro umělecké obory zahrnuty plány s rozšířeným počtem vyučovacích hodin. Je také možné rozvrh mimořádně nadaného žáka více individualizovat.

2.7 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

*Stejně tak jako v jiných oborech i zde je místo pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Škola je povinna s ohledem na jejich potřeby zajistit takové podmínky, aby tito žáci mohli plnit vzdělávací obsah ŠVP stejně tak jako ostatní.*³⁹

*Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou ti žáci, kteří mají nějaké zdravotní postižení (tělesné, zrakové, sluchové, mentální, autismus, vady řeči, souběžné postižení více vadami a s vývojovými poruchami učení nebo chování), dále žáci se zdravotním znevýhodněním (se zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním) a žáci se sociálním znevýhodněním (špatné rodinné podmínky, ohrožení patologickými jevy, s nařízenou ústavní nebo ochranou výchovou a děti azylantů).*⁴⁰

*„Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je upraveno v § 16 zákona č. 561/2004 Sb. a dále ve vyhlášce č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. RVP ZUV touto kapitolou doplňuje výše uvedené právní normy na úrovni kurikulárních dokumentů základního uměleckého vzdělávání, stanovuje zásady a podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v základním uměleckém školství a je současně východiskem pro tvorbu ŠVP v této oblasti.“*⁴¹

³⁸ BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*, s. 53.

³⁹ Tamtéž, s. 54.

⁴⁰ Tamtéž, s. 54.

⁴¹ Tamtéž, s. 54.

ZUŠ musí mít přesný plán pro výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, je možné, že v některých případech se může znevýhodnění či postižení shodovat, ovšem stále jde o konkrétní symptomy, které se snadno mohou změnit či zhoršit, proto by mělo být ke každému dítěti přistupováno individuálně. Každý případ by měl být detailně podložen popisem vzdělávacích potřeb a možností žáka a podle toho by měla probíhat i realizace.

Pedagogičtí pracovníci by měli být připraveni na spolupráci s rodiči, s pedagogicko-psychologickou poradnou a speciálně pedagogickým centrem (jde-li o autismus). Vzdělávací potřeby dětí jsou odlišné, proto je potřeba mít jiné vybavení, pomůcky a další prostředky k tomu, aby se tito žáci mohli v uměleckých oborech plnohodnotně rozvíjet stejně jako žáci ostatní a aby jejich potenciál nebyl ohrožen nedostatečnou vybaveností školských zařízení.

Díky ŠVP je také možné pracovat s obsahem jednotlivých předmětů tak, aby bylo docíleno souladu mezi RVP ZUV a tím, co je pro tyto žáky opravdu reálně možné zvládnout.

2.8 *Personální podmínky*

Pro všechny obory je nutné, aby pedagogičtí pracovníci byli způsobilí tj. měli dostatečné vzdělání a byli ochotni a schopni dalšího vzdělávání se. Pracovníci, kteří jsou ve vedení, by měli mít manažerské schopnosti, měli by usilovat o dobré prostředí pro rozvoj talentu a usilovat o rozvíjení se svých schopností i schopností svých podřízených.

2.9. *Psychosociální podmínky*

Škola by měla být bezpečným a podnětným místem, kde se mohou děti v klidu rozvíjet. Žáci by zde měli být chráněni před jakýmkoliv patologickými jevy, násilím či šikanou.

2.10 Organizační podmínky

Všichni učitelé se aktivně podílejí na tvorbě školního vzdělávacího programu. Při tom musí být dodržen Rámcový vzdělávací program, z kterého vychází ŠVP, kde mohou být nastaveny změny pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Výuka by měla probíhat tak, aby byly dodrženy výstupy uvedené v RVP. Dále by měl stabilně fungovat systém komunikace mezi učiteli, žáky, rodiči a veřejností. Poslední podmínkou je školní hodnocení, každá ZUŠ má svůj hodnotící systém, který je povinna dodržovat.

3 Pilot ZUŠ

Ve chvíli kdy byl rámcový vzdělávací plán ještě v průběhu tvorby a spolu s ním vznikal i manuál pro ŠVP, začal v českém základním uměleckém vzdělávání projekt Pilot ZUŠ. Tento projekt vznikal v režii Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze od května 2009 do dubna 2012 a jeho hlavním výstupem byl RVP ZUV.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydává v souladu s § 4 odst. 3 zákona č. 561/2004Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, který nabývá účinnosti dnem 1. září 2010. Tento kurikulární dokument byl dopracován prostřednictvím projektu ESF „PILOT ZUŠ“ ve spolupráci s 39 pilotními školami v duchu konceptu rámcových vzdělávacích programů ostatních typů škol. Spolu s vydáním RVP ZUV MŠMT také zveřejní „Manuál pro tvorbu ŠVP v základním uměleckém vzdělávání“, který bude sloužit jako nástroj k praktickému využití při tvorbě ŠVP. Po dvouletém přípravném období bude zahájena výuka podle školních vzdělávacích programů od 1. ročníku I. stupně na všech základních uměleckých školách, nejpozději od školního roku 2012/2013.“⁴²

Obsah tohoto projektu měl především zajistit podporu pro pilotní a partnerské

⁴² Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění platném k 2. 6. 2010.

ZUŠ při zavádění reformy do ZUV, to znamená, že se zaměřil na hlavní body, v nichž je uvedeno přenesení odpovědnosti za vzdělávání na učitele, podpora liberalizace vzdělávacích procesů a vytváření autonomie ZUŠ, kterým dává šanci na jejich specializaci a profilaci. Je to projekt, který vznikl rámci operačního programu „Vzdělávání pro konkurenceschopnost“ Z hlediska financování byl podporován evropskými fondy a státním rozpočtem ČR.

Pilot ZUŠ volně navázal na tzv. překlenovací projekt P 63 „Tvorba Rámcového vzdělávacího programu pro umělecké obory základního uměleckého vzdělávání“, který byl ukončen v červnu 2008.⁴³

Získané poznatky z pilotních škol byly pak dále využity v celé síti základního uměleckého školství v České republice. Projekt měl přinést nástin stavu škol a jejich schopnosti přijmout nové kurikulum, dále jim zajistit metodické příklady jak toto kurikulum realizovat v praxi a připravit proškolené lektory pro tvorbu ŠVP v jednotlivých krajích v České republice.⁴⁴

Reforma byla připravována od roku 2005 realizačním týmem pracovníků Výzkumného ústavu pedagogického v Praze. Podle Jiřího Stárka, ředitele ZUŠ Hostivař a hlavního manažera, mělo dojít k liberalizaci vzdělávacího procesu, především k posílení role učitele, který dostává šanci se sám podílet na přicházejících změnách. Změny, které měly přijít po vydání dokumentu, byly především možnosti přizpůsobit si učební plány podle potřeb pedagogů a skutečného zájmu žáků, nastavit si vlastní vzdělávací obsahy a zavést v osnovách chybějící umělecké předměty jako například počítačové grafiky ve výtvarném oboru, doplnit nové nástroje, na které se sice již dávno učilo, ale zcela chyběly jejich osnovy. A v neposlední řadě měla tato reforma posílit autonomii škol.⁴⁵

Projekt byl zaměřen na ZUŠ (nejen pilotní), avšak druhotně se měl dotýkat všech subjektů, které k ZUŠ mají nějaký přímý, či nepřímý vztah. (žáci, rodiče, zřizovatelé škol, široká veřejnost, Česká školní inspekce a další). Šlo o tzv. reformu

⁴³Srov. VÚP: Stručná zpráva o stavu prací na RVP ZUV. *Česká škola* [online]. 2007 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2007/11/vup-strucna-zprava-o-stavu-praci-na-rvp.html>

⁴⁴ Srov. ŠTĚTINOVÁ, H. *Perspektivy školního vzdělávacího programu na základních uměleckých školách*.

⁴⁵ Srov. Základní umělecké školy stojí na prahu změn. *Výzkumný ústav pedagogický* [online]. 2010 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/tiskova-konference-k-zahajeni-reformy-v-zakladnim-umeleckem-vzdelavani>

zdola, při čemž hlavním cílem bylo zachovat, to co je ve školách dobré a změnit to nefungující.⁴⁶

V projektu Pilot ZUŠ probíhala práce na závěrečné verzi RVP ZUV, příprava a tvorba Manuálu a dále práce na zavádění metodických a podpůrných materiálů. Samozřejmě bylo nutné vytvořit pro lektory tvorby ŠVP semináře, ve kterých probíhala školení. Toto jsou tři aktivity, důležité k uskutečnění cílů projektu Pilot ZUŠ. Dále je více rozebereme.⁴⁷

3.1 První aktivita

Cílem první aktivity bylo úspěšně dokončit RVP ZUV a dále sledovat ŠVP vybraných škol. V první fázi se setkali členové základního týmu s řediteli pilotních škol a s jejich týmy. Členové základního týmu školy pak dále pravidelně navštěvovali a konzultovali postupy při tvorbě ŠVP. Také probíhaly průzkumy pomocí dotazníkových šetření, ty se vztahovaly vždy k jednotlivým částem dokumentu. Rozpracované ŠVP byly součástí tvorby finální fáze RVP ZUV. Další připomínky a podněty přinášely i skupiny odborníků a členové Ústředí umělecké rady ZUŠ. Monitorování škol bylo primárně zaměřeno na výuku podle ŠVP a nově nabitě zkušenosti byly dále přínosné pro dokončení Manuálu pro tvorbu ŠVP. Manažerem této aktivity byl Mgr. Alexandros Charalambidise, který je nejen manažerem tohoto projektu ale i autorem učebnic Hudební výchovy pro základní školy a gymnázia a metodických příruček pro učitele.⁴⁸

3.2 Druhá aktivita

Následuje druhá aktivita, kde probíhala tvorba metodických příspěvků a modernizace výuky. Cílem této aktivity bylo shromáždění odborných příspěvků a studijních materiálů k oborům a předmětům, které spadaly do nové kurikulární reformy. Tyto příspěvky byly pak uveřejněny na metodickém portálu, kde jsou volně přístupné učitelům a v tištěné podobě v Manuálu pro tvorbu ŠVP, byla také vydána metodická

⁴⁶ Srov. STÁREK, J. Pilot ZUŠ byl založen na reformě zezdola. *Metodický portál RVP* [online]. 2013 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/U/17501/pilot-zus-byl-zalozen-na-reforme-zezdola.html/>

⁴⁷ Srov. RAVINGEROVÁ, J. Aktivity projektu. *Výzkumný ústav pedagogický* [online]. 2010 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/na-cem-prave-pracujeme/projekty-esf/pilot-zus/aktivity-projektu>

⁴⁸ Srov. Tamtéž

DVD, které dostaly jak pilotní tak klasické ZUŠ. Manažerem druhé aktivity byl Mgr. Aleš Chalupský, který je také předsedou Ústřední umělecké rady základních uměleckých škol České republiky (dále jen ÚUR ZUŠ ČR), předsedou smyčcové sekce ÚUR ZUŠ ČR a ředitelem ZUŠ⁴⁹

3.3 Třetí aktivita

Třetí aktivita byla o dokončení Manuálu pro tvorbu ŠVP v ZUV a proškolení lektorů ŠVP, kteří v další fázi školili ředitele a učitele ostatních nepilotních škol. Noví lektoři byli vybráni z pilotních škol a podstoupili tři kurzy zabývající se komunikačními a lektorskými dovednostmi, manažerskými dovednostmi a vedením lidí a poslední odborný kurz z oblasti RVP ZUV. Jejich nové zkušenosti byly použity na inovaci Manuálu pro tvorbu ŠVP. Lektoři také dostali další metodické materiály, které pak používali při školeních v následujícím projektu na další vzdělávání pedagogických pracovníků. Manažer třetí aktivity byl Mgr. Luboš Lisner, ředitel ZUŠ.⁵⁰

V lednu loňského roku 2013 byl pilotní program na výše zmíněných ZUŠ uzavřen. Jiří Stárek hlavní manažer projektu Pilot ZUŠ říká, že šlo v podstatě o tři hlavní nebezpečí, která v průběhu vzniku programů mohla nastat. Nejprve bylo nutné přesvědčit učitele a veřejnost, že se jedná o vzdělávací obsahy a až poté o konkrétní učební plány a hodinové dotace. Dalším nebezpečím byla takzvaná změna „na oko“ předstíraná změna, která by ve skutečnosti nic nezměnila. A třetím nebezpečím bylo, že si lektoři nezachovají jasný cíl projektu a že díky vášnivým diskuzím, zapomenout, že RVP je pouhým prostředkem.⁵¹

V rámci projektu probíhala důsledná SWOT analýza, která měla přesně definovat, co zachovat a co potřebuje neodkladnou změnu. „*V podstatě jde o to, aby učitelé cítili, že nyní mohou ovlivnit obsahy vzdělávání a reagovat tak na aktuální potřeby žáků, které se významně proměňují.*“ Jako hlavní přednosti vychází komplexnost, systematičnost, dostupnost, odborné zajištění výuky a především individuální přístup k žákům. Mezi negativa byly zařazeny obtížné učební plány, které

⁴⁹ Srov. RAVINGEROVÁ, J. Aktivity projektu. *Výzkumný ústav pedagogický.*

⁵⁰ Srov. Tamtéž

⁵¹ Srov. STÁREK, J. Pilot ZUŠ byl založen na reformě zezdola. *Metodický portál RVP*

obsahují mnoho teorie věnující se minulosti a naopak nedostatečné vnímání směrů nově vzniklých. Dále pak nedostatečná počítačová gramotnost učitelů.⁵²

Nejdůležitějším proměnou bylo posunout učitele od metody „aby žák věděl“ k metodě „aby žák chtěl vědět“. Že nejde o to naučit dítě hrát na housle, ale prostřednictvím hry na housle mu vštípit určité životní hodnoty a postoje, díky kterým se stane „krásným“ člověkem. Podle Stárka si učitel, který si vytvořil vlastní osnovy, bude ve své práci více věřit a ředitel, který se nebude snažit předstírat, že plní mnohdy nereálné normy, nebude muset lhát, ale naopak upravit si normy podle potřeb dětí.⁵³ „A lidé, kteří nemusejí lhát a své práci věří, jsou pak teprve lidé samostatní, sebevědomí, kterých si žáci mohou vážit.“⁵⁴

Co přinesl projekt Pilot ZUŠ?

Byl připraven Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. Necelá čtyřicítka ředitelů a učitelů pilotních škol ve všech čtrnácti krajích ČR je proškolená a připravena poskytnout své zkušenosti s tvorbou školních vzdělávacích programů dalším školám. Každý z deseti tisíc učitelů ZUŠ v ČR obdržel motivační DVD podporující a především vysvětlující reformu. Každý učitel získal pracovní zápisník pro následné úpravy ŠVP v příštích letech. Všem školám byl poskytnut Manuál pro tvorbu ŠVP. Realizační tým projektu navštívil všechny pilotní školy ještě před spuštěním reformy, aby jim pomohl s případnými úpravami ŠVP. Následně byli proškoleni i inspektoři ČŠI. Pilot ZUŠ byl financován ze státního rozpočtu ČR a z ESF.⁵⁵

3.4 Stav ZUV v Čechách

K tomu abychom mohli pokračovat dál, je také důležité vědět stav českého uměleckého vzdělávání. V České republice se v současné době nachází 487 ZUŠ. Z toho Jihomoravský kraj je zastoupen 65 školami, Karlovarský kraj 20, Středočeský kraj 56, Plzeňský kraj 34, Ústecký kraj 31, Moravskoslezský kraj 53, Zlínský kraj 26,

⁵² Srov. STÁREK, J. Pilot ZUŠ byl založen na reformě zezdola. *Metodický portál RVP*

⁵³ Srov. Tamtéž

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Srov. Tamtéž

Praha 38, Liberecký kraj 21, Královeshradecký kraj 30, Pardubický kraj 28, Vysočina 25, Olomoucký kraj 26 a Jihočeský 34.⁵⁶

Jelikož se má práce zaměřuje na vzorek z jihočeského kraje, podrobně uvádím stav k roku 2013. V této době je v Jihočeském kraji právě 34 základních uměleckých škol. Z toho 22 zřizuje kraj, u 9 jsou zřizovateli obce, právě při obecním zřízení vznikají takzvané sloučené školy 4 při základní škole a 1 při škole mateřské. Dále se zde vyskytují 3 soukromé školy.

Jak jsme se dozvěděli v předchozí kapitole se vznikem RVP pro ZUV vznikl i příslušný manuál, který sloužil jako pomůcka pro učitele ZUŠ k vytvoření ŠVP. Ten obsahuje instrukce, jak správně postupovat při tvorbě jednotlivých kapitol i celého ŠVP.

Manuál seznamuje učitele s nově používanými termíny, vyskytujícími se v RVP a jejich dalším využitím při tvorbě ŠVP. Je zde zmíněna důležitost motivace pedagogů ke změně. Manuál také dává možnost pro využití dosavadní vzniklé autoevaluace škol. Dále radí, jak eliminovat nejčastější rizika při tvorbě ŠVP a uvádí příklady a odpovědi na často kladené dotazy. Ukazuje, jak by měl dokument vypadat po formální stránce a postupně rozpracovává kapitoly ŠVP. V úvodu je přehled pilotních škol, podle jednotlivých krajů. Obsahuje konkrétní propojení kapitol RVP s ŠVP⁵⁷

4 Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání (dále jen manuál pro tvorbu ŠVP v ZUŠ)

(V této kapitole je použit ke srovnání text z *Manuálu pro tvorbu ŠVP v ZUŠ*, nebude-li uvedeno jinak, pochází citace ve formě srovnání z této publikace. Přímé citace jsou uvedeny v textu.)

⁵⁶ Srov. Seznam základních uměleckých škol v ČR. *IZUŠ* [online]. 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: https://www.izus.cz/kontakt/seznam_zakladnich_umeleckych_skol_v_cr/

⁵⁷ Srov. LISNER, L. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-38-0.

Byl vydán výzkumným pedagogickým ústavem v Praze v roce 2010. Vznikl v rámci individuálního národního projektu MŠMT s názvem Pilot. Do projektu bylo na počátku zařazeno 45 škol, z toho některé školy se na tvorbě manuálu aktivně podílely a jiné jen psaly vlastní ŠVP.⁵⁸ (V příloze č. 1 je přiložena tabulka pilotních ZUŠ utříděných podle Krajů.)

Manuál obsahuje šest rozvětvených kapitol. První je úvod, jednostranná motivační kapitola.

Dále následuje kapitola školní vzdělávací program, která krátce hovoří o tom, co je to vlastně ŠVP a zdůrazňuje, že dává pedagogům možnost vlastního vyjádření se a profilování své školy. Hlavními zásadami ŠVP je *„že poskytuje pedagogům možnost prostřednictvím svého zaměření profilovat svoji školu, svobodně si zvolit nejvhodnější obsah a formu vzdělávání, nalézat přirozené vazby mezi jednotlivými předměty i uměleckými obory, posílit komunikaci a spolupráci uvnitř pedagogického sboru. Dále poskytuje rodičům a žákům informace o tom, co škola nabízí, na co klade ve vzdělávání důraz, jaký styl práce preferuje a v jakých podmínkách probíhá výuka. Dalším bodem je že podává zřizovateli informaci o tom, jak korespondují záměry školy s jeho záměry. Nabízí širší veřejnosti informace o vzdělávací nabídce v daném regionu. Přináší kontrolním institucím potřebné informace o vzdělávání v dané škole.“*⁵⁹

Třetí kapitola se zabývá motivací učitelů, k nově přicházejícím změnám a k týmové spolupráci.

Jde o to, že aby člověk mohl provádět nějaké změny, musí k nim být nejprve sám vnitřně motivován. Tady nám manuál nabízí 3 druhy motivace, první z nich je vysvětlení reformy vzdělávání, druhá je argumentovat o nutnosti a přínosnosti změn, jde v podstatě o zlegalizování pedagogů požívaných postupů. A v neposlední řadě jsou motivací finance s ohledem na aktivní podílení se na tvorbě ŠVP.

Aby opravdu mohla být provedena nějaká změna, musí si pedagogové věřit, musí být přesvědčeni, že tuto úlohu zvládnou, že jejich snaha bude oceněna. Nejdůležitějším faktem je, aby učitelé pochopili, že se tvorbou ŠVP mohou podílet na historické proměně základního uměleckého vzdělávání.

⁵⁸ Srov. LISNER, L. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání*, s. 4.

⁵⁹ Tamtéž s. 8.

Když je změna odmítána, je nutné zjistit proč. Třeba jde jen o jiný pohled na věc, rozhodně v této fázi není k užítu kolegy přemlouvav, či jim něčím hrozit, jejich postoj pak bude ještě zatvrzejší.

Jestliže chceme dosáhnout týmové spolupráce, musíme určit společný cíl, tady je tím cílem vytvoření ŠVP. Úlohou ředitele je tedy vysvětlit kolegům, že ŠVP bude jejich společnou vizitkou a proto by měli chtít, aby byl co nejlepší. Při vzájemné spolupráci se také obohacují poznatky svých kolegů, ukazují svoje metody a zkušenosti.

4.1 *Jak využít vlastní hodnocení školy při tvorbě ŠVP?*

Nejprve přichází na řadu analýza stávajících podmínek. Hodnotíme podmínky vzdělávání, to co si škola může opravdu dovolit, to co může splnit. Dále hodnotíme průběh vzdělávání, to nám poskytuje obraz, jak efektivní metody při práci používáme, což může být následně použito ve výchovných a vzdělávacích strategiích školy. Také je potřeba zaměřit se na výsledky vzdělávání, které nám ukazují schopnosti žáků, co znají a umí, čehož se dá dále využít při stanovování výstupů. V neposledním pak hodnotíme řízení školy.

Hodnocení škol je tedy základem pro tvorbu ŠVP, máme možnost pracovat se silnými a slabými stránkami školy. Pokud škola vstupní analýzu podmínek nemá, je nutné ji provést, protože právě ta je odrazovým můstkem.

4.2 *Plánování tvorby ŠVP*

Nejprve je nutné sepsat si všechny úkony, které je nutné vykonat. V tomto případě nejde o práci týmu, ale jednoho člověka, ve většině případů ředitele nebo vedení školy. Je možné postupovat metodou brainstormingu (rychlé zaznamenávání toho, co členy týmů napadne) nebo pomocí myšlenkové mapy (grafické zaznamenávání jevů a jejich souvislostí).

Dalším bodem je vytvoření harmonogramu, je možné použít Ganttovo schéma, které je vlastně přehledem činností, u kterých je jasně stanovený začátek a konec. Jestliže máme hotový harmonogram, přiřadíme k němu osoby, které budeme využívat

pro ten daný úkol, jako hlavní bude stanoven koordinátor ředitel nebo zástupce ředitele, popřípadě jiný pověřený člen pedagogického sboru. Dále materiální zdroje, kterými se myslí potřebné vybavení. A finanční zdroje.

4.3 Seznámení učitelů s RVP

Nejprve je nutné s RVP seznámit koordinátora, který musí RVP pochopit jako celek, je nutné, aby především pochopil nové pojmy, jako jsou klíčové kompetence, vzdělávací obsah a očekávané výstupy.

Před tím než učitelé začnou RVP sami studovat mělo by dojít k poradě, na které se budou řešit důvody pro reformu školství (neexistující osnovy pro některé nástroje, nové trendy v umění, legalizace praxe...). Následně pak principy (ŠVP je rámcově ohraničen RVP, za obsah výuky jsou zodpovědní pedagogové, pro dané ročníky přestávají platit staré osnovy). A v neposledním systému, ve kterém jsou vyjádřeny cíle ZUV mající za podstatu vyjádřit smysl existence ZUŠ a rozvíjet klíčové kompetence, které popisují ideální vědomosti, dovednosti a postoje absolventa ZUŠ jejichž utváření a rozvíjení by měli zajišťovat správné výchovné a vzdělávací strategie. Očekávané výstupy jsou pak zpracovány do vlastních osnov školy.

Důležité je poskytnout učitelům čas na důsledné prostudování RVP. Při čtení je nutné zdůraznit 3 důležité body: *„Za prvé podle RVP se neučí! Podle RVP se píše ŠVP, a teprve podle ŠVP se ve škole učí. Za druhé RVP stanovuje minima (požadavky na výsledky žáků i na časové dotace pro výuku) – školy si pak stanovují stejnou nebo vyšší úroveň podle svých zkušeností a podmínek. A konečně za třetí rámcový učební plán nemá nic společného s vyšší úvazků.“*⁶⁰

4.4 Nejčastější rizika a jejich eliminace

Málo času na tvorbu ŠVP (Proč máme něco sepisovat, když náplň naší práce je učit?) Důležité je tedy začít včas, mít vše dobře připravené, poskytnout potřebnou techniku jako je PC, tiskárna atd., učitelé by měli mít potřebné informace, aby nemuseli

⁶⁰ LISNER, L. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání*, s. 15.

nic dohledávat. Dalším rizikem je, že učitelé vytvoří nepoužitelný ŠVP, protože chtějí mít odevzdaný úkol tzv. odškrtnutý. Proto je nutné stále hlídat splnitelnost ŠVP, upozorňovat učitele, že reformou není vytvoření ŠVP, ale jeho pozdější využívání. Společně hledat, co je třeba změnit. Může dojít k tomu, že učitelé začnou svůj návrh ŠVP brát jen jako formalitu, nejdřív se napíší nějaké fráze a pak se opíší osnovy, nebo se v ještě horším případě stáhne něco z internetu. Učitelé by měli vědět, konkrétní výhody, které z reformy plynou. Když budou chtít používat staré osnovy, pak musí být v souladu se zněním RVP ZUV, ovšem s doplněním vizí, vzdělávacích strategií a hodnocením žáků. Může se stát, že učitelé odmítnou z nějakých důvodů na tvorbě ŠVP spolupracovat, pak je důležité připomenout, že kdo se nebude podílet, nemá možnost reformu ovlivnit a vzdává se tím svého aktivního zapojení do projektu.

4.5 Tvorba jednotlivých kapitol

Podle RVP ZUV „*Cíle základního uměleckého vzdělávání popisují smysl existence ZUŠ: Zahrnují utváření a rozvíjení klíčových kompetencí jako kultivování osobnosti žáků po stránce umělecké, poskytování základů vzdělávání v uměleckých oborech, přípravu žáků na další studium a motivaci žáků k učení a spolupráci. Z těchto cílů vyrůstají kapitoly RVP ZUV o klíčových kompetencích, o vzdělávacím obsahu jednotlivých uměleckých oborů, o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami i mimořádně nadaných.*⁶¹

Pro ŠVP z toho vyplývají následující kapitoly:

Zaměření školy a její vize, kde ZUŠ uvádí své dlouhodobé plány a cíle.

Výchovné a vzdělávací strategie, kapitola, které obsahuje postupy pro vytváření a rozvíjení klíčových kompetencí.

Dále pak kapitola o vzdělávacím obsahu uměleckých oborů, kde jsou uvedeny konkrétní předměty.

Předposlední kapitolou je kapitola o žácích se speciálními vzdělávacími potřebami, zde je specifikován postoj RVP ZUV k těmto žákům.

⁶¹ LISNER, L. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání* s. 18.

Hodnocení žáků je poslední kapitolou, která uvádí jasně daný klasifikační systém.

4.6 Identifikační údaje

Formální informace o ŠVP a jeho zakladateli, patří sem údaje o škole, zřizovateli, název ŠVP a platnost dokumentu. Za správnost a aktuálnost těchto údajů ručí ředitel školy.

4.7 Charakteristika školy

Důležité informace o škole, které jsou nezbytné pro orientaci v prostředí pro vznik ŠVP. Zde by měla být popsána velikost školy, počet oborů, historie a současnost školy, dále pak pedagogický sbor, účast na projektech a vybavení školy a její podmínky.

4.8 Zaměření školy a její vize

Tato kapitola zpracovává základní profilaci školy a její dlouhodobé cíle. Při psaní nejprve provedeme ve sboru anketu a shrneme myšlenky pedagogů, čím škola vyniká, čeho chceme především dosáhnout. Stanovíme priority a nebojíme se vyřadit příspěvky, které jsou mimo téma, posledním krokem je sepsání celé kapitoly.

4.9 Výchové a vzdělávací strategie

Postupy podle kterých se řídí pedagogové při utváření klíčových kompetencí žáků. Pro tvorbu je nutné znát Klíčové kompetence z RVP ZUV. Pro základní umělecké vzdělávání jsou tyto kompetence vymezeny především v oblasti umění. Absolvent ZUŠ by se tedy měl uplatnit v uměleckém a kulturním životě bez ohledu na to, jaký vystudoval obor. Jsou tu kompetence k umělecké komunikaci, kde by žák měl být schopen umělecké produkce a orientace v umění. Kompetence osobnostně sociální, kdy cílem je kultivování osobnosti, které probíhá dlouhodobým a systematickým sebezdokonalováním a týmovou spoluprací. A kompetence kulturní, kde umění je

prostředkem ke kultivování společnosti. ZUŠ by si tedy měly brát kulturu dané oblasti za svou a snažit se zapojit se do kulturního dění.

Při zpracování této kapitoly je nutné správně porozumět klíčovým kompetencím, poté vytvořit návrhy výchovných a vzdělávacích strategií, je možné že se některé návrhy strategií budou opakovat, proto je nutné duplicity odstranit. Posledním bodem je vytvoření strategií, které jsou pro vás všechny nejpodstatnější a zavazující.

4.10 Vzdělávací obsah uměleckých oborů

Tato kapitola jen nejpodobnější s předchozími osnovami, osnovy se postate mohou stát její součástí. Jde vlastně o konkrétní nabídku oborů na ZUŠ. Vzdělávací obsah je členěn do dvou rovin receptivní a produktivní a je tvořen očekávanými výstupy, což jsou vlastně předpokládané dovednosti a vědomosti absolventa ZUŠ.

V případě hudebního oboru jsou očekávané výstupy členěny podle vzdělávacích zaměření (klávesové nástroje, smyčcové nástroje...), důvodem pro toto členění je rozdílné tvoření tónu na jednotlivých nástrojích, z čehož vyplývá požadavek na specifické dovednosti, tím pádem i na očekávané výstupy. Novinkou je Elektronické zpracování hudby a zvuková tvorba.

Hlavní úlohou školy je definovat si vlastní závazný vzdělávací obsah, který bude realizován ve studijních zaměřeních. Studijní zaměření se skládá z vyučovaných předmětů, které jsou dané školou. Tyto předměty mají své učební osnovy, které jsou rozčleněny do jednotlivých ročníků. Jedná se o výstupy, které si škola přebere z RVP do svých osnov, jde tedy o to, že když si do svých osnov učitelé zadají i konkrétní učivo jedná se pak o věc, která je povinná pro všechny další učitele v daném oboru a musí být plněna.

Na základě školních očekávaných výstupů v jednotlivých ročnících přidělí škola každému předmětu určitou časovou dotaci, to znamená, že škola vytvoří učební plán. Součet týdenních časových dotací nesmí být menší, než minimum stanovené v RVP.

Novým prvkem v základním uměleckém vzdělávání se stává Multimediální tvorba. Jde o používání digitálních technologií jako klasického nástroje umělecké tvorby. V rámci ŠVP existují dva způsoby jak multimediální tvorbu řešit, buď v rámci jednoho oboru, pak musí být splněny všechny výstupy daného oboru v RVP ZUV nebo

jako integrované studijní zaměření. Při tomto způsobu plnění jsou podkladem očekávané výstupy toho oboru, který je zvolen jako dominantní a vybrané očekávané výstupy dalšího oboru.

Výsledkem této kapitoly, je vytvoření vlastních školních osnov s předměty a učebními plány. Nejprve se definuje studijní zaměření, dále pak název zaměření (hra na housle, tanec atd.), pak přijde analýza očekávaných výstupů z RVP ZUV, které se porovnají s představou pedagoga. Dále se stanoví vyučovací předměty. Například studijní zaměření je Tanec, můžou tedy vzniknout předměty jako taneční průprava, taneční praxe, nebo lidový tanec, klasický tanec a jiné. Dalším bodem je vytvoření učebních osnov vyučovacích předmětů, jde o rozpracování výstupů do jednotlivých ročníků. Školní očekávané výstupy jsou pak odpovědí na otázku, co má žák na konci roku umět. Pak přichází na řadu vytvoření učebního plánu studijního zaměření, to je určení týdenní časové dotace a konfrontace vytvořeného učebního plánu s realitou. To co se запиše do ŠVP, to je bezpodmínečně nutné dodržet. Posledním bodem je konfrontace učebního plánu s RVP ZUV.

4.11 *Vzdělávání žáků mimořádně nadaných*

Základem pro tuto kapitolu je stejnojmenná kapitola z RVP ZUV. V ŠVP by mělo být jasně dané, co může škola pro žáky udělat, co jim může nabídnout, jestli škola poskytuje dobré vybavení, jestli máš už s těmito žáky zkušenosti.

Vzdělávání mimořádně nadaných žáků by se mělo uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu. Tento plán vychází z ŠVP a jeho obsah je vymezen v § 13 odst. 3 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

V ZUŠ jde spíše o zvýšení počtu hodin, o zrychlení výuky a jiné metodické postupy.

4.12 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Základem této kapitoly je opět kapitola z RVP ZUV. Patří sem žáci zdravotně postižení, žáci zdravotně znevýhodnění a sociálně znevýhodnění.

Opět je v textu nutné uvést, co může škola pro žáky udělat, co jim může nabídnout, jaké má pomůcky, jestli má dobré vybavení a také pedagogické zkušenosti s těmito žáky. Individuální vzdělávací plán vychází opět ze ŠVP a jeho obsah je vymezen v § 6 odst. 4 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

4.13 Hodnocení žáků a vlastní hodnocení školy

Tato kapitola udává, podle jakých kritérií jsou žáci hodnoceni. V kapitole hodnocení by mělo být napsáno, čím se při klasifikaci řídíme.

Nejprve uvedeme, kdy je žák hodnocen, není tím myšleno jen v žákovské knížce a na vysvědčení, další je soupis toho, jak je žák hodnocen, slovní klasifikace, sebehodnocení a tak dále. Co je pro mě při hodnocení důležité, domácí příprava, aktuální výkon... Důležité je, aby hodnocení probíhalo stále stejným způsobem.

Když si pedagogové správně nastudují Manuál, měli by mít jasnou představu o tom, jak budou ŠVP tvořit. Přesto i tento dokument, rychle stárne. Z počátku roku 2011 proběhlo tzv. poznámkování ŠVP na pilotních školách, kde se ukázalo, že některé kapitoly a formulace v kapitolách jsou nevyhovující a nenaplnují minima daná RVP. Zato některé, ne úplně důležité kapitoly jsou mnohdy velmi rozsáhlé a pak je dokument sice obsáhlý, ale nepřehledný. Po tomto vyhodnocení výsledků proběhlo další kolo školení ředitelů a koordinátorů, které přineslo zvláště cennou pomůcku. Tou je elektronická flexibilní šablona pro tvorbu ŠVP. Vznikla v rámci projektu „Podpora ZUŠ“. V každé kapitole jsou poznámky s vysvětlením, také je zde uveden reálný rozsah, který by měla kapitola mít. V této pomůcce je důležité především grafické zpracování textu.

5 Shrnutí

Reformní práce byly tedy zahájeny v roce 2005, na ně pak navazovala práce pilotních škol. Aby se české školství přiblížilo k evropské dimenzi vzdělávání, bylo potřeba podniknout určité kroky. Byl to především krok k participaci, stát tedy nastavil určitý rámec, v jehož mezích by se měli zapojit rodiče, učitelé, žáci i široká veřejnost. Tím by bylo možné odpovídat na aktuální potřeby a vývoj společnosti.⁶²

ZUŠ pokud chtějí být součástí vzdělávacího systému, musí respektovat tuto reformu školství.

RVP ZUV vychází ze všeobecně platného evropského vzdělávacího kontextu, kde není na prvním místě předávání poznatků, ale vedení žáků k lepším životním postojům. PhDr. Jaroslav Jeřábek říká: „*Postupy uplatňované ve vzdělávání tzn. paměť, memorování, by měly být do budoucnosti nahrazeny doménami novými, tzn. tvořivostí, invencí, experimentem, schopností domýšlet věci do ucelených souvislostí.*“⁶³

Přínos RVP by měl být v používání nových metod a forem pedagogické práce, nových postupů a technologií, více propojit teoretické obsahy s oblastmi praxe, aktivizovat síť uměleckých rad, zavést novou odbornou terminologii a legalizovat to, co je již běžně používanou praxí, ovšem je to v rozporu s požadovanými normami.⁶⁴

Hlavním požadavkem státu byla tedy liberalizace vzdělávání a podpora autonomie škol. Proto měli učitelé převzít odpovědnost za formu a metody své výuky. Cílem bylo změnit myšlení škol. A vysvětlit, že není dobrá ta škola, která obdrží nejvíce cen v soutěžích a má nejvíce přijatých žáků na konzervatoř, ale je to ta, která žáky směřuje k osvojování si klíčových kompetencí.⁶⁵ K tomu bych jen dodala, že po přečtení výzkumu, který jsem provedla, my ani jeden učitel neodpověděl, že chce, aby žáci získali kompetence, ať už se za tím slovem skrývá cokoliv. Ovšem drtivá většina ohodnotila, že jejich škola je dobrá, protože vyhrává na soutěžích.

⁶² Srov. STÁREK, J. Reforma v ZUŠ je víc než jen příležitost udělat si školu podle svého. *Výzkumný ústav pedagogický* [online]. 2011, č. 1 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.nadosahruky.cz/azus/prilohy/file_200943.pdf

⁶³ Srov. Tamtéž

⁶⁴ Srov. Tamtéž

⁶⁵ Srov. Tamtéž

A v čem tkvěla hlavní změna? Změnily se tedy převážně cíle, dřívější cíl naučit se hrát na nástroj se stal vedlejším a do popředí vstoupila osobnost žáka, utváření a formování jeho osobnosti prostřednictvím hry na nástroj by z něj mělo vychovat tzv. krásného člověka.

S těmito podklady se členové základního týmu pustili do projektu Pilot ZUŠ, který konzultovali převážně s řediteli pilotních ZUŠ. Po odborných poradách z MŠMT, asociací ZUŠ ČR a Ústřední uměleckou radou byly v každém kraji vybrány tři reprezentativní školy, které měly poskytovat své zkušenosti s tvorbou ŠVP dalším školám. Pro výběr pilotních škol nebyla žádná kritéria, pouze chuť pedagogů do této finančně neohodnocené práce, bylo osloveno více škol a pouze některé přijaly. Ředitelé těchto škol prošli školeními, aby mohli své zkušenosti předat dál. Bylo důležité, aby byl co nejpestřejší vzorek škol, malé velké, zřizované krajem nebo obcí, soukromé, vedené hudebníkem, tanečníkem či výtvarníkem. Byly vydány manuály pro tvorbu ŠVP, aby učitelé věděli jak správně začít a tvořit. U základů stál realizační tým v čele s Bc. Jiřím Stárkem, který objížděl pilotní školy a podrobně s nimi probíral realizaci ŠVP.

Byla také vytvořena podrobná SWOT analýza ZUV, která předcházela vytvoření RVP, aby nedošlo k odstranění důležitých, dobře fungujících věcí, ale přesto došlo k velkým změnám. Tato analýza zůstala otevřená po celou dobu tvorby RVP a docházelo k úpravám podle připomínek ředitelů a učitelů z pilotních škol. Budeme-li se bavit o kladných bodech, které bylo důležité zachovat, patří sem komplexní systematické vzdělávání, které bylo v ZUŠ vždy na prvním místě, dále pak odbornost pedagogů a důraz na individuální přístup k žákům, také bylo důležité zachovat nebo i posílit rozvoj kulturního života v té dané oblasti. Na druhou stranu ukázala analýza také body záporné. Obtížně zvládnutelné osnovy, přílišně teoretickou hudební nauku a nízké procento absolventů, které se dále věnují uměleckému oboru, dále pak přeceňování uměleckých soutěží, neznalost učitelů práce s počítači a technikou všeobecně a nedostačující legislativní a mnohdy i pedagogické znalosti.⁶⁶

Po předchozích zkušenostech s tvorbou RVP pro ZŠ bylo nutné se vyvarovat určitých postupů. Prvním z nich bylo mluvit s pedagogy nejprve o obsahu a až poté o učebních plánech. Když by se totiž začalo učebními plány, k obsahu už by se nedošlo.

⁶⁶ Srov. STÁREK, J. Reforma v ZUŠ je víc než jen příležitost udělat si školu podle svého. *Výzkumný ústav pedagogický*

Dalším z nich bylo hlídat, jak se k reformě staví ústřední osoby včetně zadavatele. Mohlo by totiž dojít k předstírané změně, která by byla pro ostatní velmi demotivujícím faktorem. A posledním problémem je, aby přes veškeré teoretické práce, reálné a disponibilní hodiny, debatování o konceptu dokumentu a obsazích hodin nebylo zapomenuto na to že RVP ZUV jen prostředkem k něčemu novému.⁶⁷

Ve školních vzdělávacích programech se měly tedy objevit konkrétní výchovné a vzdělávací strategie, je důležité větu správně formulovat, aby nebylo potřeba nic dále vysvětlovat a aby byla stále smysluplná a daná strategie byla pozorovatelná a hodnotitelná. Takže není podstatné mít strategií mnoho, spíš méně, aby byly snadno zapamatovatelné pro učitele, kteří by je dále měli využívat.⁶⁸ Školní výstupy, které je opět nutné správně formulovat, aby byly, jako je tomu v předchozím případě pozorovatelné a hodnotitelné. Učební plán s jasně přidělenými hodinovými dotacemi v každém ročníku. Minimální časová dotace je půl hodiny na předmět a tento předmět má daný jasný obsah, který je uveden ve školních výstupech. Také hodnocení žáka je důležité, a proto by mělo být přesně popsáno (jakou formou hodnotíme, jak často...)⁶⁹

„Pro učitelský stav je reforma velká příležitost osvobodit se od paradigmatu minulých století, zapomenout na své nevolnictví a nebýt pouhými učiteli klavíru, ale stát se skutečnými osobnostmi. To je pro existenci základních uměleckých škol možná dnes to nejdůležitější. Zkrátka horší než být slepý, je vidět a nemít žádnou vizi“⁷⁰

6 Výzkumné šetření a jeho východiska

V předchozích kapitolách jsem popsala historický vývoj ZUŠ jejich hlavní cíle osnovy metodiku a nově přichozí reformu, která změnila život všem školám v České republice. Ze strany pedagogů je znatelný velký tlak na jejich osoby v rámci zavádění poreformních změn do praktického života. Jak bude později patrné z rozhovorů, většina učitelů na ZUŠ jsou umělci, odborníci ve svém oboru a úřadování není jejich silnou

⁶⁷ Srov. STÁREK, J. Reforma v ZUŠ je víc než jen příležitost udělat si školu podle svého. *Výzkumný ústav pedagogický*

⁶⁸ Srov. Tamtéž

⁶⁹ Srov. Tamtéž

⁷⁰ Srov. Tamtéž

stránkou, přesto však byli nuceni přepsat staré osnovy a dát jim takzvaně nový kabát ušitý ze slov jim cizích, museli se naučit nové pojmosloví a také ho dál používat, přestože mnozí z nich se s ním nesžili a jinde než v úředních dokumentech ho nepoužívají.

Sama jsem si po absolvování rozhovorů mnohdy položila bohužel jen řečnickou otázku, proč nás řídí nadnárodní instituce, když systém našeho školství obzvláště u ZUŠ byl odjakživa propracovaný a obdivovaný po celém světě. České umělecké školy byly jediné v celé Evropě, které měly status opravdových školských zařízení a neprezentovaly se jako zájmová zařízení.

Ano, musíme vzít na vědomí, že díky vstupu do EU proběhla reforma celého školství. ŠVP byly uměle vytvořeny všude a tak bylo jisté, že i ZUŠ tato změna čeká. Ovšem již teď je jasné, že přestože tato změna byla k něčemu užitečná, má do jisté míry velké trhliny, které se u ZŠ, které podle RVP a ŠVP pracují mnohem déle, již objevují, zatímco u ZUŠ, kde je program v platnosti dva roky, k nim teprve dospějeme v konečné fázi po sedmi a více letech, kdy program bude otestován jako celek.

Tvorba RVP pro ZUŠ měla být tvořena tzv. reformou zdola, kdy hlavním cílem výzkumného šetření je tedy najít uspokojivou odpověď ze strany pedagogů. *Měla tato reforma nějaký smysl?*

7. Metodika výzkumného šetření

Zde je popsán a vyjasněn způsob, kterým šetření probíhalo, také výběr respondentů. Dále pak výběr ZUŠ kde šetření probíhala a jejich stručná charakteristika.

Výzkumné šetření začalo v listopadu loňského roku realizací sběru dat ve vybraných ZUŠ v jižních Čechách, dále pak následovalo vyhodnocování dat obsahovou analýzou.

Cílovou skupinou byli pedagogové z vybraných ZUŠ, kteří se podíleli na tvorbě ŠVP. Pedagogové byli jak ředitelé, kteří měli s reformou bohatší zkušenosti, tak učitelé ve školách působící. V prvotním záměru nebylo odlišovat, jak dlouho jsou respondenti ve své funkci, ve výsledcích však uvidíme, že i toto hrálo mnohdy důležitou roli. Výpovědi respondentů byly stěžejní pro získání stanoveného cíle diplomové práce.

Záměrem bylo oslovit prvotně ředitele ZUŠ a požádat je o rozhovory, dále pak s nimi dohodnout spolupráci s dalšími pedagogickými pracovníky v jejich škole. Nejprve proběhla komunikace po mailu, další spolupráce probíhala telefonickou komunikací.

V následující tabulce je vidět dosažená úspěšnost. Ze třiceti obepsaných škol se mi vrátily dva maily jako neplatné a jiné jsem nedohledala ani na webových stránkách. Tři ředitelé neměli zájem o spolupráci, dva z důvodu zaneprázdněnosti, jeden odmítl s tím, že neposkytuje rozhovory. Další tři odpověděli pozdě a bohužel už nemohli být zařazeni do výběru škol. Deset ředitelů odpovědělo kladně a dalších dvanáct škol se neozvalo vůbec.

Tabulka č. 1: Obepsané školy

Neplatný mail	2	7%
Negativní odpověď	3	10%
Pozdní odpověď	3	10%
Pozitivní odpověď	10	33%
Neodpověděli	12	40%
celkem	30	

7.1 Výběr ZUŠ

Samotný výzkum probíhal v ZUŠ v jihočeském kraji. Z deseti ředitelů, kteří odpověděli kladně, jsem vybrala 7 ZUŠ tak, aby byly typově co nejvíce rozmanité. Výzkum tedy zahrnuje krom klasických ZUŠ, ZUŠ s mateřskou školou, ZUŠ pilotní, ZUŠ na vesnici, ZUŠ městskou, ZUŠ soukromou. Ve všech zmíněných ZUŠ proběhl kvalitativní sběr dat.

7.2 Kvalitativní výzkum jako metoda užitá k výzkumnému šetření

„Kvalitativní výzkum přistupuje ke zkoumaným jevům se snahou popsat je v jejich jedinečnosti, se zachycením jejich specifických rysů, jež se vymykají kvantitativní analýze, s objasňováním kontextu souvislostí. V kvalitativním výzkumu se neověřují předem formulované hypotézy, nýbrž poznatky se formulují v průběhu

pozorování a popisu daných jevů, přičemž tento popis je velmi podrobný. V kvalitativním výzkumu se typicky popisují nikoliv rozsáhlé soubory jevů nebo subjektů, ale jednotlivé případy... Snaha je zde popsat též názory a prožitky samotných aktérů pozorovaných procesů.“⁷¹

Kvalitativním výzkumem se také v celé publikaci zabírají Roman Švaříček a Klára Šedřová v knize *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Proto přidávám srovnání.

Švaříček definuje kvalitativní výzkum, jako „do široka rozprostřený sběr dat bez toho, že by na počátku byly stanoveny základní proměnné. Stejně tak nejsou předem stanoveny hypotézy a výzkumný projekt není závislý na teorii, kterou již někdo předtím vybudoval. Jde o to, do hloubky a kontextuálně zakotvené prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací. Logika kvalitativního výzkumu je induktivní, teprve po nasbírání dostatečného množství dat začíná výzkumník pátrat po pravidelnostech, které se v těchto datech vyskytují, formuluje předběžné závěry a hledá pro ně další oporu v datech. Výstupem je formulování nové hypotézy či teorie.“⁷²

Ve výzkumu bylo cílem získat odpověď na základní otázku, *zda a jak tvorba švp ovlivnila vývoj ZUŠ.*

Šetření tedy probíhala formou kvalitativního rozhovoru z důvodu širokého obsahu otázky, dalo se tedy aktivně reagovat na výpovědi respondentů popřípadě se doptat na nejasnosti. V rámci tohoto šetření byli jako respondenti osloveni především ředitelé ZUŠ popřípadě další vyučující. Rozhovory byly pro potřeby přesné transkripce nahrávány samozřejmě s vědomím a souhlasem respondentů.

Rozhovory s respondenty probíhaly na základě předem zformulovaných otázek a měly za cíl poukázat na změny, které v souvislosti se vznikem ŠVP proběhly. Na to, jestli šlo opravdu o spolupráci všech pedagogů a jestli reforma proběhla tak jak měla a jak byla prezentována formou zdola atd..

⁷¹ PRŮCHA, Jan a Klára ŠEĎOVÁ. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 377 s. ISBN 80-717-8399-4, s. 184.

⁷² Srov. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0, s. 24.

Respondenti byli ředitelé a učitelé ZUŠ, se kterými jsem si nejprve telefonicky domluvila místo a čas. Po domluvě jsem se dostavila do školní budovy a rozhovory probíhaly většinou v ředitelně nebo v hudebních třídách pedagogů. Rozhovor jsem vedla vždy já jako autorka diplomové práce a jeden respondent.

Je důležité zachovat anonymitu respondentů, proto jsou jména i místa nahrazeny jména čísly (respondent 1, 2, 3...), místa velkými písmeny (A, B, C...)

7.3 Charakteristika škol

(Citace této podkapitoly pochází z webových stránek škol, v zájmu zachování anonymity nejsou webové stránky uvedeny v textu, ale jsou dostupné v archivu autorky diplomové práce.)

7.3.1 Škola A

Funguje již téměř 65 let v osmitisícovém městě s velkou kulturní tradicí. Škola se pyšní mnoha úspěchy v mezinárodních i v národních soutěžích. Škola má 3 základní obory, hudební, výtvarný a taneční. Celková kapacita pokrývá 491 žáků. V hlavní budově se vyučuje pouze hudební obor, dále má škola pět odloučených pracovišť, jedno z nich je bezbariérové. Škola nebyla školou pilotní. Učitelský sbor tvoří 22 pedagogických pracovníků.

K hodnocení žáků, kterým jsem se v rozhovorech také více zabývala, je v této škole používána čtyřstupňová klasifikační stupnice a v průběhu roku je známkování doplněno o hodnocení slovní.

7.3.2 Škola B

Působí také 65 let ve městě, které má téměř osm tisíce obyvatel. Má jedno odloučené pracoviště. Zajímavostí je, že nejen hudební ale i výtvarný obor tu má velkou tradici již od roku 1963. Škola poskytuje od loňského roku vzdělání ve všech čtyřech uměleckých oblastech. Její chloubou je velký dechový orchestr. Celková kapacita je 377 žáků. Tato škola byla jednou z pilotních škol.

Hodnocení žáků probíhá pouze formou klasifikace. Výjimkou jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, kde je možnost slovního hodnocení, případně kombinace obojího.

7.3.3 Škola C

Ačkoliv je školou městskou, působí spíše jako škola vesnická, přestože počet obyvatel města je kolem čtyř tisíc. Pedagogové se o ní i jako o vesnické škole vyjadřují. Kapacita je 250 dětí, je zde vyučován pouze hudební obor, plus další zájmové kroužky (mažoretky, výtvarně tvořivý kroužek...). Školní sbor tvoří 14 pedagogů. Tato ZUŠ se také těší dlouhodobé spolupráci se zahraniční školou ve Schremsu. Nejenže žáci, ale i učitelé slaví úspěchy v soutěžích, ale především se podílejí na kulturním rozvoji města, jde až o 60 akcí ročně, večírky, koncerty, tematické koncerty.

7.3.4 Škola D

Tato škola se nachází v téměř stotisícovém městě. Byla založena celkem nedávno, na konci dvacátého století. Jde o školu soukromou. Nebyla zařazena v pilotních školách. Škola má tři odloučená pracoviště. Pedagogický sbor tvoří 17 učitelů, kteří se věnují pouze hudebnímu oboru, celková kapacita je 450 žáků. Zajímavostí je, že průměrný věk pedagogů je mezi 40 až 50 lety. Žáci z této školy slaví velké úspěchy v okresních, krajských i celonárodních soutěžích.

Hodnocení není striktně dáno, jde o klasifikaci známkou, slovně nebo o jejich kombinaci.

7.3.5 Škola E

Jedenáctitisícové městečko nacházející se v podhůří Šumavy skrývá ZUŠ pro 380 žáků. Jsou zde vyučovány tři obory, výtvarný, taneční a hudební. Ve výběru nebyla zařazena mezi pilotní školy. Počátky hudebního školství v tomto městě sahají do roku 1926. Velkým úspěchem poslední doby bylo vybudování nahrávacího studia

z grantů EU. V ZUŠ pracuje 17 pedagogů, z nichž největší počet je v hudebním oboru v oddělení klávesových a dechových nástrojů. K této ZUŠ patří jedno odloučené pracoviště.

Ve škole byl zaveden díky ŠVP úplně nový způsob hodnocení, který mě zaujal natolik, že jsem si ho dovolila přepsat do závěrečné části k výsledkům výzkumu. (příloha III)

7.3.6 Škola F

Jihočeská škola nacházející se v městě s téměř sedmi tisíci obyvateli a bohatou hudební historií pocházející již ze 14. století. Vyučují se zde tři obory výtvarný, taneční a samozřejmě obor hudební. Zajímavostí je, že v roce 1974 zde vznikl obor literárně dramatický, který do dnešní doby bohužel nezůstal. Kapacita je 430 žáků. Pedagogický sbor tvoří 16 osob. Škola nebyla mezi pilotními školami.

Hodnocení probíhá klasickým 4 stupňovým systémem plus jednou měsíčně slovní hodnocení zapsané do žákovského sešitu.

7.3.7 Škola G

V malém městečku s počtem 1700 obyvatel se nachází naše poslední ZUŠ. Tato škola má dvacetiletou historii a její zajímavostí je že je přidružená k mateřské škole je zde tedy speciální subjekt ZUMŠ. Kapacita školy je 180 žáků. V současné době jsou tu otevřeny dva obory, hudební a taneční. Škola má dvě přidružená pracoviště. Pedagogický sbor tvoří 12 pedagogů, jejichž průměrný věk je 40 let. Tato škola nebyla mezi pilotními školami.

Hodnocení probíhá podle klasické čtyřstupňové stupnice.

Tabulka č. 2: Charakteristika škol

Školy	Kapacita žáků	Typy oborů	Velikost pedagogického sboru	Zřizovatel	Velikost města, ve kterém sídlí
A	491	Výtvarný, taneční, hudební	22	Jihočeský kraj	8 000
B	377	Výtvarný, taneční, hudební, literárně - dramatický	18	Jihočeský kraj	8 000
C	250	hudební	14	Město	4 000
D	450	hudební	17	Soukromá osoba	100 000
E	380	Výtvarný, taneční, hudební	16	Jihočeský kraj	11 000
F	430	Výtvarný, taneční, hudební	15	Jihočeský kraj	7 000
G	180	Taneční, hudební	12	Město	1700

Bylo uskutečněno celkem 13 rozhovorů ze 7 ZUŠ v jižních Čechách, rozhovory se týkaly pouze hudebního oboru, protože má celorepublikově největší zastoupení a v rámci RVP ZUV v něm proběhly důležitější změny než ve zbylých třech oborech.

Rozhovory probíhaly s respondenty, kterými byli muži i ženy důkazem toho že rozdělení je poměrné, je tabulka č. 3.

Tabulka č. 3: Rozdělení počtu rozhovorů podle pohlaví respondentů

ZUŠ	Muži	ženy
A	1	0
B	2	0
C	2	2
D	1	0

E	1	1
F	0	2
G	0	1
celkem	7	6

7.4 Charakteristika průběhu rozhovorů.

7.4.1 Rozhovor č. 1

Před prvním setkáním mě překvapilo, že ač jsem jednala po mailu s ředitelem školy, odkázal mě na učitele, bez udání důvodů. Když jsem přijela na první rozhovor, přijal mě u sebe ve třídě sympatický vyučující žesťových nástrojů a zobcových fléten, rozhovor probíhal poměrně nenuceně, ovšem v některých pasážích jsem cítila trochu nespokojenost s bývalým vedením školy, které se ŠVP moc neúčastnilo a učitelé pak občas tápali a nevěděli, jak mají co dělat.

7.4.2 Rozhovor č. 2

Při druhém rozhovoru jsem přijela do školy B, která je součástí komplexu ZŠ, jedná se tedy o typickou školní budovu, jelikož jsem přijela v dopoledních hodinách, byl vchod zamčený. Po zazvonění mi přišel otevřít překvapivě mladý ředitel školy, který mě vzal do svého kabinetu, kde rozhovor probíhal. Dostalo se mi odborného výkladu a dozvěděla jsem se, že nejenže tento muž působí na pilotní škole, ale jezdí také jako inspektor se školní inspekcí a byl součástí školícího týmu pro zavedení ŠVP do ZUŠ. Přesto, že se respondent č. 2 zabýval školeními, byl k účinkům ŠVP poněkud skeptický.

7.4.3 Rozhovor č. 3

Třetí rozhovor probíhal taktéž ve škole B, přijal mě učitel zobcových fléten a hudebních nauk. Byl trochu překvapený, protože nebyl na rozhovor připraven. Stejně

tak jako zbytek učitelů mužů nebyl příliš hovorný, takže jsem se musela často doptávat. Rozhovor byl i tak poměrně krátký. Respondent č. 3 se pořád obával o to, jestli říká všechno správně a jestli odpovídá stejně jako ředitel.

7.4.4 Rozhovor č. 4

Respondent č. 4 byl ředitel malé městské ZUŠ C, kam jsem přijela udělat rozhovory. Sympatický mladý varhaník, který učí ještě klávesy a keyboardy. Rozhovor probíhal v přátelském duchu. Respondent č. 4 mluvil otevřeně a bez jakýchkoliv problémů zodpověděl veškeré mé dotazy. A ochotně mi přenechal další tři kolegy k rozhovorům, navíc je ujistil v mé přítomnosti o tom, aby se nebáli mluvit pravdivě.

7.4.5 Rozhovor č. 5

Probíhal na stejné škole jako rozhovor č. 4, respondentkou byla žena zabývající se výukou sólového zpěvu. Respondentka byla velmi vyděšená a stále se omlouvala, že jí na to nikdo nepřípravil, že by mi ráda řekla víc, ale že si narychlo nedokáže vzpomenout. Přesto jsem se dozvěděla spoustu užitečných informací. V neposledním i to, že na škole panuje přátelské klima a že mají výborného ředitele, to zaznělo z úst všech tří respondentů učitelů, které jsem v této škole navštívila.

7.4.6 Rozhovor č. 6

Opět na škole C jako předchozí 2 rozhovory. Respondentkou č. 6 byla žena, která zrovna vedla výuku zobcových fléten, u rozhovoru byly přítomny 2 žáčky. Respondentka byla komunikativní, patří k interním učitelům školy, což několikrát zdůraznila. Přesto, že kvůli mému interview přerušila hodinu, vedly jsme poměrně dlouhý rozhovor. Respondentka odpovídala otevřeně.

7.4.7 Rozhovor č. 7

Ve velké místnosti s bicími jsem se setkala s posledním respondentem z této školy. Respondent č. 7 právě vyučoval, takže rozhovor probíhal v přítomnosti žáka. Nechtěla jsem zdržovat a respondent nemluvil dlouho, stále jsem se musela ptát. Rozpovídal se až o své kapele, která nebyla předmětem mého šetření, proto byla tato část z rozhovoru vystřižena. Šlo tedy nakonec o velmi krátký rozhovor.

7.4.8 Rozhovor č. 8

Ve velkém komplexu školních budov, sídlí ZUŠ D a její ředitel. Starší, velmi inteligentní muž, který ve mně vzbuzoval respekt. Momentálně učí hru na dudy, v minulosti to byly zobcové flétny, klávesy a housle. Bylo vidět, že je opravdu zaneprázdněný, proto jsem byla ráda, že mě přijal. Přesto, že jsme vedli krátký, asi patnácti minutový rozhovor, dozvěděla jsem se hodně důležitých a řekněme klíčových věcí pro svou práci.

7.4.9 Rozhovor č. 9

Tato ZUŠ má své zázemí ve starobylé městské zástavbě. Chvíli jsem procházela bludištěm chodeb, než se mi podařilo nalézt dalšího vskutku mladého pana ředitele. Byl na mě předem připravený a úvod rozhovoru zněl téměř jako z knihy. Můžu říct, že škola E je jedinou školou, která mi připadala, že dospěla po zavedení ŠVP k nějakým změnám a to i v myšlení pedagogů.

7.4.10 Rozhovor č. 10

Rozhovor probíhal ve stejné škole s učitelkou klavíru, která v době, kdy ŠVP přicházel jako novinka, zastupovala místo ředitele a proto jezdila také na školení jako ostatní ředitelé. Tato respondentka č. 10 byla potom novým ředitelem pověřena dohledem nad tvorbou ŠVP. S respondentku jsem se osobně znala již z dřívějších dob,

kdy jsem u ní studovala klavírní výuku, a proto byl rozhovor veden ve velmi přátelském duchu.

7.4.11 Rozhovor č. 11

Další rozhovor proběhl v menším městě, kde sídlí škola F také ve starší budově v centru města. Ředitelka mě překvapila svým vzhledem, působila velmi moderně, spíše jako modelka, než jako ředitelka ZUŠ. Po telefonu jsem jí musela přemlouvat, aby mne přijala a poskytla rozhovor, ale nakonec jsme spolu strávily skoro hodinu času příjemným povídáním. Respondentka otevřeně vypovídala o své nechuti se pouštět do ŠVP a dodržovat ho.

7.4.12 Rozhovor č. 12

Na stejné škole proběhl rozhovor s učitelkou klavírů. Mou nejmladší respondentkou, která působí současně na dvou školách jedna z nich je školou pilotní. Respondentka č. 13 se po celou dobu snažila vyjadřovat velmi spisovně. Rozhovor byl dvakrát narušen kolegyněmi, které přišly do společné místnosti, kde rozhovor probíhal. Nejvíce informací jsem se bohužel dozvěděla až poté, co jsem vypnula nahrávací zařízení, a z respondentky opadly určité obavy.

7.4.13 Rozhovor č. 13

Velký komplex školních budov v tomto malém městečku je až překvapivý. V jedné z nich má sídlo ZUŠ G. V nepřehledném bludišti mě musela doprovodit učitelka ZŠ, kterou jsem potkala na chodbě. Dovedla mě až k sekci ZUŠ, jejíž ředitelka je zároveň ředitelkou školy mateřské. Byla jsem vlídně přijata a téměř jsem ani nemusela pokládat otázky. Paní ředitelka je výborná řečnice, a proto jsem asi po hodině a půl odcházela s dlouhým záznamem na diktafonu.

Tabulka č. 4: Přehled respondentů

respondent	škola	Učitel/ředitel	věk	Muž/žena	praxe	Vyučovaný předmět
1	A	Učitel	33	Muž	13	Zobcová flétna, žesťové nástroje
2	B	Ředitel	34	Muž	15	Saxofon
3	B	Učitel	36	Muž	15	Zobcová flétna, hudební nauka
4	C	Ředitel	35	Muž	17	Varhany, klávesy, keyboard
5	C	Učitel	30	Žena	11	Sólový zpěv, klávesové nástroje, elektrická kytara
6	C	Učitel	46	Žena	25	Flétna
7	C	Učitel	37	Muž	20	Příčná flétna, bicí nástroje, saxofon
8	D	Ředitel	66	Muž	38	Zobcová flétna, klávesy, housle, dudy, interaktivní tabule
9	E	Ředitel	34	Muž	4	Nauka
10	E	Učitel	47	Žena	23	Klavír
11	F	Ředitel	48	Žena	26	Klavír, populární zpěv
12	F	Učitel	27	Žena	7	Klavír
13	G	Ředitel	49	žena	33	Hudební nauka, sborový zpěv

Poznámka: respondent č. 1 se rovná rozhovoru č. 1

7.5 Způsob vyhodnocování dat

Zpracování kvalitativní části výzkumu probíhalo podle metodiky obsahové analýzy podle Mayringa⁷³

Získaná data byla na základě nahraných rozhovorů převedena do písemné podoby formou doslovné transkripce a dále analyzována pomocí softwaru MAXQDA11.⁷⁴

⁷³ Mayring, P. *Einführung in die qualitative Sozialforschung: eine Anleitung zu qualitativem Denken*. Beltz: Weinheim und Basel. 2002. 170 s.

⁷⁴ počítačový program MAXQDA11 (MAX Qualitative Data Analysis – software pro kvalitativní zpracování dat).

Další zpracování dat probíhalo tak, že byly v průběhu obsahové analýzy vytvořeny popisné kategorie, k nimž byla přiřazována data podle obsahové podstatnosti. Tyto popisné kategorie byly vytvořeny na základě přepsaných rozhovorů při důsledném čtení řádek po řádku. Když se v textu objevila informace vztahující se k výzkumné otázce, byla pro tuto informaci vytvořena kategorie nebo podkategorie k předem vytvořené kategorii. Pakliže se v textu při dalším zkoumání objevila výpověď, která měla vztah k předem zmíněným kategoriím nebo podkategoriím, byla k nim přiřazena. Když se v textu objevila informace, která měla vztah k výzkumné otázce, avšak nevhodila se do žádné kategorie či podkategorie, pak byla vytvořena kategorie nová.⁷⁵

Takto byl vytvořen systém kategorií a podkategorií, který byl dále uspořádáván podle významnosti obsahu.

8 Výsledky výzkumu

Tato kapitola uvádí výsledky kvalitativního výzkumu, které jsou dále okomentovány a poté jsou z výsledků tvořeny závěry, jsou hledány souvislosti a vzájemné závislosti na sobě.

8.1 *Vlastní sběr dat*

Ředitelé mluvili zpravidla otevřeně a bez zábrán na rozdíl od učitelů, kteří se očividně báli, že by se nahrávka mohla dostat na veřejnost nebo k vedení a rozhovor by pro ně mohl mít negativní následky. Také se často stávalo, že si ředitelé s učiteli rozporovali ve výpovědích.

Celkem jsem tedy provedla 13 šetření. Respondenti nejprve odpovídali na základní otázky týkající se odučené praxe a předmětu, který učí. Dále následovaly tyto otázky:

1. Jak probíhala tvorba ŠVP a kdo se jí účastnil?
2. Jaké změny pro váš způsob práce RVP a později ŠVP přinesl?

⁷⁵ Srov. URBAN, D. *Motivační faktory v práci salesiánů s romskou mládeží*. České Budějovice, 2009. Disertační práce.

3. Měla změna dopad na žáky?

Odpovědi byly velmi individuální podle komunikativnosti každého člověka, někdo hovořil více, někdo méně. Obecně podle délky přepsaných rozhovorů, jsou většími řečnicemi ženy. Jak jsem již poznamenala výše, ředitelé byli více otevření, projevíli svůj názor bez ostychu i před zapnutým nahrávacím zařízením, kdežto učitelé byli ostražití, věděli, že jsem již komunikovala s řediteli a měli tendenci sledovat mé reakce, jestli říkají vše správně, nebo alespoň tak, jak to řekl před nimi pan ředitel/ka. Také byl rozdíl mezi respondenty, se kterými jsem se již dříve znala a mezi těmi, co jsem viděla poprvé. Občasným problémem bylo, že si respondent vybral něco, na co chtěl odpovídat a co se tak úplně netýkalo mých dotazů a o tom nějakou dobu hovořil, nechtěla jsem přerušovat navázanou komunikaci a tak jsem ho samozřejmě nechala mluvit, proto jsou některé odpovědi značně rozsáhlé, aniž by se týkaly tématu. Někteří respondenti zase odpověděli jednou větou, což bylo pro mé účely málo a tak jsem se musela více ptát. Občas jsem dokonce zahlédla strach v očích, když mě ředitel přivedl k učitelé a řekl: „tak to je ta slečna, co s vámi udělá nahrávku“. Respondenti se pak vyjadřovali nesouvisle, zakoktávali se, často opakovali svoje myšlenky a ztráceli se v nich.

8.2 *Vlastní výsledky výzkumu*

Vyhodnocení výzkumu probíhalo tak, že jsem si vytvořila pět kategorií podle kladených otázek. První se zabývá tvůrci ŠVP, druhá průběhem tvorby ŠVP, třetí vzniklými změnami po zavedení ŠVP, čtvrtá hodnocením a pátá dopadem změn na žáky. Odpovědi respondentů na tyto otázky jsem pak dále analyzovala v hodnotícím programu MAXQDE11.⁷⁶

8.2.1 Tvůrci ŠVP

Jako první mě zajímalo, kdo vlastně ŠVP tvořil, je snadné říct, že to byla týmová práce, v dnešní době je moderní používat pojmy, jako je spolupráce a týmová práce, ale

⁷⁶ počítačový program MAXQDA11 (MAX Qualitative Data Analysis – software pro kvalitativní zpracovávání dat).

ne vždy je toto tvrzení pravdivé. Na tuto otázku jsem se ptala všech respondentů a bylo s podivem, že přestože se třeba jednalo o ředitele a učitele z jedné školy, každý řekl ve své podstatě úplně něco jiného. Všichni ředitelé odpověděli, že většina práce byla na nich samých, že samozřejmě proběhly určité sběry dat, konzultace s kolegy a to mělo nějaké výsledky, ovšem ředitelé vědomi si jistých nedokonalostí v pracích svých kolegů, kteří ve většině případů nemají rádi papírování a nejsou ani brilantními češtináři, museli nakonec stejně vybraná data přepracovat a dát jim styl a formu, aby vše bylo tak jak bylo požadováno. Proto tedy ředitelé strávili značnou dobu papírováním.

Jak v průzkumu vychází, ze sebraných dat od učitelů bylo větší množství nepoužitelné a muselo být přepracováno, proto i samotný sběr dat byl částečně ztrátou času. Píší částečně, protože jistou výhodou samozřejmě bylo, že se učitelé dozvěděli bližší informace o stávající změně, minimálně si přečetli RVP ZUV nebo alespoň Manuály pro tvorbu ŠVP.

Podíváme-li se na to z pohledu učitelů, byla tvorba ŠVP týmová práce. Je pravda, že se učitelé v rámci svých oborů museli sejít, vyměnit si své poznatky, ač to třeba nedělají úplně rádi, protože každý má svůj styl výuky a museli dát dohromady osnovy jednotlivých předmětů. Zde jistě byla nutná jistá míra spolupráce a hlavně ochota dělat ústupky. Každý učitel má na žáky jiné požadavky a tady se na nich museli shodnout v rámci školy a oboru všichni. Pozitivní bylo, že víc lidí, víc ví, z toho vyplývá víc nápadů. V menších školách se ovšem občas stalo, že jeden nástroj vyučoval jen jeden učitel, to znamená, že by na vymýšlení zůstal sám. Byly dvě varianty, buď vymyslel osnovy předmětu opravdu sám, nebo byl přiřazen ke skupině, která je podobná jeho předmětu. Učitelé se tedy více setkávali, trávili spolu více času.

Poslední variantou bylo, že se účastnilo vedení školy, tato varianta byla platná hlavně v pilotních školách, kde byl kolem ředitele v první fázi sestaven tým z dobrovolníků, kteří pak byli doplněni učiteli tak, aby za každou vyučovanou sekci byl přítomný alespoň jeden učitel. Tento tým pak úzce spolupracoval s vedoucím školícím týmem z Prahy. Jak jsem již zmínila, tým byl sestaven převážně z dobrovolníků, a proto se aktivně účastnil prací na projektu. Ostatní učitelé, kteří v projektu nebyli zapojeni, pak dostali předložený plán, ke kterému se mohli vyjádřit, což ovšem, dle ředitele dotazované školy nikdo neudělal. Další situací, kdy se účastní vedení školy je, když

jádro školy tvoří interní učitelé a jsou doplněni učiteli externími. V tomto případě jsem se ale opět dozvěděla od ředitele, že dané hodnoty nebyly pro jeho práci přínosné a nakonec musel většinu přepracovat či zpracovat sám.

Závěrem hodnocení tedy je, že jestliže se někdo tvorby opravdu aktivně účastnil, byli to ředitelé škol a ve školách pilotních celé týmy v čele s ředitelem.

Tabulka č. 5: Tvůrci ŠVP

Obecně	Konkrétně	Výrok respondenta
Ředitel	Ředitel sice vybere od učitelů jejich práce ohledně švp, ale raději konečnou práci udělá sám, protože si chce být jistý, že bude vše správně napsané.	<i>„Takže já jsem sice to říkám napsal za noc, protože to po mně chtěla inspekce, ale jinak jsem dělal i s učiteli nějaký takový sběry a takový věci, ale ve finále jsem si to dělal podle sebe, protože jsem chtěl mít jistotu, že to bude dobře.“</i>
	Umělecky založení lidé nejsou češtináři a mají problém obecně s vyplňováním jakýchkoliv dokumentů. Navíc pro starší pedagogy je problém pracovat s počítačem. Pak tedy veškerá práce zbývá nedobrovolně na ředitelce.	<i>„...každý byl tak akorát znechucený...“ „...oni jsou výkonně umělecky činní a jakmile takovýmhle lidem dáte jakékoli úřad...“ Když jsem řekla, připravte si to na počítači a přineste mi to na flashce, tak na mě koukali, co to je. Já jsem si to teda zpracovala v tom počítači, dodneška se v tom hrabu.“</i>
Vedení	Vedení se neangažovalo	<i>„Schůzka dechového oddělení se neúčastnilo bývalé vedení školy, pak jsme nedostali nikdy ani žádnou reakci na odevzdaný zápis ze schůzky...“</i>
	Všichni odevzdali své podněty, ale hlavní práce se účastnili jen interní učitelé	<i>„Zpracovávali jsme to jakoby to zdravý jádro, jak se říká, takže ty interní učitelé, nás je tu pět.“</i>
	Tým pilotní školy dostal manuály, podle kterých vše připravil, ostatní učitelé měli možnost vznést své připomínky	<i>„Tento tým to v podstatě zpracoval, a když jsme to pak prezentovali, tak všem byla daná možnost se k tomu vyjádřit“</i>
Všichni	Na spolupráci se podíleli všichni učitelé. Ředitelova funkce byla jen organizační. To znamená, že byl součástí týmu.	<i>„Na naší škole jsme to dělali všichni společně a pan ředitel měl spíš organizační hlavní slovo.“</i>

V menších školách se učitelé dávali dohromady nejen podle svých oddělení.	<i>„...to byla týmová práce...“ „U nás, když to řeknu na naše poměry, bubeníka máme jenom jednoho, tak spolupracoval s dechaři a každý si musel pohlídat specifiku toho svého nástroje.“</i>
Připravoval se celý učitelský sbor nevyjímaje ředitele.	<i>„...jsme se snažili na poradách jakoby nějaký ty věci řešit, nejdřív je připravit a nějak to naplánovat, teprve když jsme měli všechno nebo ve většině věcí jasno, tak jsme se pustili do té tvorby.“</i>
Ředitel působil až v konečné fázi, spíše jako dohled nad celým plánem.	<i>„Scházeli jsme se dohromady, každéj něco přines a tak jsme to dávali dohromady...“ „...ředitel to vyhodnocoval spíš jako gramaticky.“</i>

8.2.2 Průběh tvorby ŠVP

Na tvorbu ŠVP jsem se ptala hned ve své první otevřené otázce. Záměrem bylo dozvědět se, co nejvíce informací o průběhu tvorby ŠVP. Šlo o klíčovou otázku v rámci diplomové práce. Také to byla otázka, která nejméně zkoumala soukromý pohled respondentů, proto všichni odpovídali bez větších problémů. Zde je tedy popsán průběh tak, jak mi ho vylíčili respondenti.

Tvorba ŠVP začala v pilotních školách, proto i tady nejprve rozebereme náhled pilotní školy. Nejprve všechny pilotní školy objížděl tým sestavený ze 4 pedagogů Stárek, Charalambidis, Chalupský a Lisner, kteří byli pověřeni tvorbou RVP ZUV a dále proškolením pilotních škol pro tvorbu ŠVP. Tento tým se setkal s vedením školy a proběhlo informativní školení, kterého se účastnili všichni pedagogičtí pracovníci. Dalším krokem bylo, že ředitelé dostali do rukou nedodělaný manuál k tvorbě ŠVP, který byl průběžně doplňován stejně tak jako RVP ZUV. Ředitelé pilotních škol byli pověřeni, aby sestavili tým pro tvorbu ŠVP. Výběr učitelů byl prostý, nejprve proběhl na základě dobrovolnosti a dále byl doplněn tak, aby byly zastoupeny všechny obory a sekce ZUŠ. Tento tým pak následně podle informací a nedokončených manuálů zpracoval všechny kapitoly ŠVP, kromě kapitoly obsahy vzdělávacích zaměření. Tuto

kapitolu tvořili všichni učitelé bez výjimky po skupinách podle svých zaměření. Průběh tvorby probíhal převážně podle porovnávání se starými osnovami a výměnou názorů a zkušeností. Když byla tato práce dokončena, byly výsledky sebrány zkontrolovány po formální stránce ředitelem školy, dosazeny do zbylého ŠVP a odeslány do Výzkumného centra ústavu pedagogiky, který sídlí v Praze. Každá z pilotních škol dostala obratem připomínky ke vzniklým ŠVP. Po nějaké době, kterou měli Pilotní ZUŠ na úpravy, přijel znovu školící tým a probírali konkrétní vzniklý ŠVP. Výsledným produktem této dlouhé práce bylo vytvoření funkčního manuálu pro tvorbu ŠVP a dále dotvoření a ucelení RVP ZUV.

Když pilotní školy ukončily první roky výuky podle nových ŠVP připojily se k nim i ostatní ZUŠ s tvorbou vlastních ŠVP. Nejprve ZUŠ očekávaly informace a výsledky, ze škol pilotních. Mezitím probíhala školení, kterých se museli zúčastnit všichni ředitelé ZUŠ. Tato školení byla již dva roky před tím než RVP ZUV vešlo v platnost. Šlo o cílené semináře probíhající na určitých místech po celé republice, školení bylo vždy dvoudenní. Tyto semináře byly organizovány pedagogickým centrem v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Na seminářích vystupovali právě ředitelé pilotních škol, kteří byli proškoleni ve třech seminářích tak, aby mohli školit ostatní ředitele. Na seminářích se občas stávalo, že si ředitelé nejisti svým vyjadřováním, mnohdy i postojem protiřečili proti RVP ZUV a upřednostňovali svoje poznatky před zákonem daným RVP ZUV.

V průběhu těchto školení, začali ředitelé pořádat první orientační schůzky s ostatními pedagogy a sbírat pomalu podklady pro vznik ŠVP pro kapitoly o strategiích školy či očekávaných výstupech. Tyto sběry probíhaly formou krátkých dotazníkových šetření, nebo klasických rozhovorů.

Dále následovala školení, na která byli posíláni všichni zástupci sekcí za jednotlivé obory. Nejprve probíhala školení informativní, dále pak už konkrétní, s jasným zaměřením na jednotlivé předměty. Tyto proškolení pedagogové předávali informace svým kolegům v rámci oddělení. Smyslem školení nebylo jen informovat a školit, ale také vyvracet obavy pedagogů z následujících nově přichozích změn. Opět proběhlo pět až šest seminářů na téma Tvorba vlastního ŠVP. Výjimkou byly ZUŠ, kde pracují učitelé, kteří vyučují na dvou a více školách a byli proškoleni již na školách

pilotních, tyto ZUŠ nemusely vysílat své zástupce, ale informace jim předali již proškolení kolegové.

Jako první začaly vznikat výstupy, na kterých se vždy podílela celá oddělení po předmětech nebo sekcích. To byla výhoda pro větší školy, které měly velký počet zástupců v každé sekci a víc lidí, víc ví, proto měli více nápadů, složitým úkolem pro ně naopak bylo, že se museli shodnout na společném výstupu. V menších školách se stávalo, že za předmět byl třeba jen jeden učitel, který byl tedy následně přiřazen k nějaké sekci nebo pracoval úplně sám. Po zpracování všech předmětů proběhla pedagogická rada, kde se třídila a seškrtovala odevzdaná data. Zde přicházela na řadu neoblíbená práce s českým jazykem. V manuálu jsou dokonce i doporučené tvary sloves, které se mají či nemají používat, aby popis výuky byl stále jen procesem a ne výsledkem.

Dozvěděla jsem se, jak nečesky může čeština znít a nebyl ani jeden respondent, který by se o této části tvorby ŠVP nezmínil.

Když proběhly konečné úpravy, práce pedagogů na ŠVP byly odevzdány ředitelům, kteří měli na starosti poslední fázi, ve které doladřovali právě správné vyjadřování učitelů, vyškrtávali nepodstatné věci a dávali ŠVP jasnou formu danou RVP ZUV, aby byl ŠVP připraven k případné kontrole inspekcí.

Tabulka č. 6: Průběh tvorby ŠVP

Nejobecněji	Obecně	Konkrétně	Výrok respondenta
Pilotní školy	Základní informace	Nejprve do pilotních škol přijel hlavní tým, který celou reformu realizoval a podal jim základní informace	<i>„Já pracuji jak tady, tak na pilotní ZUŠ... My jsme měli přímo pana stárka na hudebce, že nám vysvětloval takový ty pojmy, jako jsou klíčové kompetence, vzdělávací strategie...“</i>
	Pomůcka ke zpracování ŠVP	Prvním krokem bylo, že nedokončené RVP ZUV dostali ředitelé pilotních školy, dostali i nedokončené manuály.	<i>„My jsme dostali do rukou pracovní verzi RVP, ještě jsme neměli k dispozici kompletní, dostali jsme nějakou verzi manuálu... A podle těchto dokumentů jsme se to</i>

		<i>snažili vytvořit“</i>
Vytvoření vlastního týmu	Dalším krokem bylo, že ředitel složil tým, který zpracoval podle informací z předešlého kroku všechny kapitoly kromě obsahů vzdělávacích zaměření.	<i>„Nejprve jsem si vybral dobrovolníky a doplnil jsem to, aby byly zastoupeny všechny vyučované obory“</i>
Obsahy vzdělávacích zaměření	Všichni učitelé začali po sekcích za své obory tvořit jednotlivé obsahy vzdělávacích zaměření, podle osnov, podle zkušeností...	<i>„My jsme jeli podle těch osnov a podle zkušeností za ty léta...“</i>
Zhodnocení shora	Nejprve byl ŠVP ve všech pilotních školách dotvořen a odeslán do Prahy Výzkumného ústavu pedagogiky, k němu každá škola obratem dostala připomínky. Pak základní tým Stárek, Charalambidis, Chalupský a Lisner znovu objížďeli školy a znovu probírali již hotové ŠVP.	<i>„Když jsme ten švp vytvořili, tak jsme ho poslali na Výzkumný ústav pedagogiky k připomínkování...“ „...ten tým pak znovu přijel a řekli nám konkrétní připomínky k tomu našemu ŠVP“</i>
Vytvoření funkčního RVP ZUV a manuálu pro vznik ŠVP	Podle ŠVP byly dále dodělávány RVP ZUV a manuály.	<i>„...je super, že RVP nebylo ještě vydaný, ale že se ta škola mohla vyprofilovat...“</i>
Obecně	Konkrétně	Výrok respondenta
Spolupráce ZUŠ a pilotních škol	ZUŠ vyčkáávají na informace a výsledky z pilotních škol, se kterými budou při tvorbě ŠVP spolupracovat	<i>„My jsme čekali, až proběhnou pilotní školy, my jsme se pouze přidali.“</i>
Školení ředitelů ZUŠ	Všichni ředitelé ZUŠ museli být proškoleni s výsledným certifikátem.	<i>„A já jsem musela být proškolená jako ředitelka školy...“</i>
	Školení ředitelů probíhala již 2 roky před tím než RVP ZUV vešlo v platnost. Byly to cílené semináře, které organizovalo pedagogické centrum v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.	<i>„Takže to už jsem vlastně začala jezdit ve školním roce 2009/10 na tyto různé semináře, bylo jich třeba pět šest do roka.“</i>
	Stávalo se, že si školitelé sami nebyli jisti správností RVP ZUV a měli osvědčené ze svých pilotních škol jiné postupy, tak doporučovali svoje poznatky místo	<i>„...tam bylo komický potom to, že školitelé si vzájemně rozporovali věci, co radili, takže to byl</i>

	zákonem daného RVP ZUV.	<i>takovej guláš trošku.“</i>
Orientační schůzky před začátkem vzniku RVP ZUV	Od té chvíle co se začalo pracovat na RVP pro ZUV a hlavně po njetí Pilotu ZUŠ byli někteří ředitelé aktivní a snažili se scházet se s ostatními pedagogy a buď formou rychlých dotazníků, nebo rozhovorů přemýšlet o strategiích školy o očekávaných výstupech atd.	<i>„Dopředu jsme se scházeli jako členové oddělení a konzultovali očekávané výstupy“</i>
		<i>„Ale již ve školním roce před, jsme se měli podílet na tom, jaké jsou strategie školy.“</i>
Školení v Krajském městě	Vedoucí sekci se účastnili školení v krajském městě, kde jim byly poskytnuty informace nejprve obecné, později, konkrétní k jednotlivým předmětům	<i>„V Polovině října proběhla krajská konference v Českých Budějovicích, tak té jsem se zúčastnil, protože jsem byl vedoucím sekce. Na té konferenci nám ředitelé pilotních škol přednášeli, jak mají ŠVP vypadat“</i>
	Smyslem školení bylo v neposledním vyvrátit strach a obavy z nastávající změny.	<i>„Školitel prostě nastolil konkrétní obavy a dokázal argumentovat tak, že jsme v podstatě pochopili, v čem bude asi smysl této změny.“</i>
	Proběhlo pět až šest seminářů v rámci určitého cyklu na téma Tvorba vlastního ŠVP za své oddělení.	<i>„Pak jsme samozřejmě byli i na nějakých školeních mimo školu naší. V Budějovicích kolikrát.“</i>
	Někteří učitelé pracují na dvou i více ZUŠ, a protože už byli proškolení z pilotních škol, nemuseli se již učitelé nepilotní ZUŠ účastnit školení, ale informace jim byly poskytnuty právě prostřednictvím proškolených kolegů	<i>„...právě, že tu máme kolegy z pilotní školy, který byli vyslaný za ty pilotní školy... Takže jsem vlastně ani já jako za školu nemusela posílat“</i>
Výstupy	Učitelé tvořili výstupy k jednotlivým předmětům	<i>„Pak začaly vznikat výstupy“</i>
	Na výstupech pracovala celá oddělení po předmětech nebo sekcích. Když byl učitel za nástroj sám, byl přiřazen buď k podobné sekci a musel si hlídat svá specifika nebo pracoval úplně sám.	<i>„...tak na těch výstupech spolupracovaly skupiny jednotlivých oddělení nástrojových, nebo když je tam učitel sám, tak, tak pak to měl na starosti celé.“</i>
	Velmi náročná byla pro učitele práce s českým jazykem, někdy dokonce náročnější než tvorba samotného ŠVP.	<i>To byla někdy hatmatilka, to co požadovali, včetně toho,</i>

		<i>aby tam byla slovesa dokonavá a podobně. Kolikrát z toho byly věty, že si člověk říkal, že není Čech.</i>
Srovnávání s RVP	Ředitel společně se všemi pedagogy srovnává nově vzniklé ŠVP a s RVP ZUV a snaží se o vyškrtání případných dualit, či jiných nepodstatných věcí.	<i>„...poslední fáze byla ta, že se vzal RVP a zkontrolovali jsme, jestli je tam všechno, co musí být v RVP případně jestli je tam něco navíc, co by se dalo vyčlenit nebo vypustit.“</i>
Konečná práce ředitelů	Učitelé předávají své finální verze ŠVP do rukou ředitelů.	<i>Když pak byl ŠVP hotový, předali jsme ho ke kontrole vedení, kde proběhly další úpravy.“</i>
	Ředitelé mají na starost poslední fázi, doladování drobných nuancí před předáním ke kontrole inspekci. Tyto kontroly probíhaly celý loňský školní rok.	<i>„Já jsem to ještě jednou celý pročetl a kontroloval...“ „Takže jsem nad tím měl jakoby to kontrolní voko.“</i>

8.2.3 Změny po zavedení ŠVP

Další kategorií byly změny, které přišly po zavedení ŠVP do výuky. Určila jsem si základní podkódy: žádné, jenom formální a zásadní. Tyto podkódy vyplývaly z analyzovaného textu. Zásadní změny jsem dále rozdělila na pozitivní a negativní.

Obecně tedy po zavedení ŠVP došlo k velkému počtu změn. K základním pozitivním patří to, že ŠVP může být jednou ročně měněno, podle toho jak se dané věci osvědčily či neosvědčily v praxi. ZUŠ tedy ověřují po celý rok to, co si pro dané obory nastavily. Další důležitou změnou je, že veškeré postupy učitelů, které do té doby probíhaly, jsou teď po sepsání ŠVP legální. Stanovené osnovy v ŠVP jsou zavazující pro každou školu, proto se rozmělnily školy výběrové, které si nastavily vysoké mantinely, kterými ne každý žák projde a školy, které se profilují spíše jako volnočasové, kde není prioritou touha po výkonu, ale radost z hudby a umění jako celku. Díky ŠVP byly také zavedeny nové materiály, učitel si může vybrat, podle čeho bude učit a nové školní pomůcky jako interaktivní tabule a notové softwary, pak záleží pouze na přizpůsobivosti učitelů, jestli se chtějí s těmito věcmi seznamovat a jejich

pomocí předávat poznatky dětem. Další novinkou je legalizace nových hudebních nástrojů, které sice stejně byly v praxi používány, ale neexistovaly k nim žádné smysluplné osnovy. Mezi negativní změny, které přinesl ŠVP patří rozdvojená výuka, při které si učitelé musí dávat dobrý pozor, jestli učí dítě postupující podle ŠVP a nebo dítě, které postupuje v rámci osnov, nejde o to, že by se změnil styl nebo metodika, nebo dokonce přístup a působení pedagoga na dítě, ale o to, jak správně zapsat pojmy do třídnice a do žákovské. Jak a kde správně používat nové pojmy, se kterými se učitelé často nesžili.

Pak nastaly takzvané změny naoko, neboli změny formální. Pedagog přesto, že učí pořád stejně, musí zapsat, že sleduje výstupy a vize. Při vstupu do EU se změnil celý systém školství, se kterým přišly nové trendy v pedagogice a metodice. Nezměnila se práce učitelů, jen bylo nutné nazvat ji tak, aby pro ŠVP zněla tak jak má podle RVP ZUV, ale jinak mohla výuka pokračovat ve starých kolejích. Učitelé prostě teď musí víc sledovat co, kam a jak zapisují. V mnoha případech se změny pojmosloví straní i ředitelé škol a používají ho jen v případech, když odevzdávají dokumenty na úřady, sami ovšem interně dál používají zavedené osvědčené pojmy z bývalých osnov.

Případy kdy žádná změna neproběhla, jsou velmi časté. Jde o to, jestliže je ŠVP dobře napsaný schová se pod něj výuka tak, jak byla a učitelé si mohou učit dál podle svého, tak jak jsou zvyklí. Přesně tímto způsobem to probíhá i v soukromých školách, které si jedou podle svého již dlouhou dobu, jejich osnovy jsou schvalovány jinak než osnovy klasických ZUŠ a tak jen vzaly své osnovy, přepsali je pod hlavičku ŠVP se značně honosnými názvy podle RVP ZUV a učí naprosto stejně jako před změnou. Ani v pilotních školách se situace nikterak nezměnila, výuka podle ŠVP tam probíhá o rok déle než na ostatních školách, ale žádné jiné změny, ředitel ani pod drobnohledem na hospitacích nezaznamenal.

Z této analýzy vyplývá, že přestože se změnila směrnice, změnil se zákony, bude se slovíčkařit, nezmění se myšlení a cit pedagogů, pro výuku a pro děti samotné. Ano, je pravda, že byly zlegalizovány některé postupy, ale ty fungují stejně dobře již několik desetiletí jen bez hlaviček a nadpisů. Změna byla asi potřebná v rámci vzniku nových osnov pro nové nástroje, přestože se na ně stejně učilo hrát i před ŠVP. Dle mého mínění neučí osnovy, ale učí pedagog. Jde tedy spíš o to, aby ve školách byli kvalitní pedagogičtí pracovníci a ne o to, aby uměli správně zapisovat do třídních knih. Možná

se ZUŠ otevřely více dětem, které hudba jen baví a nechtějí se jí zaobírat na profesionální úrovni, ale přesto, školy které nechtěly svá stanoviska měnit, je nezmění ani použitím RVP ZUV a školy, které toto zmírnění nastavených plánů uvítaly, už většinou stejně mírné byly i před reformou.

Tabulka č. 7: Změny po zavedení ŠVP

Obecně		Konkrétně	Výrok respondenta
zásadní	Pozitivní	ŠVP se před tím, než jsou přijati noví žáci do ZUŠ, může opravovat a měnit.	<i>„...jediný, jedno z mála plus ŠVP je, že se do něj může furt vstupovat zatím, dokud nám to někdo shora nezakáže.“</i>
		ZUŠ celý rok v praxi ověřuje to, co si zapsala do ŠVP.	<i>„...pořád zkoušíme, co teda funguje, jestli to, co jsme si na sebe vymysleli, je ušitej bič nebo jestli se podle toho dá.“</i>
		Zlegalizování běžně používaných postupů.	<i>„...v hudebkách bylo ŠVP přínosem, že se vlastně na papír napsalo to, co ve skutečnosti učíme...“</i>
		Plány bylo možné nastavit tak, aby mohly projít všechny děti bez problémů.	<i>„...je to takový jako volnější, ty plány byly jasně ohraničený...“ „...je to pro širší základnu dětí...“</i>
		Výběrové ZUŠ, které jdou po výkonu, si mohly nastavit takové osnovy, aby prošli jen ti nejnadanější.	<i>„...když si to škola udělá tak, jak bych to řek, když chce mít dobrý žáky, tak si udělá ten ŠVP tak, aby buď byli dobrý a nebo to neustáli.“</i>
		Nové školní pomůcky.	<i>„...máme různý pomůcky, interaktivní tabule, interaktivní notační softwary...“</i>
		Zlegalizování hry na nástroj, který dítě zvládne, od přípravných či prvních ročníků. Souvisí s tím, že jsou zde nové nástroje, které dříve nebyly dostupné.	<i>„...ted' opravdu legálně od sedmi let můžeme na jakékoli nástroj hrát.“</i>
	Pedagog si může vybrat jakékoliv materiály pro výuku. Když s nimi dosáhne předepsaných výstupů.	<i>„Studijní materiál, dneska si učitel může učit úplně podle čeho chce...“</i>	
Negativní	Dva ročníky v ZUŠ tři ve školách pilotních jedou podle ŠVP ostatní ročníky podle starých osnov. Což způsobuje	<i>„to je právě ta schizofrenní výuka, že ono souběžně k tomu 1. září 2012 naskočilo ŠVP, ale jenom pro přípravné</i>	

		značnou nepřehlednost.	<i>a první ročníky a všechny ostatní se učí podle dosud platných a nezrušených učebních plánů.“</i>
		Změna zjetého názvosloví a nové pojmy, na které si učitelé musí zvyknout.	<i>„...jenom se změnilo názvosloví, jinak se pojmenovaly některé pojmy...“</i>
Formální		Učitelé učí stále stejně, jen musí sledovat, aby správně zapsali naplňované výstupy, které byly stanoveny.	<i>„...každý kantor učí podle nejlepšího svědomí, nemysli si, že by najednou začal učit jinak, ale učí tak, aby naplňoval ty vize a výstupy, co si dal na ten papír.“</i>
		Změna celého školství podle EU donutila k změně i základní umělecké školství, proto vznikly nově zavedené pojmy a metodiky.	<i>„Jenom se změnila móda v pedagogice a metodice...“</i>
		Dobré výkony pedagogů je nutné novým způsobem zanést do ŠVP třídnic a všech dokumentů...	<i>„No a tak se hold naučíme ty nové pojmosloví a oblékneme svoji kvalitní práci do slov.“</i>
		Učitelé musí více sledovat, co, jak a kam zapisují, učí ale pořád stejně.	<i>...dávám si větší pozor, pokud píšu cíle na úvodní stránku třídnice... aby tam byly zmíněné i ty výstupy</i>
	Respektování nových pojmů, při práci se dokumenty, ovšem interně se užívají pojmy staré, které jsou pro všechny učitele srozumitelné.	<i>„...jenom to pouze respektuju, když jdem na ten úřad, když jde o ty lejstra, o ty dokumenty...“ Tak se musím správně vyjadřovat těma novějma názvama...“</i>	
Žádné		Žádná změna neproběhla.	<i>„...prostě učím stejně...“</i>
		Žádná změna neproběhla, protože byl ŠVP tak dobře napsaný, že se pod něj schovala probíhající výuka.	<i>„...prakticky ty věci, který já tam učím, se tam nějak promítly.“</i>
		V soukromých školách postupují podle svých osnov, které byly už dávno před ŠVP proto ani tam změna neproběhla.	<i>„...nevidím u nás v soukromém školství žádné rozdíly.“</i>
		Ani v pilotních školách nejsou pozorovatelné žádné viditelné změny v přístupu k žákům ani ve výuce.	<i>„...když pozoruju učitele, i v rámci hospitací, tak mě nenapadá za ty tři roky, že by u někoho byla nějaká změna v přístupu k těm žákům.“</i>

8.2.4 Hodnocení

Předposlední kategorií bylo hodnocení, kde jsem si zvolila jako podkódy hodnocení procesu, což v podstatě znamená smysl tvorby ŠVP, hodnocení průběhu ŠVP a hodnocení změn. Každý z těchto podkódů jsem dále rozdělila na pozitivní a negativní.

Hodnocení byla nejvíce subjektivní část výzkumu, nechtěla jsem se na něj ptát přímou otázkou, proto je vyvozeno z průběhu celého rozhovoru. Respondenti z řad ředitelů se nebáli popsat to, co si opravdu myslí, to se nedá říct o druhé části respondentů tvořené učiteli. Ty se snažili spíš jen popsat stav věcí, přestože jsem jim zdůraznila, že jde o anonymní rozhovory, při nichž jsem po nich nechtěla ani jména, měli strach, že by se mohli dostat do konfrontace s vedením, dále pak, že řeknou něco špatně, nebo jinak, než řekl ředitel. Z čehož pak vyvozovali, že by mohli být sankcionováni.

8.2.4.1 Hodnocení procesu

Hodnocení procesu jsem začala z negativních ohlasů, které převažovaly. Přestože na první pohled vypadal nápad RVP ZUV skvěle, dokonce tak, že se školy budou moct profilovat podle svých zaměření, záhy ředitelé zjistili, že jsou tu jasně dané meze, které nesmí být překročeny, takže úplně tedy o projekt samotných škol nepůjde, nepůjde ani o úplnou reformu zdola a s tím co chtějí, se budou muset vejít do vymezených hranic.

Dalším bodem bylo zavedení ŠVP pro větší možnost práce s individuální osobností žáka, ovšem bavíme-li se o hudebním oboru, tam musel být individuální přístup vždy. Na hodině je vždy jeden pedagog a jeden žák a ti spolu nějakým způsobem komunikují, jde tedy jen o osobu pedagoga, jak se role zhostí.

Další chyba je přímo v legislativě, kdy s nástupem RVP ZUV měla přijít v platnost i nová vyhláška, to se ale nestalo. Je tedy problém s tím, že není jasné, jestli je důležitější vyhláška, či RVP ZUV. ŠVP tedy nemají ani úplnou právní oporu.

Většina pedagogů se rozhodla změny akceptovat, ale neřídit se jí. Změna proběhla jen papírově a jen kvůli tomu, že byla nařízena a její nedodržení může být potrestáno.

Navíc přidělala práce na ŠVP mnoho papírování a byla velmi časově náročná.

Dále se budeme věnovat pozitivnímu hodnocení smyslu tvorby. ZUŠ se otevřely většímu spektru dětí, protože nově nastupující žáci nebudou svázáni plněním striktních osnov, ale naopak, budou hodnoceni za to, co jsou schopni zvládnout. Navíc podle ŠVP nejde o to naučit dítě precizně hrát na nástroj, ale kulturně ho vzdělávat.

Pozitivní je i legalizace doposud nelegálního stylu výuky.

8.2.4.2 Hodnocení průběhu ŠVP

Další podkategorií je hodnocení průběhu ŠVP. Začneme znovu od negativních hodnocení. Učitelé pilotních škol měli být na začátku informováni a nové reformě, ale byli spíše vyděšeni množstvím dat a údajů, které nebyli schopni vstřebat.

Také pro ředitele, byla část tvorby, kdy jezdili po celé republice na dvoudenní školení, nejen časově náročná. Při školeních často jen seděli a poslouchali, jaké velké změny na ně dopadnou a odjížděli spíše než s nadšením s velkými obavami a nechutí na programu pracovat.

Další problém nastal při sestavování ŠVP, kdy bylo velmi složitým způsobem popsáno správné vyjadřování se v rámci tohoto dokumentu. Tento problém znepříjemnil práci všem dotazovaným respondentům.

Nucená spolupráce lidí, kteří nikdy nefungovali jako tým, všichni respondenti z řad učitelů mi řekli, že spolupracovali v rámci oborů a týmů, ovšem z pohledu ředitelů šlo spíše o nucenou spolupráci lidí, kteří nikdy dřív spolupracovat nemuseli a jsou spíše individualisté.

Posledním z výčtu negativních bodů hodnocení je nezájem veřejnosti o ŠVP. Ze zákona musí být tyto dokumenty vystaveny na webu a musí být i v ZUŠ dostupné k nahlédnutí. Jak jsem se dozvěděla, nikdo ještě nikdy po žádném z respondentů ŠVP vidět nechtěl. Jedním se zamýšlených záměrů tvorby ŠVP bylo i, že si podle obsahu ŠVP budou rodiče vybírat školu, do které dítě dají, tento záměr nezafungoval a podle mých respondentů se rodiče stále rozhodují podle nejlepší dostupnosti.

Pozitivních bodů je o poznání méně, jedním z nich je, že při vzájemné nucené spolupráci se učitelé dozvěděli něco sami o sobě a svých nárocích na žákyv porovnání s kolegy, v rámci autoevaluace tedy mohli svůj přístup přehodnotit.

Druhým pozitivem bylo, že obsah ŠVP, alespoň jeho část s osnovami, měli možnost ovlivnit všichni učitelé.

8.2.4.3 Hodnocení změn

Posledním podkódem bylo hodnocení změn, kde jako první uvádím kolonku, žádná změna nenastala, to znamená, že způsob výuky, přístupu k žákům, hodnocení, nic z toho změnou neproběhlo.

Dalším hodnocení bude opět negativní, kdy tedy v ŠVP proběhla jakási formální změna v zápisech, používají se jiné pojmy, která učitele zatěžuje tím, že musí sledovat, zda učí žáka, který je už součástí ŠVP nebo žáka, který stále ještě dobíhá v rámci starých osnov. Jak jsem již poukazovala výše, nejde o změnu ve výuce, ale doslova o to, co správně napsat do třídnice, kdyby ji chtěla vidět inspekce.

Pozitivním bodem jsou nově vzniklé společné hodiny, kde se děti učí spolupracovat mezi sebou, chodí do sborů a do kapel, učí se vnímat svoje okolí prostřednictvím sami sebe.

Tabulka č. 8: Hodnocení

Obecně		Konkrétně	Výrok respondenta
Hodnocení procesu (smyslu tvorby ŠVP)	negativní	V RVP ZUV jsou jasně daná pravidla, kterých se ZUŠ musely držet. Včetně správné volby slov při psaní ŠVP.	<i>„...řikal jsem si paráda, hudebka si ušije na míru nějaký svoje učební plány... ale zapomněl jsem, že tu bude nějaký RVP, a že tam budou ty mantinely nastavený, jinými slovy dostanou osnovy akorát jiný název...“</i>
		Výuka byla individuální už dávno před vznikem ŠVP.	<i>„Já si myslím, že v hudebkách ten ŠVP je úplně špatně, protože i před tím než bylo</i>

			ŠVP, tak díky tomu, že ta výuka zvlášť v hudebním oboru je individuální...“ „Tak se to řešilo vždycky individuálně u konkrétního žáka.
		Staré učební plány zůstaly a s RVP měla vstoupit v platnost nová vyhláška, to se ale nestalo, takže je platná stále ta stará.	Je to takovej kočkopes, že to jako nemá úplně ani právní ochranu, oporu.“
		Pedagogové se rozhodli akceptovat formálně změnu, ale nepodřít se jí.	„Já mám na to svůj názor a fakt jen respektuju. Protože někdo může přijít a budou to kontrolovat.“
		S tvorbou ŠVP přišla spousta administrativní práce navíc.	„Já si myslím, že to v určité době přidělalo spoustu práce, přidělalo nám to spoustu papírování...“
	pozitivní	ZUŠ se tím otevřely pro větší spektrum dětí. Díky tomu, že děti nemusí striktně dodržet pravidla, která byla dříve v osnovách.	„...myslím si, že ten styl výuky se nezměnil, spíš nám švp poskytl takovou tu variabilitu, že dítě není vyloženě vázaný téma osnovama.“
		Díky RVP ZUV je zlegalizován systém výuky na ZUŠ, krom osnov jsou legálně nově uvedené nástroje např. elektrické basové kytary...	„Tak já si myslím, že to určitě přínos byl, protože konečně nemusí školy podvádět, když nechtějí“
		RVP ZUV je postaven na tom, že jde o celkové vzdělání v kulturní oblasti, nejen o to naučit dítě nějakou dovednost.	„...ŠVP, který je jakoby postavený na tom, že se to dítě nemá precizně naučit hrát na klavír, ale že se má vlastně vzdělat kulturně celkově, tak pro ty je to ještě tím lepší.“
Hodnocení průběhu	negativní	Učitelé pilotních škol dostali na školení informace, ovšem bylo jich mnoho a o pro ně doposud neznámém tématu.	„...ty informace nám ve škole poskytl ten tým pan Stárek...“ „...bylo to samozřejmě pěkné povídání, ale po jednom, kdy učitelé v životě o ničem takovém neslyšeli, byly na ně vysypány tyto informace, takže...“
		Časová náročnost školení.	„...ředitelé těch zušek jezdili na cílený semináře na různá místa po republice...“ „...bylo jich třeba pět, šest do roka...“ „Jo, takže docela náročný.“

		Mnoho ředitelů i učitelů se změnou nesoehlasilo a šli do ní jen po formální stránce.	<i>„Jsem si odseděla pár hodin s vykulenýma očima a otevřenou pusou. Všichni jsme odjížděli podrážděný, naštvaný, co si to na nás vymýšlí.“</i>
		Problémy se složitým způsobem vyjadřování se v ŠVP.	<i>„Takže to trošku byla spíš legrace, zopakovat si češtinu...“</i>
		Nucená spolupráce lidí, kteří jako tým nikdy dřív nemuseli pracovat.	<i>„...hodně ředitelů poukazuje na to, taky nevím, jestli to není spíš klišé, jak se stmelil kolektiv...“ „Já zrovna s tím mám zkušenosti, oni sice museli spolupracovat, ale že by z toho byli všichni nadšený...“</i>
		Prvotní záměr seznámit se ŠVP nejen školy, ale i širší veřejnost, která spolupracuje se ZUŠ, se setkává s nezájmem.	<i>„...kdykoliv, kdokoliv z rodičů má právo sem přijít a říct mi, dejte mi švp k přečtení, nebyl tu ještě ani jeden.“</i>
	pozitivní	Při vzájemné spolupráci mohli pedagogové konfrontovat svoje cíle, metody a postupy s ostatními.	<i>„...si člověk najednou musel v sobě nastavit zrcadlo, jestli je teda až moc náročnej nebo naopak...“ „To bylo na tom nejužitečnější a nejzajímavější.“</i>
		Obsah ŠVP vznikl formou zdola od pedagogů.	<i>„...nejdůležitější bylo, že si každé vytvořil, to co dělá a pak až se to srovnávalo s tím, co má být. Což je dobře si myslím, protože to vzniklo jako od nás ten obsah a ne jako na objednávku.“</i>
Hodnocení změn	Žádná změna	Nedošlo k závažnější změně, co se týče osnov ani výuky	<i>„Já si myslím, co se týká motivace, co se týká konkrétních výstupů, které fungují pro daný ročník, že se prostě nic tak zásadního nezměnilo“</i>
	negativní	Formální změna v zápisech učitele zatěžuje, navíc když učí část žáků podle osnov a část podle ŠVP	<i>„Takže my musíme sledovat, ten žák, kdy byl zařazen, no trošku je to takový postavený na hlavu.“</i>
	pozitivní	Nastavené výstupy jsou schopny splnit všechny děti	<i>„Ta koncepce třeba právě toho našeho, si myslím, že je to opravdu psaný tak dobře, že tam v podstatě splní vždycky ty děti všichni“</i>

		všechno...“
	Vznik nových hodin, kde se žáci učí spolupracovat a komunikovat prostřednictvím hudby s ostatními.	„...musím už od druhého ročníku dávat to dítě na ty společný hodiny...“ „To musíme dodržovat, protože to je prospěšný.“

8.2.5 Dopad změn na žáky

Mou poslední hodnocenou otázkou byla otázka, jaký měla tato změna dopad na žáky. Asi největší změnou, která proběhla a byla udávána, byl počet disponibilních hodin, které byly navýšeny a podle RVP ZUV musí být dodržovány, to v praxi znamená, že začaly vznikat různá uměle vytvořená seskupení, jako pěvecké sbory či hudební tělesa. Je to problém obzvláště malých školy, velké většinou mají své kapely i sbory, takže nebylo nutné podnikat žádné takové kroky. Děti si mohou snadno vybrat, kam půjdou. S tím souvisí formální změna, ve které právě disponibilní hodiny hrají velkou roli. Pedagogové se těšili, že budou mít s dětmi například čtyřruční hraní, ale na to jim samozřejmě nebudou poskytnuty peníze, bylo by to o mnoho zaplacených hodin navíc, proto se děti musí opět spokojit se sborem či hudebním orchestrem, které mají za úkol v rámci RVP ZUV dělat z dětí společenské a kulturní bytosti.

Další změnou v rozložení předmětů bylo, že každá škola si může nastavit vlastní systém hudební nauky, jakýsi obsah a rozsah je daný RVP, ale délku výuky a specifické nuance si každá škola může upravit sobě na míru. Většina škol, které jsem navštívila, ponechaly hudební nauku jako pětiletý předmět, pouze jedna z nich změny využila a zkrátila ji na čtyři roky, ovšem s tím, že obsah byl ponechán, jen zhuštěn do čtyř let výuky.

Poslední změnou v rámci rozložení předmětů bylo, že všechny vyučované předměty budou trvat sedm let 3 + 4 roky

Tabulka č. 9: Dopad změn na žáky

Obecně	Konkrétně	Výrok respondenta
Hodnocení	Pozitivně se změnil systém hodnocení. Není omezen jen na známkování. (příloha III)	<i>„Změnil se trošku systém hodnocení. To byla trochu konfrontační záležitost, protože je to samozřejmě trošku náročnější než sázet známky.“</i>
Rozložení předmětů	Každá škola si mohla vytvořit vlastní systém hudební nauky.	<i>„Děti maximálně můžou poznat, že budou mít nauku na čtyři roky“</i>
	Některé předměty byly v minulých osnovách na jiný počet let, teď jsou všechny sjednoceny na sedm let výuky.	<i>„...akorát někomu se to nafouklo, že mu zbývaly dva roky do absolutáku, tak teď mu jich zbývá pět.“</i>
	Byly přidány disponibilní hodiny.	<i>„...budou jim nabíhat nějaký předměty, protože je tam docela hodně disponibilních hodin.“</i>
Žádná změna neproběhla	Neproběhla změna ve výuce učitelů, proto děti žádnou změnu nemohly zaznamenat.	<i>„Já si myslím, že děti změnu nezaznamenaly, myslím, že bohužel, to nepoznali ani učitelé. Ti to poznali akorát tak, že museli něco psát, ale v té výuce ne.“</i>
	Pro žáky se vůbec nic nezměnilo, pouze učitelé si musí hlídat, jestli učí dítě, které patří do švp nebo do starých osnov, které paradoxně stále fungují.	<i>„Ty to možná ani neví. My máme jenom poznačeno, ty co nastoupili v roce 2013 tak tam máme poznačeno červeně, každé to má v třídnici, že už je to podle švp“</i>
	Škola vůbec nepočítala, že by se s novým ŠVP něco měnilo, jak v práci učitelů, tak pro děti.	<i>„Cílem našim bylo, aby si právě žáci, ale vůbec ničeho nevšimli. Abychom totiž nedělali srze děti zmatek v hlavě rodičům.“</i>
	Změna nebyla potřebná.	<i>„Já si myslím, že nic výrazného nenastalo, protože v podstatě to, co máme ve strategii školy, to jsme se vždycky snažili naplňovat.“</i>
Větší možnost individuality	Jestliže si škola nestanovila pevné osnovy (žák zahraje v prvním ročníku 3 křížky), může se učitel věnovat žákům více individuálně a nesrovnávat výsledky.	<i>„Pro ně je to takhle volnější, protože on když se nedostane až tam, kam měl v osnovách, protože ty byly pevně daný, tak splnil.“</i>

	Každá lidská bytost je jedinečnou osobností, proto si zaslouží individuální přístup. Tímto se učitelé řídili již před vznikem ŠVP.	<i>„ŠVP nic nemění na tom, že se vždy bude pracovat s různými typy žáků.“</i>
Formální změna	Změna proběhla pouze v rámci formulářů.	<i>„Jenom papírově, že jsou jinak vedený a v jinech škatulkách.“</i>
	Soukromé školy měly už před změnou své vlastní plány, podle kterých učily a učí pořád, jen je přepsaly do ŠVP.	<i>„Já si myslím, že to ani nejde, ani ve státních ani v soukromých to nejde. ...jsou to jen tabulky. ...akorát nás to stálo to vymyšlení těch papírů.“</i>
	Bylo nutné se změnou obeznámit rodiče žáků.	<i>„Žákům a vlastně hlavně rodičům se vysvětlily nové pojmy... „</i>
	V RVP jsou dané jasné změny, bohužel není možné zaplatit, tuto výuku učitelům, proto vznikají uměle vytvoření sbory a děti musí v rámci supinové výuky chodit třeba na zpěv, je to problém zvláště v menších školách, kde si nemohou vybrat ani mezi orchestrem a sborem.	<i>„Co RVP nově obsahovalo, to znamená, že děti se nejen učí hrát, ale učí se tý spolupráci, je to pěkná myšlenka, ale nikde na to nejsou peníze. My jsme mysleli, jak budeme mít čtyřruční hry, ale kdo by nás zaplatil. Takže uměle vznikají předměty jako je pěveckej sbor, kde musí mít tu skupinovou a není jí jak udělat.“</i>

Nakonec jsem si jako příklad dovolila přiložit jeden z nejdůležitějších pokroků které jsem v rámci ŠVP zaznamenala ve škole E, kde se naprosto změnil styl hodnocení, zůstala sice 4 stupňová klasifikační řada, ovšem té předchází systém menších hodnocení: takže oblastmi hodnocení žáků jsou Pokrok ve studiu, Zájem o studium, Úroveň domácí přípravy, Splnění jednotlivých ročníkových výstupů a Další aktivita žáka (koncerty, vlastní iniciativa...). Viz. příloha III

Tato metoda je poněkud náročná pro učitele, ale jak jsem se přesvědčila je užívaná nejen v pololetí a na konci školního ale i v rámci každé vyučovací hodiny. Kdy má učitel povědomí o tom, že žák není hodnocen, jen za výsledný výkon. V tom myslím spočívá jeden ze smyslů reformy školství.

9 Závěr

Školní reforma přinesla pro všechny zúčastněné mnoho pozitivních i negativních věcí. Ve své diplomové práci jsem se zabývala skupinou pedagogů, kteří byli tak ochotni a poskytli mi svůj náhled na věc.

Všechno to začalo, když jsem se bavila se svou dobrou kamarádkou, která v této oblasti také pracuje a která mě k tomuto tématu vlastně přivedla. Stěžovala si na všechny záporné reformy a vyprávěla o svých kolezích, kteří na reformu měli jednotně špatný pohled. Už v té chvíli jsem měla chuť pustit se do rozhovoru s ní a vystavět na něm svou práci. Po pár schůzkách s vedoucím práce jsem své nadšení přehodnotila, a rozhodla jsem se, že by bylo dobré udělat vzorek z většího počtu učitelů z různých škol. Proto jsem tedy vybrala školy ve svém blízkém okolí, tedy v jižních Čechách, obepsala jejich vedení a čekala na odpovědi. Bohužel ne všichni ředitelé mi vyšli vstříc. V mém plánu byly i jiné než použité školy, ale ředitelé se buď neozvali, nebo spolupracovat nechtěli. Musela jsem tedy použít školy stávající.

Nejprve jsem nastudovala příslušné informace o Rámcově vzdělávacích programech, o školních vzdělávacích programech a Manuálu a vypravila jsem se do škol. Ředitelé obeznámeni mým záměrem, se vesměs chovali velmi přátelsky a vstřícně. V některých školách jsem si doplnila své poznatky, které se z nastudovaných teorií nedaly vydedukovat. Teoretická část byla sice přínosná pro pochopení dalších skutečností, ale přesto byla má práce zaměřena převážně na část praktickou.

Překvapením pro mě bylo, že se část učitelů bála o své posty a o snížené hodnocení, když nebudou odpovídat „správně“. Přesto, že jsem je několikrát ujišťovala o anonymitě dotazníku, bály se, že se vedení dozví, že nejsou plně spokojeni. V jedné škole dokonce ředitelka odmítla, abych udělala rozhovor s některým z jejich podřízených.

Když jsem tedy sesbírala všech třináct rozhovorů, pustila jsem se do jejich přepisů a pak dále do analýzy získaných dat. Z rozhovorů jsem utvořila pět přehledných tabulek, které jsem dále popsala.

Nejdůležitější informace které jsem se dozvěděla, byly, že většina pedagogů vnímá reformu pouze jako nutnost a další papírování navíc, dále pak, že bylo těžké

používat správné vyjadřování při tvorbě školních vzdělávacích programů, aby se zachovalo kritérium, že výuka na základních uměleckých školách je pouze procesem a ne výsledkem. Překvapila mě i skepse učitelů pilotních škol, ředitel byl dokonce školitelem ŠVP, proto jsem očekávala velké nadšení, které se nekonalo. Ne že by otevřeně řekl, že ŠVP nemají smysl, to rozhodně ne, ale ke změnám po vstupu ŠVP do školy se vyjádřil tak, že v podstatě vše zůstalo nezměněno.

Výsledkem tedy je, že všichni učí dále, jak učili, používají k tomu jiné pojmy, možná se zlegalizoval systém výuky, ale myslím, že zase pouze u učitelů, kteří se na ŠVP aktivně podíleli, ostatní se jen vezou dál ve starých kolejích. Další překvapení bylo, že i učitelé kolem pětaticeti let se dál řídí bývalými osnovami, protože jim připadají smysluplné, sami si jimi prošli a připadají jim jako osvědčené.

Mladí učitelé, kteří vyšli ze škol a vstoupili přímo do tvorby ŠVP, je přijali jako něco pozitivního, jako to, že si sami mohou zvolit co, kdy a jak budou učit, neměli žádné předchozí zkušenosti, a proto jim tento systém připadal smysluplný. Protože normální je učit legálně a to už bohužel podle starých osnov nebylo proveditelné. Reforma byla náročná, hlavně pro pedagogy s letitou praxí, kteří byli zvyklí na svůj styl výuky, na své zápisy do třídnic. Když měli zpracovat podklady pro ŠVP na počítači, byl to pro ně problém. V dnešní době se vše modernizuje a technizuje a někteří ze starších pedagogů, se nechtějí učit pracovat s počítačem, s interaktivními tabulemi a tak dále. To je samozřejmě problém nejen základních uměleckých škol. ŠVP byly tedy převážně výsadou ředitelů, kteří nad nimi strávili spoustu času a práce. Všichni ředitelé se svého úkolu zhostili a napsaly dobré programy, které byly zkontrolovány inspekcí, ve většině případů, jak jsem se dozvěděla přímo od jednoho z inspektorů, nebyly ve výsledných ŠVP žádné velké chyby.

ŠVP zkoumalo ve svých diplomových pracích už mnoho kolegů či kolegyně, ovšem naprosto jinými způsoby, většinou ve srovnání obecného ŠVP se ŠVP dané školy. Tento výzkum by bylo rozhodně zajímavé udělat celorepublikově, ovšem bez omezení pedagogů ze strachu z nadřízených.

Pro mne byla práce s těmito lidmi zkušeností nejen kvůli tomu, že obvykle nenahrávám rozhovory s naprosto cizími lidmi, ale také proto, že jsem se dozvěděla

mnoho poznatků, které v teoretické části nenajdeme. Náhledy a pocity lidí, kteří v této oblasti opravdu žijí a pracují, jsou hlubokým pohledem do nitra reformy.

Seznam zdrojů:

Monografie:

BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání* [online]. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010 [cit. 2014-03-27]. ISBN 978-80-87000-37-3.

KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 7. vyd., V SPN vyd. 2., rozš. a dopl. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2005, 829 s. ISBN 80-723-5272-5.

LISNER, L. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-38-0.

MAYRING, P. *Einführung in die qualitative Sozialforschung: eine Anleitung zu qualitativem Denken*. Beltz: Weinheim und Basel. 2002. 170 s.

PRŮCHA, Jan a Klára ŠEĐOVÁ. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 377 s. ISBN 80-717-8399-4, s. 184.

SEDLICKÝ, T.; GREGOR, V.; *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1990, 282 s. Comenium musicum, 20. ISBN 80-705-8131-X.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0, s. 24.

Legislativní dokumenty:

Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění platném k 3. 1. 2012.

Akademické práce:

BAROCHOVÁ, K. *Tvorba školního vzdělávacího programu v ZUŠ Stochov*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova

ŠTĚTINOVÁ, H. *Perspektivy školního vzdělávacího programu na základních uměleckých školách*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

URBAN, D. *Motivační faktory v práci salesiánů s romskou mládeží*. České Budějovice, 2009. Disertační práce.

Elektronické dokumenty:

Historie: Vznik uměleckého školství. *Základní umělecká škola Blatná* [online]. 2011 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.zus-blatna.cz/historie>

Historie. *Základní umělecká škola Odry* [online]. 2009 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.zusodry.cz/historie.htm>

Historie. *Základní umělecká škola Pardubice: Havlíčkova* [online]. 2011 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.zushavlickovapardubice.cz/?a=1>

Pohled do historie školy. *Základní umělecká škola Václava Talicha Beroun* [online]. 2014 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.zusberoun.cz/o-skole.htm>

Rámcové vzdělávací programy. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. 2011, 2014 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>

Rámcový vzdělávací program. *Wikipedie* [online]. 2013 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/R%C3%A1mcov%C3%BD_vzd%C4%9B%C3%A1vac%C3%AD_program

RAVINGEROVÁ, J. Aktivita projektu. *Výzkumný ústav pedagogický* [online]. 2010 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/na-cem-prave-pracujeme/projekty-esf/pilot-zus/aktivity-projektu>

Seznam základních uměleckých škol v ČR. *IZUŠ* [online]. 2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: https://www.izus.cz/kontakt/seznam_zakladnich_umeleckych_skol_v_cr/

STÁREK, J. Pilot ZUŠ byl založen na reformě zezdola. *Metodický portál RVP* [online]. 2013 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/U/17501/pilot-zus-byl-zalozen-na-reforme-zezdola.html/>

STÁREK, J. Reforma v ZUŠ je víc než jen příležitost udělat si školu podle svého. *Výzkumný ústav pedagogický* [online]. 2011, č. 1 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://www.nadosahruky.cz/azus/prilohy/file_200943.pdf

VÚP: Stručná zpráva o stavu prací na RVP ZUV. *Česká škola* [online]. 2007 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2007/11/vup-strucna-zprava-o-stavu-praci-na-rvp.html>

Základní informace o RVP. *Střední odborná škola podnikání a obchodu, spol. s r.o. Prostějov* [online]. 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.sospo.eu/obory_vzdelani_rvp.html

Základní umělecké školy stojí na prahu změn. *Výzkumný ústav pedagogický* [online]. 2010 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/tiskova-konference-k-zahajeni-reformy-v-zakladnim-umeleckem-vzdelavani>

Slovníček použitých výrazů:

Slovníček, který nám pomáhá orientovat se v problematice ZUV, pochází z RVP pro ZUV.

cíle základního uměleckého vzdělávání

Vedle *klíčových kompetencí* jedna ze základních kategorií *základního uměleckého vzdělávání*; vyjadřuje záměr, účel uměleckého vzdělávání i jeho předpokládaný výsledek. Jsou formulovány z pozice instituce (jako kategorie, k nimž instituce vztahuje své vzdělávací aktivity).

dominantní umělecký obor v ŠVP

Umělecký obor, na jehož základě vzniká v ŠVP *integrované studijní zaměření*, jehož *vzdělávací obsah* je v tomto integrovaném studijním zaměření realizován v plné šíři a jehož hodinové dotace jsou určující pro realizaci ve škole. Míru začlenění vzdělávacího obsahu dalšího uměleckého oboru (popř. dalších uměleckých oborů), modulů či multimediální tvorby do takto vzniklého integrovaného studijního zaměření a celkovou hodinovou dotaci určenou začleněným obsahům podle významu a zamýšlených záměrů realizace určuje ve svém ŠVP škola.

hodnocení žáků

Proces systematického poskytování zpětné vazby žákům o jejich studijních výsledcích a pokroku. Způsob hodnocení i kritéria hodnocení si škola stanovuje ve *školním vzdělávacím programu* s ohledem na individuální dispozice a schopnosti žáka, zároveň však stanovená hodnotící kritéria musí reflektovat zásady obsažené v *ŠVP* a *klíčové kompetence* a *očekávané výstupy* stanovené *Rámcovým vzdělávacím programem pro základní umělecké vzdělávání*. Hodnocení žáků může být v ŠVP zpracováno pro celou školu, ale i pro jednotlivé umělecké obory, studijní zaměření, příp. i jednotlivé vyučovací předměty; v případě popsání způsobů a kritérií hodnocení pro celou školu musí toto hodnocení uplatňovat ve výuce všichni vyučující.

integrované studijní zaměření

Studijní zaměření vzniklé v ŠVP na základě propojení vzdělávacích obsahů dvou a více uměleckých oborů základního uměleckého vzdělávání, z nichž jeden je určen jako *dominantní* pro určení hodinových dotací a způsob realizace vzdělávacích obsahů.

integrovaný vyučovací předmět

Vyučovací předmět, který byl vytvořen v daném *studijním zaměření* na úrovni ŠVP. Integrovaný předmět vzniká na základě účelného a funkčního propojení dvou vzdělávacích oblastí v rámci jednoho oboru (např. vyučovací předmět propojující Hudební tvorbu a interpretaci s Recepčí a reflexí hudby), nebo na základě propojení obsahů dvou či více modulů či propojením oblastí a modulu atp. Integrovaný předmět je také předmět propojující vzdělávací obsah vybrané vzdělávací oblasti jednoho oboru se

vzdělávacím obsahem vybrané oblasti jiného oboru (Recepci a reflexi hudby s Recepcí a reflexí výtvarného umění, Taneční produkci s Výtvarnou tvorbou atp.), v tomto případě mluvíme o mezioborové integraci. Integrované předměty tedy mohou vznikat jak v integrovaném studijním zaměření, tak v neintegrovaném.

interpretace

Ztvárnění uměleckého obsahu umělcem (interpretem), zároveň také výklad, objasnění významu, popis uměleckého díla; z hlediska jednotlivých druhů umění lze na problematiku interpretace nahlížet různě (interpretace v hudbě, interpretace ve výtvarném umění apod.), a tudíž i z hlediska oborových disciplín k ní budou učitelé v ZUŠ různě přistupovat (nástrojová interpretace hudební skladby, interpretace dramatického tvaru, výtvarného díla apod.).

kurikulum

Obecně obsah vzdělávání; rozlišují se tři významy tohoto pojmu – vzdělávací program, projekt, plán; průběh studia a jeho obsah; obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení.

klíčové kompetence v základním uměleckém vzdělávání

Představují souhrn vědomostí, dovedností a postojů důležitých pro rozvoj žáka po stránce umělecké a pro jeho budoucí uplatnění v praktickém i profesním životě. Jsou vyjádřením schopností žáka tvořit, vnímat umělecké dílo a interpretovat je, umožňují mu tak vytvářet si pozitivní vztah k umění a kultuře, k ostatním lidem i k sobě samému. Smyslem není definitivní dosažení klíčových kompetencí, ale neustálé směřování k nim. Jejich utváření a rozvíjení je celoživotním procesem a ve výuce je zabezpečuje učitel prostřednictvím vhodných *výchovných a vzdělávacích strategií*.

kurikulární dokumenty

Pedagogické dokumenty, které vymezují legislativní a obsahový rámec potřebný pro tvorbu *školního vzdělávacího programu*. Systém kurikulárních dokumentů je vytvářen a uplatňován na dvojí úrovni: státní úroveň tvoří *Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy*, školní úroveň tvoří *školní vzdělávací programy*.

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání

Metodický dokument, který je doporučen pro využití při tvorbě *školních vzdělávacích programů* v základním uměleckém vzdělávání. Uvádí konkrétní postupy při tvorbě jednotlivých částí *školního vzdělávacího programu* doplněného o příklady ze školní praxe.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice

Koncepční dokument české vzdělávací politiky označovaný jako *Bílá kniha*. Obsahuje záměry rozvoje vzdělávání žáků od 3 do 19 let a návrhy i doporučení

ekonomického, politického a pedagogického charakteru, které jsou postupně realizovány.

očekávané výstupy v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní umělecké vzdělávání

Stěžejní část *vzdělávacího obsahu* jednotlivých *vzdělávacích oblastí*; jsou ověřitelné, prakticky zaměřené, mají činnostní povahu a jsou v profesním i osobním životě využitelné. Vymezují minimální úroveň, které musí všichni žáci dosáhnout; jsou stanoveny orientačně (nezáväzně) na konci 3. ročníku I. stupně studia a jako závazné na konci 7. ročníku I. stupně a 4. ročníku II. stupně studia; očekávané výstupy se stávají podkladem pro rozpracování do podoby výstupů ve vzdělávacím obsahu daného vyučovacího předmětu v příslušném studijním zaměření ŠVP.

produkce

Osobitá umělecká činnost; z hlediska didaktiky ji chápeme jako prezentování různých (uměleckých) výkonů s využitím výrazových prostředků daného druhu umění; produkce – produktivní činnost v sobě zahrnuje improvizaci, tvorbu, akci, demonstraci uměleckého díla, projektu, objektu apod.

rámcové vzdělávací programy

Kurikulární dokumenty státní úrovně, které normativně stanovují obecný rámec pro jednotlivé *etapy vzdělávání* a jsou závazné pro tvorbu *školních vzdělávacích programů*.

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (RVP ZUV)

Kurikulární dokument státní úrovně, který normativně stanoví obecný rámec základního uměleckého vzdělávání.

recepce

Vnímání, akt přijetí umění (uměleckého díla) v rámci umělecké komunikace. Recepce je východiskem k *reflexi*, která využívá jednak teoretických poznatků, jednak možnosti si s žáky „znovuzpřítomnit“ umělecký zážitek (přehrání skladby, dramatizace, výpověď o prožitcích apod.).

reflexe

Schopnost postihnout hlavní rysy díla na základě získaných teoretických poznatků i poznatků získaných interakcí s uměleckým dílem (jeho prožitím). Lze ji tedy pojmut jako vlastní výpověď o díle. Akt recepce a reflexe je vzájemně provázaný a podmíněný.

studijní zaměření

Zaměření v příslušném uměleckém oboru na úrovni školy. Vzniká buď ze *vzdělávacího zaměření* popsaného v *RVP ZUV*, nebo si jej škola v daném uměleckém oboru vytvoří. Studijní zaměření obsahuje jeden nebo více vyučovacích předmětů.

školní vzdělávací programy – ŠVP

Kurikulární dokumenty školní úrovně; školní vzdělávací program zpracovává podle *Rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání* každá ZUŠ.

školský zákon

Zkrácený název zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

učební osnovy

Část *školního vzdělávacího programu*, ve které je *vzdělávací obsah* jednotlivých *vzdělávacích oblastí* daných *uměleckých oborů* členěn do *vyučovacích předmětů* určených pro I. a II. stupeň příslušného *studijního zaměření*. Učební osnovy obecně se sestávají z názvu vyučovacího předmětu (případně charakteristiky vyučovacího předmětu) a vzdělávacího obsahu, který je tvořen výstupy rozpracovanými do jednotlivých ročníků, případně delších časových celků (vzdělávací obsah může být dále doplněn *učivem*, které je zpracováno v návaznosti na výstupy, případně dalšími poznámkami);

učební plán

Část *školního vzdělávacího programu* vymezující na základě *rámcového učebního plánu* organizaci výuky na konkrétní škole. Obsahuje tabulaci s výčtem *vyučovacích předmětů* a poznámky k organizaci a realizaci jednotlivých *vyučovacích předmětů*.

učivo

Didakticky zpracovaný materiál v podobě základních témat, tematických celků, činností apod. Možná, ne však povinná součást *vzdělávacího obsahu* vyučovacího předmětu na úrovni *školního vzdělávacího programu*. V případě uvedení učiva v *učebních osnovách* příslušných *vyučovacích předmětů* daného *studijního zaměření* v ŠVP se učivo stává závazným prostředkem k dosažení zvolených výstupů a je zpracováno v přímé návaznosti na zvolené výstupy.

umělecké obory v základním uměleckém vzdělávání

Obory, v nichž v ZUŠ probíhá vzdělávání a pro něž je stanoven v RVP ZUV v podobě *očekávaných výstupů* závazný vzdělávací obsah; v základním uměleckém vzdělávání jsou to obory hudební, výtvarný, taneční a literárně-dramatický.

vyučovací předmět

Forma didaktického uspořádání *vzdělávacího obsahu* a jeho organizačního zpracování ve *školním vzdělávacím programu*. Ve školním vzdělávacím programu se většinou vytváří více *vyučovacích předmětů* pro dané *studijní zaměření* v daném uměleckém

oboru. Integrací *vzdělávacího obsahu* jednotlivých oblastí/modulů v rámci jednoho nebo více uměleckých oborů vzniká *integrováný vyučovací předmět*.

výchovné a vzdělávací strategie

Společně uplatňované postupy na úrovni školy nebo uměleckého oboru, kterými jsou utvářeny a rozvíjeny klíčové kompetence žáků.

vzdělávací oblasti

Obsahově samostatné, vzájemně však provázané celky v jednotlivých uměleckých oborech základního uměleckého vzdělávání. Zahrnují *produkci, recepci a interpretaci* a vymezují pole uměleckým aktivitám v jednotlivých *uměleckých oborech základního uměleckého vzdělávání*. *Vzdělávací obsah* jednotlivých uměleckých oborů je do těchto oblastí členěn prostřednictvím *očekávaných výstupů*.

vzdělávací obsah základního uměleckého vzdělávání

Didakticky uspořádaný souhrn lidského poznání v oblasti umění pro potřeby základního uměleckého vzdělávání. Je zpracován formou *očekávaných výstupů* do jednotlivých *vzdělávacích oblastí uměleckých oborů* (popř. dále strukturovaných *vzdělávacích zaměření*).

vzdělávací zaměření

Vzdělávací zaměření představuje dílčí celek v hudebním oboru. Zahrnuje specificky uspořádaný *vzdělávací obsah* oblasti Hudební interpretace a tvorba, aby tento obsah reflektoval vlastní (umělecky výrazové) prostředky a potřeby daného zaměření. Na základě vzdělávacího zaměření si škola ve svém ŠVP vytváří studijní zaměření a v něm pak stanovuje příslušné vyučovací předměty.

vzdělávací modul

Samostatný obsahový celek ve *vzdělávacím zaměření* Elektronické zpracování hudby a zvuková tvorba.

základní umělecká škola

Vzdělávací instituce zařazená v systému škol ČR poskytující žákům základy vzdělání ve zvoleném *uměleckém oboru*;

základní umělecké vzdělávání

Typ vzdělávání poskytující žákovi *základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech*; je důležitou součástí systému na sebe navazujícího uměleckého vzdělávání v ČR.

základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech

Představují souhrn návyků, dovedností, vědomostí a schopností, které žák získá a rozvíjí v rovině *produkce, recepce a interpretace* prostřednictvím soustavného a dlouhodobého vzdělávání na své individuální úrovni ve vybraném uměleckém oboru v základní umělecké škole.

žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

Žáci se zdravotním postižením, žáci se zdravotním znevýhodněním a žáci se sociálním znevýhodněním; vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je upraveno v § 16 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a dále ve vyhlášce č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Seznam příloh:

- Příloha I. Pilotní školy
- Příloha II. Přepisy rozhovorů 1-13
- Příloha III. Hodnocení podle ZUŠ E

Přílohy:

Příloha I. : Pilotní školy

Pilotní a partnerské školy zařazené do projektu pilot zuš		
Kraj	Město	Název školy
PRAHA	Praha	Základní umělecká škola, Praha 10, Bajkalská 11
	Praha	Základní umělecká škola, Praha 8, Tausigova 1150
	Praha	Základní umělecká škola Jižní Město, Praha 4, Křtinská 673
STŘEDOČESKÝ	Nymburk	Základní umělecká škola B. M. Černohorského, Nymburk, Palackého třída 574
	Libčice nad Vltavou	Základní umělecká škola Libčice nad Vltavou
	Klecany	Základní umělecká škola Klecany, okres Praha-východ
JIHOČESKÝ	Písek	Základní umělecká škola Otakara Ševčíka, Písek, Šrámkova 131
	Volary	Základní umělecká škola Volary, okres Prachatice
	Vimperk	Základní umělecká škola, Vimperk, Nerudova 267
PLZEŇSKÝ	Starý Plzeňec	Základní umělecká škola Starý Plzeňec
	Tachov	Základní umělecká škola, Tachov, Rokycanova 1
	Plzeň	Základní umělecká škola, Plzeň, Terezie Brzkové 33
KARLOVARSKÝ	Chodov	Základní umělecká škola Chodov, okres Sokolov
	Karlovy Vary	Základní škola a Základní umělecká škola Karlovy Vary, Šmeralova 336/15, příspěvková organizace
	Františkovy Lázně	Základní umělecká škola Františkovy Lázně, Školní 3
ÚSTECKÝ	Ústí nad Labem	Základní umělecká škola Evy Randové, Ústí nad Labem, W. Churchilla 4, příspěvková organizace
	Louny	Základní umělecká škola Louny, Poděbradova 10, příspěvková organizace
	Kadaň	Základní umělecká škola Klementa Slavického, Kadaň
LIBERECKÝ	Doksy	Základní umělecká škola Doksy – příspěvková organizace
	Mímoň	Základní umělecká škola Václava Snítily, Mímoň, příspěvková organizace
	Turnov	Základní umělecká škola Turnov, náměstí Českého ráje 5
	Železný Brod	Základní umělecká škola, Železný Brod, Koberovská 589, příspěvková organizace
KRÁLOVÉHRADECKÝ	Liberec	Základní umělecká škola, Liberec, Frýdlantská 1359/19, příspěvková organizace
	Jičín	Základní umělecká škola J. B. Foerster, Jičín, Valdštejnovo náměstí 1
	Police nad Metují	Základní umělecká škola J. B. Foerster, Jičín, Valdštejnovo náměstí 1
PARDUBICKÝ	Hradec Králové	Základní umělecká škola, Hradec Králové, Na Střežině 1042
	Žamberk	Základní umělecká škola Petra Ebena, Žamberk, Masarykovo náměstí 145
	Pardubice	Základní umělecká škola, Pardubice, Lonkova 510
VYSOČINA	Jihlava	Základní umělecká škola Jihlava, příspěvková organizace
	Chotěboř	Základní umělecká škola, Chotěboř, náměstí TGM 322
JIHOMORAVSKÝ	Havlíčkův Brod	Soukromá základní umělecká škola spol. s r. o.
	Brno	Základní umělecká škola Františka Jílka, Brno, Vídeňská 52
	Adamov	Základní umělecká škola, Adamov, okres Blansko
ZLÍNSKÝ	Veselí nad Moravou	Základní umělecká škola, Veselí nad Moravou, okres Hodonín
	Uherské Hradiště	Základní umělecká škola Uherské Hradiště
	Zlín	Základní umělecká škola HARMONIE Zlín, s. r. o.
OLOMOUCKÝ	Hulín	Základní umělecká škola Hulín
	Olomouc	Základní umělecká škola Iši Krejčího Olomouc, Na Vozovce 32
	Hranice	Základní umělecká škola, Hranice, Školní náměstí 35
MORAVSKOSLEZSKÝ	Zábřeh	Základní umělecká škola, Zábřeh, Farní 9
	Ostrava	Základní umělecká škola Eduarda Marhuly, Ostrava-Mariánské Hory, Hudební 6, příspěvková org.
	Rýmařov	Základní umělecká škola, Rýmařov, Čapkova 1, příspěvková organizace
	Opava	Základní umělecká škola, Opava, Solná 8, příspěvková organizace

Rozhovor č. 1

Jak dlouho učíte v ZUŠ?

V ZUŠ učím 10 let na celý úvazek, před tím 3 roky úvazek částečný.

Jaký obor učíte?

No já učím hru na dechové nástroje, zobcové flétny, žestě.

Jak probíhala tvorba ŠVP? Postupy, připomínky.

Takže několik let dopředu jsme se nepravidelně scházeli jako členové (učitelé) dechového oddělení a konzultovali očekávané výstupy, definovali klíčové kompetence a promýšleli, jak postavit naše ŠVP na RVP. Poslední cca rok a půl před startem RVP jsme se scházeli v sekcích už docela pravidelně, asi tak jednou za dva měsíce. ŠVP se v té době projednávaly na všech pedagogických poradách, na kterých jsme tvořili takové ty obecné záležitosti. Myslím, že v polovině října proběhla i krajská konference v Českých Budějovicích, tak té jsem se účastnil z naší ZUŠ, protože jsem byl vedoucím učitelem sekce. No, a na té konferenci nám ředitelé pilotních škol názorně přednášeli, jak mají ŠVP vypadat. Pak začaly vznikat výstupy, to napsání v jednotlivých ročnících, to byla otázka asi tak jednoho až dvou měsíců. Když pak byly ŠVP hotové, předali jsme ho ke kontrole vedení školy, kde proběhly další úpravy. Pak proběhlo setkání s p. Vališem, ředitelem Vimperské zušky, a následně s p. Kudrlovou, ředitelkou zušky v Písku. Teď si nejsem jistý, v jakém pořadí tu byli. No, a ty nám pak opravili chyby a upřesnili některé nejasné informace.

Kdo všechno se podílel?

No, když jsme se scházeli k tvorbě ŠVP, jako po odděleních, tak mě trochu mrzelo, že se schůzek dechového oddělení, při tvorbě, neúčastnilo bývalé vedení školy. Pak jsme nedostali nikdy ani žádnou reakci na odevzdaný zápis ze schůzky, takže jsme často tápali, topili se v tom a zbytečně si všechno komplikovali. Stalo se, že jsme často vůbec nevěděli, jak máme dál postupovat, nebo co máme opravovat, kde, které chyby, a proč je máme opravovat. Jako osobně jsem očekával i lepší spolupráci s pilotními školami.

Spolupráce byla v podstatě nulová, krom té konference, co jsem zmínil a krom kontroly. Co já vím, tak na to šli učitelé z jiných ZUŠ.

Kdo všechno se účastnil tvorby ŠVP?

Tak jak jsem už říkal, tvorby se účastnili všichni pedagogičtí pracovníci, vždycky po sekcích podle oborů, pak asi samozřejmě taky vedení školy, tak ty dávaly dohromady převážně obecné údaje a data, která byla společná pro celou školu. Nevím, jestli mám vůbec uvádět, že se účastnili zástupci z pilotních škol, když jejich pomoc byla téměř nezatelná a fakticky okrajová. Já osobně jsem pro jistotu ještě spolupracoval s učiteli z jiných zušek.

Jaké změny pro váš způsob práce přinesl nový RVP.

Moje práce se v podstatě vůbec nijak nezměnila. Jenom se změnilo názvosloví, jinak se pojmenovaly některé pojmy, třeba očekávané výstupy, klíčové kompetence, disponibilní hodiny, a tak dále. Jinak musíme si víc hlídat disponibilní hodiny a účast žáků v kolektivní interpretaci, to jsou taky nové pojmy mimochodem. Myslím, že způsob práce se mění spíše s věkem, a s ním narůstající praxí a zkušeností. Žáci hudebního oboru i nadále budou minimálně jednou týdně na hodině hlavního nástroje, pět let budou mít hudební nauku, to se u nás nijak nezměnilo a od třetího ročníku mají minimálně jednou týdně hru v souboru. Co je teda, česky řečeno, v ŠVP, je to uvedeno jako kolektivní interpretace, pořád budou vystupovat na koncertech a třídních přehrávkách, případně na jiných veřejných mimoškolních akcích, pořád budou dostávat dvakrát do roka státem garantované vysvědčení. Pro nás je na místo ŠVP důležitá pečlivá každodenní domácí příprava s hudebním nástrojem v ruce a na ústech.

Máte pocit, že měla tato změna dopad na žáky? Jaký?

No, v téhle otázce bude následovat podobná odpověď jako u té předešlé. Žákům, a vlastně hlavně rodičům, se vysvětlily nové pojmy, proč vůbec ŠVP vznikly a jaký mají význam v celé vzdělávací soustavě. ŠVP nic nemění na tom, že se vždy bude pracovat s různými typy žáků – žáků s nadáním i bez něho, žáků pečlivých i méně pracovitých, či s žáky s kladným či záporným přístupem ke vzdělání a že každý žák potřebuje přísne individuální přístup.

Rozhovor č. 2

Jak dlouho už jste v ZUŠ?

Jako učitel od roku 1999.

A jako ředitel?

Od roku 2005.

Jaký obor učíte?

Já osobně, v současné době, učím saxofon, jinak učím zobcové flétny, klarinety, fagoty.

Jak probíhala tvorba ŠVP?

ŠVP vznikaly v návaznosti na RVP a jednalo se o systémové změny českého školství ve všech typech škol v naší republice. ZUŠ byly jako poslední v tom spektru těch škol, kde bylo potřeba vytvořit RVP. RVP byly vytvořeny, byly vytvořeny takzvaně zespoda, to znamená, že se na nich mohli podílet všichni učitelé ZUŠ celé České republiky a na základě RVP pak vznikaly ŠVP. Tyto ŠVP si vytvářely školy samy, ale díky projektům, které organizoval buď Výzkumný ústav pedagogický, anebo Národní institut pro další vzdělávání, měli učitelé i ředitelé docela širokou podporu při tvorbě ŠVP.

Jak to probíhalo přímo u Vás?

Přímo v naší škole, my jsme byli požádáni od vedoucího právě toho týmu toho projektu, zda bychom se nechtěli zúčastnit jako škola pilotní. Pilotní škola v tom zavádění ŠVP, takže naše škola v tom byla trochu specifická od většiny škol v České republice, protože my jsme dostali do rukou, nebo naši učitelé, pracovní verzi RVP, ještě jsme neměli k dispozici kompletní v té době. Dostali jsme nějakou pracovní verzi manuálu, který vlastně také nebyl ještě kompletní. A podle těchto dokumentů jsme se to snažili vytvořit. Já jsem si určil okruh lidí, nejprve jsem si vybral dobrovolníky a doplnil jsem to ještě, aby byly zastoupeny všechny vyučované obory, případně sekce, které máme v hudebních nástrojích. A tento užší tým se podílel na tvorbě všech kapitol, kromě vzdělávacích obsahů těch jednotlivých zaměření, to znamená takové ty kapitoly jako zaměření, vize školy, klíčové kompetence a tak dále. Tento tým to v podstatě zpracoval, a když jsme to pak prezentovali před všema učitelem, tak všem byla daná možnost se k tomu vyjádřit,

připomínkovat. A pak vlastně jednotlivé obsahy vzdělávacích zaměření, to už měli na starost vždy ti jednotliví učitelé, kteří ten nástroj nebo obor vyučují. V případě, že se jednalo o více učitelů jednoho nástroje, tak se samozřejmě na tom podíleli všichni v té skupince. Ale jsme docela v tomto případě relativně malá škola, takže hodně učitelů muselo pro svůj obor nebo pro svůj nástroj vytvářet vzdělávací obsah úplně sám. Když jsme vlastně ten ŠVP vytvořili, tak jsme ho poslali právě na Výzkumný ústav pedagogiky do Prahy k připomínkování a my jsme právě měli jako pilotní škola tu možnost, že ten tým, který spolupracoval na té tvorbě, přijel osobně do školy. Nejprve přijel, před tou tvorbou, nám říct tady informace a pak přijel ještě po tom, co jsme ten ŠVP vytvořili a řekli nám ještě konkrétní osobní připomínky přímo k tomu našemu ŠVP. Takže v podstatě můžeme říct, že jsme ho měli zkontrolován přímo z těch nejvyšších míst. Ale pořád tohle všechno se dělo ještě před tím než nastal ten RVP a ten manuál, a teprv potom se to rozběhlo do ostatních škol. A my už jsme pouze dělali drobné korekce, protože jsme se poučili nebo spíš já, když jsem působil jako lektor, když jsem objížděl školy v Jihočeském kraji a na Vysočině. Takže když jsem zjišťoval já nějaké poznatky, tak jsme na to my reagovali. Ale vlastně my jako ten prvotní ŠVP jsme měli už, myslím, o dva roky nebo o rok a půl, teď nevím přesně, s předstihem než ostatní školy.

Kolik bylo v tom Vašem týmu lidí?

V našem školním týmu, byla tam učitelka za výtvarný obor, za taneční obor a za literární dramatický obor, aby byla skladba kompletní. A pak tam byli vedoucí oddělení, nemám žádného zástupce, takže mám tu tři vedoucí oddělení, takže oddělení dechových nástrojů a bicích, oddělení hudební teorie zpěvu a strunných a pak klávesové a já. Takže to byl sedmičlenný tým.

A ty informace, jak se ten program tvoří, protože to není úplně jednoduché, teď jsou ty manuály, takže to bylo snazší pro ty ostatní školy, ty jste dostávali od koho?

Takhle, ty prvotní informace, nejvíc to v podstatě záleželo na mě, protože já jsem ty informace měl z těch svých školení a konzultací, ale i ty informace nám přímo vlastně ve škole poskytl ten tým, pan Stárek, pan Lisner, pan Chalupský a pan Charalambidis. Takže vlastně tyhle čtyři osoby přijely konkrétně do školy, ale bylo to samozřejmě pěkné povídání, ale po tom jednom dnu, kdy učitelé v životě o ničem takovém neslyšeli a byly na ně vysypány tyto informace, takže... Ale v tomto jsme měli jakou si výhodu, že jsme

se mohli jakoby zeptat, ale pořád my i ten tým, šel do něčeho neznámého, protože ani tito ředitelé neměli, ani nezačínali v té době ŠVP. My jsme právě byly jediné čtyři školy v republice vybrány, které se vůbec nepodílely na tom RVP. Takže my jsme tím vůbec nebyli políbieni. Ty školy ostatní, kterých bylo třicet nebo čtyřicet přibližně, takže ty se podílely na tom RVP, takže ty nějak tušily, měly i více školení, více se scházely. My jsme do toho byli v podstatě hozeni. A bylo to i tím, že oni chtěli právě vyzkoušet, jak to bude fungovat v těch ostatních zuškách, když teda se jim nějaký informace poskytnou, jestli jsou ty informace dobrý nebo nejsou.

Takže jste vytvořili ŠVP a pak jste podle něj hned začali učit?

My jsme podle něj potom hned začali učit jako pilotní škola v podstatě o rok dříve než ostatní školy. Měli jsme tu možnost, nemuseli jsme, ale chtěli jsme. Já jsem chtěl strašně moc, protože papír snese všechno, ale až teprv z praxe se ukáže, jestli jsme to napsali dobře. A teď nejde v tom případě o nějaké klíčové kompetence, který jsou samozřejmě důležitý, ale hlavně o ten vzdělávací obsah a hodinový dotace, protože to nám až ukázala praxe a právě v těchto oblastech jsme to měnili, protože tam jsme zjistili, že jsme třeba něco mohli napsat lépe, nebo naopak jsme škrtili hodiny a tak dále.

Takže už najíždíte třetí rok?

Ano, my už máme letos v září už tři ročníky podle ŠVP.

Máte ten program připravený na delší dobu?

No samozřejmě, ten program musí být připravený, to byl takovej argument, když jsem já taky objížděl školy, že třeba nemaj zpracovaný plány pro druhý stupeň studia, protože to je až za sedm let. Ale prostě náš je připravený a věřím zase, že až nám tam doběhnou žáci do nějakýho šestýho ročníku, za tři roky, tak pak teprve zjistíme, že zase tam máme něco třeba špatně nebo něco nejasně, že to budeme muset opravovat.

Třeba teď pátý ročník učíte podle čeho?

Teď jde o to, co je pátý ročník, protože bohužel podle starých osnov třeba, pátý ročník pro dechový nástroje, neexistoval a to byl vlastně ten problém, že se to vlastně sjednocovalo. Takže, když se podívám na pátý ročník klavíru, protože ten existoval, tak ten se učí podle starých osnov. Ale vlastně my jsme si naši školu tak přizpůsobili, nebo

vycházeli jsme v podstatě z těch osnov, z těch hodinových dotací, takže nemělo by se stát, že žák, který je letos v pátém ročníku a jde podle osnov za dva, že by se v tom klavíru učil úplně něco jiného nebo jak já říkám, že by na ten klavír hrál nohama. On by na ten klavír měl hrát úplně stejně jako teď a jediný, co se mu může změnit, jsou ty volitelné předměty, který třeba tyhle ty žáci možnost neměli, ale zase, současná legislativa to umožňuje i těm současným žákům navštěvovat ty předměty. Ale nemáme tam žádné změny, jedinou změnu velkou máme, která se bude týkat vlastně všech žáků, že hudební nauku jsme stáhli na čtyři roky, to znamená, že žáci do teďka mají ještě pětileté studium, ale ty, co jsou ve třetím ročníku, tak ty už budou příští rok končit, protože budou mít jen na čtyři roky. Takže tam se změnil i ten obsah, protože prostě za ty čtyři roky udělají tu látku nebo ten obsah učiva, co teď v podstatě dělali žáci za pět let. Ale v těch nástrojových oborech, tam se nic nezměnil, v organizaci té samotný výuky, toho vyučování.

Změnilo se něco ve vašem stylu výuky?

Nezměnil se můj způsob výuky. Já věřím tomu, že se změnilly metody. Máme různé interaktivní tabule, máme různé pomůcky, interaktivní notační softwary. Ale pořád ty děti, který mám dneska v prvním, ve druhém ročníku, podle ŠVP, učim naprosto stejně, jako jsem učil před pěti nebo sedmi lety. Co třeba se jakoby změnilo, je přístup v tom, že my se tady zrovna snažíme, opravdu od nejmenšího věku, poskytovat žákům výuku na dechový nástroje, snažíme se, aby co nejmíň hráli na zobcovou flétnu jako na přípravný dechový nástroj, protože v současné době jsou dechový nástroje, třeba zrovna saxofony i menšího typu sopránový a tak dále, takže na něj mohou hrát i malé děti, takže my se takhle snažíme. Takže to je pravda, že tam je třeba jiný přístup, že teď mám tady žákyni, která začala na ten saxofon ve druhé třídě a to jsme třeba neznali, to je pravda. Ale pořád se jí snažím učit a ten přístup pedagogické, si myslím, že je pořád stejný jako před dvaceti lety.

A teď když mi to takhle říkáte, je to díky tomu ŠVP?

V podstatě ten ŠVP nám to jakoby legálně umožnil, protože ty dřívější osnovy nám umožňovaly dávat je do různých přípravných ročníků a teprv dva roky třeba čekat na tý zobcový flétně. Ale teď opravdu legálně, od sedmi let můžeme, nebo i do toho přípravného studia, na jakékoli nástroj hrát. A před tím se to v podstatě někde

obcházelo nebo se to řešilo, a protože to vycházelo z nějakých sedmdesátých osmdesátých let, kdy někdo vymyslel, že prostě v deseti letech dítě může hrát na dechovej nástroj, ale prostě důležitý jsou fyzický předpoklady, ale to je jedno, jestli je dítěti šest nebo patnáct. Ale jako ten přístup k tý výuce. Já si nedovedu představit, a když pozoruju učitele tady, kolegy, i v rámci hospitací nebo třeba v rámci koncertů a výstupů, tak mě nenapadá za ty tři roky, že by u někoho byla nějaká změna v přístupu k těm žákům.

Když to srovnáte s těmi osnovami, tak v čem jsou tam ty hlavní rozdíly?

Rozdílly jsou v tom, že oni byly osnovy, jenže a když chodila inspekce. Oni opravu sledovali podle těch osnov, až v jakých notách, co to dítě hraje, což bylo hrozný a hlavně ty osnovy byly napsaný kdysi. Od té doby vznikly, nebo nevznikly, ale dostaly se sem ze západu další noty, který tenkrát byly, ale tady ty učitelé je neznali. Takže spíš tam ta inspekce taky posuzovala, jestli jsou v tom správným roce studia a proč nehrajou tohle a jak hrajou tohle a ten přístup tý inspekce k tomu se strašně změnil. To zas můžu říct na vlastní kůži, protože s tou inspekcí chodím taky po těch zuškách. Takže už se nesleduje, jestli je v nějaký škole takový cvičení nebo makový, nebo podle čeho ten učitel hraje, což je další výhoda. Studijní materiál dneska si učitel může učit, úplně podle čeho chce. Může si napsat svoje vlastní noty, svojí vlastní školu, ale důležitěj je ten výstup, co to dítě zahraje nebo jak prostě vypadá na tom koncertu a je úplně jedno pomocí čeho, jaký literatury nebo metod se k tomu ten žák dostal. Jde o to, to já jsem třeba nezažil, vim třeba, že inspekce toho hodně tolerovala, protože viděla, že ty osnovy prostě nejdou naplnit, ale zase dle mých zkušeností záleželo na lidech, někdo to striktně chtěl dodržovat v nějakých krajích někdo zase ne.

Poznaly děti změnu?

Já myslím, že ne, myslím, že bohužel to nepoznali ani učitelé. Ti to poznali akorát, že museli v uvozovkách něco psát, ale v tý výuce ne. Děti maximálně můžou poznat změnu, že budou mít nauku na čtyři roky. Rodiče to, myslím, ani taky zas tak nezaznamenali, zatím nikdo po mně nechť. Sice ŠVP nám visí na internetu, takže je možný, že si to tam někdo, nějaký osvícený rodič přečte, ale třeba při zápisu, kdy by měli mít možnost do toho nahlídnout, tak jakoby to v podstatě nikoho nezajímá. Rodiče, upřímně zase v tomhle trochu jsem, jak říká pan Stárek, pragmatickej. Rodiče nezajímaj, až tak ty

klíčové kompetence, ačkoliv se říká, že o to hlavně jde, to je v pořádku, ale v podstatě naprostou většinu rodičů zajímá, že prostě sem chtěj dát dítě na klavír a nechtěj, aby z něj byl klavírní virtuóz, ale prostě chtěj, aby se dítě naučilo hrát na klavír. Tak to je, mělo by to bejt jinak, my bysme jim to měli vysvětlovat, že nejenom to dítě naučíme na klavír, ale že ho budeme dále jakoby vzdělávat v něčem jiném a budeme z něj dělat kulturního člověka, což je v pořádku. Mnoho rodičů to tak i bere, že bere tu hru na nástroj, nebo to že sem to dítě chodí i jako součást v tom životě, že dělají nejen sport, dělají normální školu, ale dělají ještě něco k tomu. Ale myslim si, upřímně, že většina rodičů to bere tak, že opravdu chce, aby to dítě se naučilo mimo jiné na nějaký hudební nástroj, a je jim naprosto lhostejný, podle jakýho dokumentu ta škola učí nebo neučí. Je pravda, že ŠVP by měl garantovat nějaký mantinely, ale je pak pravda, že je to na těch učitelích jednotlivých škol, jak ty mantinely udělají. A pak můžou vlastně žáci poznat rozdíl třeba, že na některý škole maj, já nevim, komorní hru nebo nějak předmět a pak třeba na druhé škole ten předmět vůbec neexistuje, existuje tam jiný předmět. Takže třeba může se stát, vim, že malý školy maj třeba problém naplnění komorních her, takže třeba nedělají komorní hry, ale povinně děti chodí do pěveckých sborů. Takže se může stát, že dítě na nějaký škole hraje v kvintetu, a pak najednou přijde do jiné školy a pak si nemá kde zahrát a musí vlastně chodit do sboru, to je jakoby jediný, ale zatím nevim, zatím nemám ani ohlasy z jiných škol.

A ještě tedy nějaké zhodnocení? Myslíte si, že to byl přínos?

Tak já si myslím, že to určitě přínos byl, protože konečně nemusí školy podvádět, když nechtějí. Můžou učit úplně legálně, podle hodin, který jsou daný, na který dostávají finance, takže tam je určitě obrovskej posun. Další posun je v tom, že můžeme učit nástroje, který jsme legálně vlastně učit nemohli, viz elektrické basové kytary, což jsme dřív nemohli, nikdo to neznal, respektive papíry to neznaly, legislativa to neznala, ale zase se to samozřejmě učilo. Takže to je určitě dobrá možnost a pak je možnost těch výstupů v jednotlivých nástrojích. Že si to ten učitel v podstatě popíše podle toho svého zaměření. Jo, tam vidim velký rozdíly v nehudebních oborech. Třeba u výtvarného oboru a tam se strašně pozná, jestli ten učitel je vystudovaný keramik, to znamená, že hodně se profiluje třeba tou keramikou a naopak, učitel, kterej nikdy keramickéj kruh neviděl, tak to má jenom jako doplněk tý výuky. Pak ta tvorba. Hodně ředitelů poukazuje na to, taky nevim, jestli to není spíš klišé, jak se stmelil kolektiv a jak všichni

museli spolupracovat. Já zrovna s tím mám zkušenosti, oni sice museli spolupracovat, ale že by z toho všichni byli nadšený, některý třeba jo, určitě, ale že by většina z toho byla nadšených, že spolupracovali v těch sborech, protože na těch zkuškách jsou docela jakoby individualisti, bych řek, ti učitelé a moc jako ten kolektiv, že by se chtěli dělit o nějaké informace s kolegy, to nefunguje. Klad týhle reformy, nebyl to teda záměr, ale určitě většina ředitelů zjistila, jaká je vlastně legislativa, která platí pro ZUŠ a najednou se začalo zjišťovat, jak na těch školách vládne jakoby nepořádek a jak se porušují ty předpisy, a tak dále. Z hlediska dokumentace, tam jsou drobné nuance, co se vyplňuje jinak, s tím učitelé měli problémy vždycky a mají problémy pořád, protože to prostě jsou učitelé. Nevím, jestli na ostatních typech škola, ale na zkuškách určitě. Protože ty učitelé chtějí spíš jakoby učit a moc na ty papíry nedbají. Spíš zase de o ty hodinové dotace a o organizaci toho studia, tam si myslím, že těm školám to tak prospívá.

Rozhovor č. 3

Jak dlouho jste v ZUŠ?

Od roku 1999.

Obor, který učíte?

Obor dechové nástroje, zobcová flétna, trubka a hudební nauka.

Jak u Vás probíhala tvorba ŠVP?

No tak my jsme ho museli dělat všichni dechaři. My jsme tu s kolegou a s kolegyní. Trubku jsem dělal ještě s jedním kolegou a vycházeli jsme z toho, co bylo, protože to bylo osvědčený. Z toho jsme jeli a nebyl to žádný velký problém, akorát jsme měli čtyři plus čtyři a teď máme vlastně sedm let. Takže jsme to tedy rozdělili po menších krůčcích do těch sedmi let a víceméně nic víc jsme tam nedali, akorát jiný noty, který tenkrát ještě nebyly, když jsme vyšli z konzervatoře. Takže jsou osvědčený z konzervatoře, tak podle toho jedem. Víceméně to zůstalo stejné.

Vy, jako pilotní škola, jste neměly manuály. Takže vy jste jeli klasicky podle těch starých osnov?

Podle těch osnov a podle zkušeností za ty léta, co jsme měli.

A probíhalo to jak? Vy jste se sešli dohromady s těmi kolegy?

Scházeli jsme se dohromady, každé něco přines, a tak jsme to dávali dohromady, jakoby jsme svoje názory říkali k tomu.

Žádný školení neprobíhalo?

Ne, ne, ne, my jsme jeli podle toho učiva, z čeho jsme vycházeli z těch zkušeností, co to dítě má zvládnout v těch šesti letech, když už teď může na trumpetu, tak nemůže zvládnout to, co tenkrát v devíti. Tak jsme to dělali tak, že jsme šli krůček za krůčkem, aby to to dítě mohlo zvládnout a v těch programech je to tak, že když to dítě to zvládne na sto procent, tak má jedničku, když ne, tak má dvojku. To není o tom, že bysme ho museli nějak vyhazovat.

Když jste něco vytvořili s těmi kolegy, tak jste to pak odevzdali panu řediteli a ten to vyhodnocoval?

No spíš než vyhodnocoval, spíš jako gramaticky, gramatickou věc, protože on je dechař saxofonista, takže těm našim věcem moc nerozumí. A oni tam byly takový výstupy ve třetím, sedmém ročníku a potom v tom druhým cyklu, což jsme museli zachovat. To tam musí bejt. A jak se k tomu dojde, to je náš problém. Ono to bylo hodně podobný, jakoby s těma starejma osnovama. Nebyl to zase takovej rozdíl.

Co slovesa dokonavá?

Ták, to bylo to nejhorší. Já teda jako češtinář nejsem zas takovej. Zkrátka, když si to potom člověk zpětně přečte tak to určitej smysl dává, ale než se na to najede, než si na to člověk zvykne, aby přemýšlel podle toho, tak je to horší.

Změnil se nějak Váš způsob výuky?

Jediná změna, co byla, je že děti absolvujou až po sedmi letech, ne po čtyřech jak jsme byli zvyklí.

A systém známkování zůstal stejný?

To je shodný. Jinak co se týká mě, jako dechaře, tak musím už od druhého ročníku dávat to dítě na ty společný hodiny, což to mě se jako netýká. Já ho tam jenom odešlu, to se týká kolegy, kterej vede tu dechovku a flétničky. Ty má taky kolega, takže taky tak od třetího ročníku. To musíme dodržovat, protože to je prospěšný.

Ted' vlastně jedete dva systémy. Jeden podle osnov, jeden podle nového programu. Je v tom nějaký rozdíl?

V tom žádný rozdíl není. Tak to dítě, když to neumělo dřív, tak to nebude umět za rok. A jestli se něco změní papírově...

Takže je to jen papírová změna?

No, ne jen papírová změna, to se uvidí, až to doběhne, až z toho budou ty první absolventi toho ŠVP, který budou u mě za 4 roky třeba. Tak pak se uvidí, jestli to byla změna k lepšímu nebo ne. Vono to bude vycházet, že jo, protože to dítě začne ve druhé třídě, do devátý třídy bude absolvovat. Tenkrát začínal první ročník v páté třídě, v devátej absolvovalo, takže to bude stejný. Časově je to stejný furt, ale je možnost to dítě dát do toho prvního ročníku ve druhé třídě, ale tenkrát jsme to dělali taky tak. Takže víceméně to bylo stejný. Víceméně ty výstupy máme tak, jak byly. Výsledek v globálu bude stejnej, ta trumpeta bude stejná, jako byla, ta flétnička je stejná, jako byla. To si myslím, že se nezmění. Akorát v čem si myslím, že se to změní, tak co učim nauku, tak já jsem jí před tím, než se to začalo vytvářet, neučil. Tak tam je rozdíl. Zas tak špatný to není, ted'ko se ten systém jakoby sjednotil. Před tím si to každá škola učila jinak, výsledky stejně byly plus minus stejný. Protože když já mám žáka třeba nadanýho, tak nejdu podle plánu, ale podle toho, abych ho dostal třeba na konzervatoř, to je pro mě výstupní plán.

Změnil se způsob výuky pro žáky?

Vůbec. Akorát někomu teda nafouklo, že mu zbývaly dva roky do absolúťáku, tak ted' mu zbývá pět. Já si myslím, že my jsme taková zájmová škola, mně se rozhodně nestalo ani kolegům, že by po nás to ŠVP někdo chtěl, to by asi musel bejt muzikant.

Rozhovor č. 4

Jak dlouho učíte na ZUŠ?

Od osmnácti a je mi pětatřicet, tak si to sečtěte.

A ještě bych chtěla vědět, co učíte?

Na hudebce, nebo já osobně?

Vy osobně.

Já osobně učím, moc toho ne, protože tam řediteluju, ale mám varhany klasický a klávesové nástroje takže klavír a keyboard.

Takže ten RVP jste začali normálně před těmi třemi roky. Nejste pilotní škola?

Nejsme pilotní škola, bránil jsem se zuby nehty (vystříhnout) Když jsem nevěděl, co si mám představit pod ŠVP, ještě než to bylo na gymplech a na základce, kde to začínalo, tak jsem si říkal, paráda, hudebka si ušije na míru nějaké svoje učební plány a osnovy a bude se profilovat jako perfektně, ale zapomněl sem, že tu bude nějaký RVP a že tam budou ty mantinely nastavené, jinými slovy dostanou osnovy akorát jiný název v podstatě. Takže pak (vymazat) když už jsem zjistil, jak to funguje na základkách respektive nefunguje, tak už jsem se na to hrozně netěšil a udělal jsem ho za noc ten ŠVP a udělal jsem ho nakonec sám a udělal jsem ho jenom tak, aby byl prostě co nejjednodušší a aby byl naprosto přesně v rámci...

A dalo se to dobře dělat podle těch příruček, podle toho metodického manuálu?

Já protože jsem nějak vypomáhal, když to dělali na nějakých základkách, co se týkalo hudebky, tak jsem měl tušení nějaký, co tam je a znal jsem se s pár řediteli z hudebních škol, kteří byli jako aktivní, tak se mě ptali zase, díky tomu, že třeba jsem znal, tady co mám nějaký předměty jakoby nějakou legislativu. Tak se mě ptali na nějaké detaily. Takže já jsem, sice to říkám napsal za noc, protože to po mně chtěla inspekce, ale jinak jsem dělal i s učiteli nějaké takové sběry a takovéhle věci, ale ve finále jsem si to dělal podle sebe přesně, protože jsem chtěl mít jistotu, že to bude dobře. A že to bude bezproblémově průchozí. A pak ve finále to inspekce vyhodnotila jako jeden z nejlepších ŠVP tady v jižních Čechách. Takže to bylo v pořádku. Ale byly s tím problémy, nechtělo

se mi do toho vůbec. A absolvovali jsme, protože jsme malá škola, máme čtrnáct učitelů, tak v podstatě všichni jsme absolvovali nějaké ty různé školení, co byly v rámci nějakých těch projektů. Takže tam komické potom to, že školitelé si vzájemně rozporovali věci, co radili, takže to byl takový guláš trošku. Takže to RVP jako základní a přes to nejede vlak a co nám oni říkali, někteří svoje doporučení udávali jako zákonnou normu.

Má ŠVP nějaký smysl?

Smysl to nemá žádný. Já si myslím, že v hudebkách ten školní vzdělávací program je úplně špatně, protože i před tím než bylo ŠVP, tak díky tomu, že ta výuka zvlášť v hudebním oboru je individuální tak zvlášť na typech školy, kde jsem já, což je malá škola, my máme 220 dětí. Tak se to řešilo vždycky individuálně u konkrétního žáka, šlo to bez problémů. Sice byly nějaký osnovy, ale samozřejmě i zákon umožňoval do třiceti procent je úplně změnit nebo pozměnit tu úroveň snížit a do toho se v podstatě už vešel každý. Takže pakliže naším cílem bylo vzdělávat každého, nejenom dělat malého Mozarta, tak jsme bez problému fungovali i bez ŠVP. Ten ŠVP je nastavený tak, že vlastně jsem tam dal nejnižší možnou úroveň, hladinu, co šla, aby se opravdu do toho schovali všichni. Samozřejmě, když je někdo nadanější, tak se s ním dělá jinak, v podstatě ten styl práce se víceméně nezměnil. Akorát si musíme umět pohlídat potom správně tabulky, kolik mají mít hodin časovou dotaci, aby nám nic neprotéklo.

Takže je to vlastně časově náročnější než klasický osnovy?

Administrativně určitě.

A zůstaly ty osnovy stejný?

Takhle, učební plány zůstaly, a ono v podstatě s tímhle tím měla vstoupit v platnost nová vyhláška, ta je vyložena pro zušky, tak se měla novelizovat, ale nějak protože se tam střídali ministři atd., zůstává nám vlastně stará vyhláška. A teď jeden ředitel taky, protože probíhala inspekce, tak říká, pro mě je vyhláška víc než ŠVP a nebo RVP jako nadřazená k tomu a oni s ním nic nemohli udělat. Ono se to teď už nějak rozměnilo, ale je to takový kočkopes, že to jako nemá úplně ani právní ochranu, nebo oporu. Takže v podstatě teď se jede třetí rok a příští rok nám to trošku zamíchá v kartách s komorkami, že všichni budou muset mít a my jsme to dělali pro výběrové žáky a pak jsme dělali jednu hromadnou, kde se to spláchlo všechno, tak teď budeme muset

papírově. V ŠVP je disponibilní kvóta hodin, která se musí rozdělit a něco z toho jde na komorky. My jsme si dali tak, jako to bylo před tím dechový nástroje, flétničky a kytara atd. zhruba od toho čtvrtého ročníku, kdy už ten žák je schopen trošku ovládat nástroj, aby to mělo smysl. Takže to máme od čtvrtého ročníku, ale to má každá hudebka jinak právě. Třeba paradoxní bylo, v čemž je další problém toho ŠVP, že žáci kteří jsou z vedlejší vsi, tak se tam neučí nějaký nástroje, tak jezdili k nám, třeba na saxofon, protože tam není třeba a chodili na nauku tam, já jsem jim to uznal, bez problému a dneska jim to udělám taky, jiným způsobem, ale papírově to musím udělat jinak, prakticky u nás taky nechodí, ale udělám jim individuální formu studia s tím, že je pak fiktivně pani učitelka přezkušuje, protože... říkali, když on ukončí tam, tak se to bere jako ukončení, takže je to v pořádku, ale zároveň v tom roku co studuje, tak bychom měli mít stejný ŠVP jako má ta sousední hudebka. Což je úplně na hlavu. To mně háže ten paradox, že jakoby, když ten rok ukončí, aniž to máme shodný, tak se mu uznává. To je taková věc, kterou si hlídám taky patnáct dětí, který jsou individuálně vedené, takže si to musím hlídat takovýmhle způsobem. Je fakt, že byli u mě speciálně na tohleto, protože inspekce se zabývala všemi hudebkami, chtěla, teď už nevím jak je to od září, ale v loňském roce od nějakého dubna zhruba dělali každý týden hudebku. Tak tam byli u mě a musím říct, že byli velmi rozumní a bylo to právě díky tomu, jako to hodnotili velmi výborně jednak školu, a pak to ŠVP, že bylo v pořádku a hlavně srozumitelný. Takže když už udělal ten text, tak jsem chtěl, ta vize, že přijde rodič a podívá se na ŠVP a podle toho si volí školu, to je prostě nesmysl. Mimochodem to ŠVP musí být veřejně přístupný a nestačí na internetu. Takže v tomhle případě to řešíme tím, že to máme prostě v deskách. Nikdo s rodičů se na to ještě ani nepodíval.

Ještě jsem se chtěla zeptat, jestli se změnilo se něco oproti osnovám?

No takhle, ty osnovy, byly výrazně konkrétnější, tam bylo naprosto zřejmý, tady jsme na bodě A potřebujeme se dostat do bodu B, doporučujeme k tomu tuto literaturu, něco z toho si vyberte. Jo a bylo to srozumitelný. To, že někteří žáci to nezvládli a dalo se to trošku rozmělnit, to bylo věc příjemná. Ale co se týká těchto ŠVP. Tak ono tam jsou takový fádni věci jako vnímání hudby a nějaký takový a jak ho to naučím, že jo. A to už záleží na mě. Takže jsou tam takový fádni práce, které jsou jako nicneřikající. Takže ono jakoby říct, že to nekoresponduje s osnovami je špatně, ale že to s nimi koresponduje, je taky špatně. To jsou takový plytký neurčitý věci.

A v podstatě pro ty žáky to žádnou změnu nepřineslo? Ty asi nezaznamenali nic?

Ne, nezaznamenali nic, jenom papírově fakt, že jsou jinak vedený a v jiných škatulkách a budou jim nabíhat nějaké předměty, protože je tam docela hodně disponibilních hodin, tak jsem zvědavý. V podstatě v tuto chvíli já obsloužím s 15 učiteli 220 žáků, kdybych nehledal cestičky, jak to udělat jinak, tak bych, kdybych jel stávající, protože ono to najíždí postupně, ale kdyby teď všichni co jsou, tam byli v ŠVP, tak bych obsloužil se stávajícím počtem maximálně, teď si vymýšlím 120-130 žáků, tak bych měl půlku peněz na školu. Takže já to budu řešit, taky sem to psal do toho ŠVP tím způsobem, že tam budou mít, za hodně hodin disponibilních, který musí mít nějaký soustředění, takže budou mít třeba dvě víkendový akce. Takže to udělám já ve svém volném čase, nebo někdo s učiteli, oni jsou tam na to docela nadšený, protože kdybych měl tak, jak nám bylo doporučováno koordinátory, prostě cpát jim jako on má nějaký požadavek, on je náš zákazník, tak řekněme, máme to takhle, zaplaťte mi to. Jednak mi to nikdo nezaplatí a učitel radši půjde na jednu víkendovou akci, jakože zadarmo, ale ví, že to bude fungovat bez problémů, jako to bylo do teď a budou peníze na odměny, protože kdybych to dělal tak jak by to vycházelo otrocky z požadavků, co jsou v ŠVP, respektive v RVP, tak bychom na tom byli špatně finančně.

Rozhovor č. 5

Jak dlouho jste v ZUŠ?

Tady vyučuju od roku 2003 od září.

A učíte jaký obor?

Učím zpěv sólový i komorní a na doplnění úvazku mám elektronické klávesové nástroje a dvě kytary

Jak probíhala tvorba ŠVP od začátku, když jste se o tom dozvěděla?

Nevím přesnou dataci, ale protože ŠVP u nás platí od 1. 9. 2012 pokud se nemýlím.

To znamená, že jste nebyli pilotní škola?

Tak, nebyli jsme pilotní škola, ale již ve školním roce před, zahájením podle toho nového ŠVP, jsme dostali, bylo to vždy po určitých úrovních, jsme dostali určitou informaci, na čem se právě pracuje, co pan ředitel s tím zamýšlí. Například, měli jsme se podílet na tom, jaké jsou strategie školy.

A jezdili jste na nějaká školení?

Jo jezdili jsme na školení, to je pravda, to jsme jezdili. Já jsem byla teda, určitě, to vím, to si pamatuji, to bylo rok před tím, než to vstoupilo v platnost. Takže to jsme byli na nějakých seminářích tady v krajském městě v Budějovicích.

A tam to probíhalo jak na tom semináři?

Na tom semináři, to byl dvoudenní seminář, jestli si pamatuju a vím, že my jsme měli zrovna velké štěstí, ale bohužel si nevzpomenu na pana ředitele, ale je to ředitel ZUŠ v Rýmařově, ale to je škoda, ten mě velmi zaujal a probíhalo to velmi hezky. Řekl nám od začátku k čemu je to dobré, že nastávají z toho nějaké obavy, ale že není třeba. Prostě nastolil konkrétní nějaké obavy, které pedagogové mají a dokázal argumentovat tak, že jsme v podstatě pochopili, v čem bude asi smysl této změny. A v zápětí, tedy na druhý den, jsme si měli představit nějaké strategie a snad i, dával nám určitě nějakou tabulku, no nějaký úkol jsme měli na druhý den, něco si připravit, a tam se odкрыla řada nejasností takových základních.

A když jste si to připravovala tak s panem ředitelem nebo jste to dělala sama?

My jsme vždycky jezdili nějak po skupinkách, vždycky jsme si vybrali, na který ten seminář chceme jít, a tam jsem byla já s kolegyní. A v pátek byl vlastně takový ten zahajovací seminář a v sobotu mělo být takové to druhé setkání, Takové to praktičtější a to už jsme měli připravené a to jsem prostě jakoby za domácí úkol, podívala jsem se na to sama a i na základě nějakých těch materiálů, které nám doporučil ten pan ředitel a i jsme to konzultovaly s tou kolegyní. Abychom se jakoby nějak usměrňovaly a kultivovaly.

Já se ještě zeptám, tady na té škole jste jediná, co učí ten obor, váš?

Ještě právě ta kolegyně zmíněná. Protože většinou se právě jezdí ve skupinách podle těch oborů. Přesně tak, právě proto jsme jely takhle společně.

Přímo té tvorby toho ŠVP jste se zúčastnila?

Tak ano, úplně ten prvopočátek bylo, jak jsem vám již říkala, ještě teď mi vytanula informace nebo vzpomínka, že ještě rok před tím, než se začalo tvořit, tak jsme dostali takovou tabulku, kde jsme měli vyplňovat, co bychom tak, aspoň přibližně, aby jsme si to zformulovali, co bychom tak jako očekávali od dětí v tom kterém ročníku, co by měli umět, co by měli ovládat a zároveň i co by měli ovládat z hudební nauky, tak to byla taková první, se to zformulovalo, pak byly teda ty strategie, jak jsem zmínila.

Podle čeho jste to tvořili? Podle osnov bývalých?

Takhle, podle zkušeností, podle osnov určité a já jsem, tedy osobně, se dívala i do ŠVP těch škol a myslím si, že i ostatní kolegové, abychom se nějak inspirovali. My se snažíme tvořit všechno tak nějak na míru, aby to bylo co nejindividuálnější, takže jsme se snažili, tak jsme pochopili i ten smysl, že když děláme výstup za první ročník, tak ho máme dát takový, aby opravdu všichni ti žáci zvládli, takže prostě takové ty základní věci, které by v tom prvním ročníku měli opravdu ti žáci ovládat, tak opravdu říkám na základě zkušeností, pak podle příruček, aby to všechno zapadalo, ty jak se jim říká těm slovesům, no ale prostě aby to všechno zapadalo, aby to bylo co nejsprávnější. No, takže to bylo, jak jsme se na tom podíleli a potom ten výsledek, ještě jsme dostávali potom nějaký poslední úkol, abychom se každý zabývali tím svým oborem a pan ředitel úplně udělal tu poslední tečku, že teda nad tím seděl asi hodně dlouhou dobu a řadu věcí tam teda určitě musel přeformulovat na základě studia zase dalšího svého. Takže to byla potom hlavně jeho práce.

A viděli jste třeba tu metodickou pomůcku k tomu?

Ano, ano tu růžovou, tu jsme měli všichni.

A jaké změny to přineslo, pro vás, pro váš způsob učení?

Pro mě vůbec žádný, akorát dávám si větší pozor, pokud píšu cíle na úvodní stránku třídnice, cíle vzdělávání toho kterého roku, tak si dávám velký pozor, aby tam opravdu byly zmíněné i ty výstupy pro ten ročník a já se tam vždycky snažím zohlednit prostě individuální potřeby toho žáka, na co se zaměřujeme, takže to už je takové ještě nad, ale tohle si prostě myslím, že je takové stěžejní, to by tam prostě mělo být zahrnuto, to by

tam mělo zapadat, ale jinak prostě učím stejně, akorát s tím ŠVP se to zformulovalo lépe, možná bych řekla.

Akorát tam byly třeba nějaké hodiny, nevím jak je to teda u vašeho oboru, ale že se tam zařazovaly nějaké hodiny jako hromadné a tak a funguje to tady taky?

To bylo stejně už i za starých osnov, že prostě zrovna konkrétně k tomu zpěvu a u těch kláves, že mohou být dva žáci v hodině, ale to bylo už i před tím než začalo ŠVP fungovat.

Ještě bych se chtěla zeptat, když pro vás to žádná změna nebyla, jestli je to nějaká změna pro ty žáky, jestli v tom něco pocítili, jestli si toho všimli?

Já si myslím, že nic výrazného nenastalo, protože v podstatě to, co máme ve strategii školy, to jsme se vždycky snažili naplňovat, to není prostě, že najednou pan ředitel rozhodl, že budeme škola Borovanských pro Borovanské a podobně, a že bychom od toho 1. 9. 2012 to opravdu změnili všechno.

Já si myslím, že opravdu jsme se snažili vždycky dělat ty akce pro zdejší město, že jsme vždycky byli jako výpomoc při kulturních akcích tady a při vítání občánků a při všem možném a že ty děti u nás opravdu mají vždycky dveře otevřené, a prostě to jsem uvedla jeden konkrétní případ, ale že prostě co se týká motivace, co se týká ale i konkrétních výstupů, které fungují pro daný ročník, že se prostě nic tak zásadního nezměnilo. Potom jsou samozřejmě žáci, kteří prostě mají problém, leccos zvládat a to třeba pramení i z jejich docházky a mají prost nějaké specifické potřeby, ale tam se zase zohledňuje potom nějaká ta jejich vnitřní snaha, ale to bylo i dříve než přišel ten ŠVP.

Takže nějaké zhodnocení o smysluplnosti toho?

No... Podle mého názoru je to v něčem jistě jako přínosné.

Například?

Hmm, jako setkávala jsem se i s tím jako že ty osnovy byly plněny tak nějak a nevím, neznám žádné výsledky jednotlivých inspekcí na školách, ale myslím si, že ty učitelé by se asi měli více snažit se zaměřit na to, aby splňovali ti jejich žáci ty výstupy. Opravdu jsem se setkala s tím, jako že jsem byla na jiných školách sama jako žákyně třeba, tak že metodicky to nebylo úplně, když se na to dívám zpětně, tak metodicky to nebylo úplně

v pořádku a to se dívám do starých osnov, takže prostě by ty děti byly úplně někde jinde, kdyby se to opravdu naplňovalo, ale nevím, jestli je to pro ty učitele dostatečným vykřičníkem, aby se snažili podle těch nových plánů nějak učit. Nevím, myslím si, že stejně je to hodně dané tím, jak která škola se snaží podle to jet, podle toho fungovat?

Co třeba tam chybělo v těch osnovách?

Já si myslím, že prostě v těch osnovách toho bylo hodně a že byly až příliš exaktní a ne všechny děti, pokud berou ZUŠ v dnešní době jako zájmovou činnost, tak ne všechny děti prostě mohou všechno z těch osnov splňovat. Nicméně podle mě byly ty osnovy opravdu dělané na úrovni. Ještě nyní, když v něčem tápu, tak se do nich ráda podívám, protože to ŠVP je takové přece jenom obecnější a tak nějak se snaží ty žáky dostat na jednu rovinu.

Jinak u vás to známkování nějak se změnilo nebo používáte pořád známky?

Používáme známky s tím, že jednou do roka máme odevzdávat panu řediteli individuální hodnocení žáka, což je výborná věc hlavně myslím si pro nás. Mně se třeba stane, že rodič opravdu neví, vidí, že ten žák opravdu cvičí, neví přesně, jak mu může pomoci, tak přijde se do té hodiny zeptat a já mám připravené to individuální hodnocení, mám třeba tedy z loňského školního roku, ale na základě toho mohu třeba tomu rodiči říci něco konkrétního, mám to už zformulované, mám to už prostě připravené a potom můžeme přistoupit k nějakým konkrétním věcem, jo protože ne zase všichni rodiče se o to tolik zajímají, aby se prostě ozvali a já opravdu nevím, co s tím naším klukem třeba, co s ním mám dělat, cvičí, necvičí, nevím jak mu můžu poradit a ono ho to stejně baví, ale on necvičí, moc rodičů, se takhle neozývá, a tak právě si myslím, že to individuální hodnocení je fajn, proto, když ten rodič se o to najednou prostě začne zajímat, vidí třeba nějaké vystoupení, které ho zaujme, nebo tak, tak prostě snaží se pomoci tomu svému dítěti. Zároveň je to výborné pro nás. Může přijít za mě třeba za mě nějaké suplování, jo, už se třeba taky stalo, že jsem tři měsíce marodila, takže za mě přišlo suplování, takže už viděli, že tenhle žák, že to teďka vypadá, že třeba ano, snaží se, ale že to jsou vždycky výkyvy a podobně. Takže prostě myslím, že to je úplně to nejlepší. Jinak známkování se příliš, myslím si, že vůbec nezměnilo. Že tam není nic, že prostě člověk se vždycky snaží zohlednit tu snahu toho žáka. Dnes je už trošku problém ty děti u té hudby udržet, protože jsou roztěkané, většinou už mají spoustu jiných možností volnočasových,

to víte sama určitě, takže myslím si to hlavní, co se tady snažíme splnit, abychom je u toho udrželi, aby je to bavilo a prostě, snažíme se zohlednit jejich snahu.

Takže obecně tady jako škola nejdete vysloveně po výkonu?

Ne, určitě ne, myslím, si že to tady není nějaká naše hlavní idea, aby děti za každou cenu vyhrávaly soutěže a když nevyhrávají, tak třeba k nim i změnili přístup, jo, taky jsem se s tím už setkala, v některých školách si na tom někdo opravdu tak zakládá, ale my se snažíme hlavně o to, aby ty žáci, když odejdou z té školy, jedno když absolvují nebo když tu skončí, když odejdou na střední školy, tak aby se k té hudbě rádi vrátili a opravdu se nám stává, že potom ty žáci, kteří už sem nemůžou chodit, tak že sem za námi zajdou a že nám řeknu, že jim to chybí a tak a že si u mě, v mém případě, rádi zazpívají.

Rozhovor č. 6

Jak dlouho pracujete v ZUŠ?

Tak já už učím 25 let.

A jaký obor?

Zobcovou flétnu, mám tedy vystudovaný i zpěv, ale ten jsem učila jen krátkou dobu a nebo jen příležitostně pár hodin. Většinou se zaměřuju na flétnu na příčnou a na zobcovou.

Jak u vás probíhala tvorba ŠVP?

Jak u nás probíhala, no tak samozřejmě, jak bych to řekla, týmově, nebo takhle tak úplně na začátku jsme každý dali svoje vlastní podněty a pak jsme to týmově zpracovávali.

A před tím jste jezdili na školení, byla jste taky na školení?

Na školení jsem byla určitě, ale to už jsme víceméně měli ty náměty zpracovaný a na tom školení jsme byli a tam už jsme to jako víceméně učesávali, tak jak to bylo doporučeno a tak. Ale samozřejmě byla to týmová práce, jo, protože člověk může ve své

víře na spoustu věcí zapomenout a aby to bylo pro nás co nejlépe použitelný, i když já nevím, jestli jako je to použitelný, no dobře, tak každý si myslí, že je důležitý něco jiného a nejlepší je skloubit to potom dohromady, že jo.

A dohromady úplně to dával nakonec pan ředitel?

Ano, konečnou fázi dával do kupy pan ředitel, ale říkám, my jsme si víceméně, tak nás je tu pár, takže čím je nás míň, tím je to pro nás jednodušší, protože jsme se dokázali sejít kdykoliv, kdy jsme potřebovali. Buď teda po, ale většinou jsme se scházeli dopoledne. A teď třeba flétnu tady učím jenom já a pan kolega, takže to je domluva parádní. Dvě zpěvačky taky domluvily se samy, klavíristky, potom ty co tady jako učí na to míň úvazku, tak ty daly taky své podněty, ale zpracovávali jsme to jakoby to zdravý jádro jak se říká, takže ty interní učitelé, nás je tu pět. Takže čím míň lidí, tím je to samozřejmě lepší.

Jaké změny pro váš způsob učení to přineslo?

Tak já upřímně se přiznám, že víceméně učím skoro pořád stejně. Samozřejmě takhle, ty věci jsou tam, jakoby je to návod, podle mě je to docela dobrý jako návod pro začínající učitele, když chtěj zvládnout koncepci té školy, tak jak to mají nastavený. Ale že bych jako změnila nějaký systém své výuky, to jsem teda rozhodně nezměnila, protože prakticky ty věci, který já tam učím, se tam nějak promítly. Že by byly nějaké změny, možná snad když jsou potom ty nastupující žáci, tak tam je to takový jako volnější, ty plány byly jasně ohraničený, bylo tam jasně daný co se má, co se nemá, teď je to opravdu volnější, což si myslím, že je pro ty nastupující žáky lepší i třeba pro nás. Nejsme tak vyloženě vázaný těmi plány. Ale já jsem se vždycky snažila najít si cestu individuální k tomu žákovi, takže že bych vyloženě změnila nějakou praxi nebo nějaký taktiky to ne. Tady jde o to, že se to změnilo, což si myslím, že je třeba zase fajn, jakoby pro širší základnu těch dětí, že pro ně nemáte tam vyloženě daný, musíš v tomhle ročníku tyto stupnice, to je lepší. To si myslím, že je určitě lepší, že ten učitel s tím může variabilně pracovat, že jo. Když máte nadaného žáka, půjdete si rychleji, když máte pomalejšího nebo tak to je taky, ale tohle si myslím, že je třeba lepší, protože ty osnovy byly vyloženě striktně dané. A bylo to tam pro mě taky ne jako moc, taky se to nedalo všude dodržet. Nebo se to dodrželo, ale ne úplně nebylo to tak fajn. Teď si jedeme v tom tempu, jak potřebujeme.

Takže těmi osnovami se jelo nějak, nedodržovaly se taky úplně a teď se to přepsalo jenom?

Ta koncepce právě třeba toho našeho, si myslím, že je to opravdu psané tak dobře, že tam v podstatě splní vždycky ty děti všichni všechno, ať je miň nadaný, miň talentovaný, víc pracovitý, miň pracovitý, splní vždycky všichni. Je to psané pro ně myslím dobrým způsobem.

A ještě pro žáky se změnilo něco? Poznali nějakou změnu?

Ono těžko pro ně jako jestli oni poznali, ono to pro ně je těžký, protože vlastně někdo, když je tady druhý třetí rok tak vlastně postupuje pořád dál a ten co nastoupí nově, tak ten neví, co má splnit. A pro ty děti těžko jim to budete nějak vysvětlovat, vy víte, jak to máte naučit, jakou máte koncepci, ale tomu dítěti je to v podstatě úplně jedno jestli je vedený takhle nebo takhle, jestli má plnit tohle nebo tohle. Naopak jak jsem už říkala, pro ně je tohle volnější, protože on když se nedostane až tam, kam měl v osnovách, protože ty byly pevně daný, tak splnil, má splněno. Takže pro ně, já si myslím, že jako žáci asi, že by to jako poznali, to si nejsem úplně ŠVP jistá, jako že bych jim to nějak řekla, jako teď jedeme podle ŠVP, ano, já to napíšu do třídnice, ale přístup k nim, tak výuka probíhá víceméně stejně, takhle bych řekla jako já. Doufám, že neříkám něco špatně, ale já to takhle cítím. My jsme samozřejmě to ŠVP dělali, dělali jsme ho, protože muselo být i papírově, ale že bychom tím my všichni nějak měnili koncepci výuky, to si myslím, že snad ani ne, protože říkám, tam se to uvolnilo v rámci těch osnov, ale že bychom něco začali učit jinak.

Co si myslíte tedy o smysluplnosti toho kroku?

No já nevím, můj názor, můj osobní názor, já si myslím, že to v určité době přidělalo spoustu práce, přidělalo nám to spoustu papírování, spoustu práce, ale zase na druhé straně můžu říct, že je tam ta výhoda té variabilnosti toho, že nejste striktně omezená těmi osnovami. Což je fajn, to jako ale záleží samozřejmě na tom, jak si to každá škola napsala. Pokud si tam napsali tři křížky nebo čtyři křížky, tak to musí dodržovat, ale myslím si, že zrovna to naše ŠVP, konkrétně to školní, že je napsané takovým způsobem, že opravdu splňuje pro tu nejširší veřejnost těch dětiček, ať už jsou miň nebo víc

hudebně nadaný, to si myslím, že třeba je fajn, to ty osnovy neměly. Tam to bylo vyloženě daný, takhle uděláš tohle a ty etudy a tady a tady a my to takhle nemáme, což si myslím, že je dobrý, dobrý pro mě.

Ještě se chci zeptat, když učíte, tak je to vlastně na první dva roky a co ty děti, co už jsou starší? Ty pořád postupují podle těch starých osnov?

No teď jste mě trochu zaskočila. Já jako říkám, já jsem systém výuky nějak extra nezměnila, takže já to беру podle toho. Já mám zrovna šikovnou holčičku a ta splňuje i osnovy starší, ale jinak převážně učím menší děti, které jedou podle ŠVP. A ty co mám starší, tak to jsou děti šikovný, který to zvládají i podle starých osnov a jedou study, který jsou předepsaný i v těch osnovách. Ale ono se to ŠVP s těmi osnovami nevyklučuje, tam jde jenom o to, že když máte šikovné dítě, tak podle ŠVP může udělat v prvním ročníku třeba stupnice do čtyř křížků a nebo nemusí udělat stupnici vůbec žádnou, jo, což je super. Dřív to třeba bylo daný, ale vždycky se to udělalo tak, aby se to jakoby splnilo a abyste se toho jako aspoň dotkla toho tématu a udělalo se to podle těch osnov.

Takže nejste škola, která šlape po tom výsledku?

Zaplaťpánbůh ne, já jsem začínala na maličké škole, pak jsem byla dvacet let v Plzni, tam se nám tvrdě šlapalo na paty, pak jsem učila v Budějčích a teď už učím tady, takže trochu porovnání taky mám. A co si budeme povídat, my jsme malá škola, ovzduší perfektní, pan ředitel skvělý a učí se nám tu dobře, jestli máme ŠVP nebo učební plány, to je jenom o lidech. Já ještě jednou, když to teda uzavřu, spoustu práce a papírování a myslím si, že ten styl výuky se nezměnil, spíš nám teda poskytl ŠVP takovou tu variabilitu, že i když přijde dítě, starší mladší, není vyloženě striktně vázané těmi osnovami. A já vždycky jsem učila, od začátku jsem učila podle dítěte. Děti sem chodí zcela dobrovolně, takže proč jim z toho dělat nějaký dril.

Rozhovor č. 7

Jak dlouho pracujete v základní umělecké škole?

20 let.

Jaký obor učíte?

Učím, mám vystudovaný obor příčná flétna a k tomu ještě učím bicí nástroje a saxofony.

Jak probíhala tvorba ŠVP? Od začátku, co si pamatujete?

U nás na základní škole? Tak měli jsme tu několik sezení, ono už je to taky docela dlouho. Pak jsme samozřejmě byli i na nějakých školeních mimo školu naší. V Budějovicích kolikrát. A probíhala intenzivně příprava na ŠVP. Otázka je, jestli všechno, co proběhlo, bylo správný jako, protože zaznělo spoustu názorů, že děti tam budou přítěží než jakoby pomocí v té oblasti jako v tom ŠVP. Jinak jsme pracovali na vlastním ŠVP, protože každá hudebka má svůj ŠVP.

A za obor jste tu jediný?

Za obor, co se týká flétna tak nejsem, to je tu ještě kolegyně jedna, co se týká saxofonu a bicích, vlastně v podstatě jenom saxofonu, to jsem tu sám, bicí nástroje má ještě kolega.

A jako obor se to tedy shrnulo pod jednu věc?

Protože všichni jezdili na ta školení jako za obory. Za ten jeden obor jezdil jeden zástupce.

My jsme byli, tedy když jsme byli my na školení, budeme říkat tomu školení, tak se tam projednávalo v podstatě obecně jakoby jak jako psát ty osnovy, čeho se vyvarovat. Takže pak individuálně jsme si tu vypracovali podle svých představ ten ŠVP. A já jsem individuálně dělal ten saxofon. Pak jsme to předložili a buď s panem ředitelem, nebo nějak spolu všichni, to se týkalo těch předmětů, jak jsou třeba komorní hry.

A dohromady to pak celé dával pan ředitel?

Budeme říkat, že ten to tedy dával dohromady.

Jaké změny to přineslo v té výuce? Pro vás?

Já myslím, že změny v podstatě změny, ono něco je psáno, že jo, co jsme si napsali jakoby ten vlastní ŠVP a ono konkrétně na ten saxofon ani jsem se nedohledal nějakých osnov, abych vám řekl pravdu. Ono to bylo vydaný v roce sedmdesát, staré osnovy, podle kterých my jsme jeli, byly vydané v roce sedmdesát šest? Sedm? Já teď nevím, já vím, že to bylo fakt takhle už docela pozdě. A pro saxofon jsem se osnov

prostě nedohledal, čili jsem to dělal tak jakoby z praxe. A pak jsme si udělali osnovy, aby to pro ten nástroj konkrétně bylo. Tam byly změny třeba v té zobcové flétně nebo obecně ve flétnách. Jde o to, když se kouknu na staré osnovy a budeme říkat na nový ŠVP, jde o to, že když si to škola udělá tak, jakože má v prvním ročníku, jak bych to řekl, když chce mít jakoby dobrý žáky, tak si udělá ten ŠVP, tak aby jako buďto byli nebo to neustáli. My jsme hudební škola na venkově, budeme říkat, tak jsme si to udělali tak, abychom tu měli žáky, protože nám sem chodí děti z vlastní vůle a chtějí se něco naučit. Takže když je tu sem tam nějaký, budeme říkat větší talent, je to v pořádku, ale spíš jsme škola pro ty normální děti.

Takže je to spíš jako zájmová aktivita?

Tak tak, když tu máme samozřejmě výsledky, když se koukneme zpětně, co se týká soutěží, co se týká přijímaček, takže tu máme i výsledky není to tak, že to budeme brát jen jako koníček.

A pro ten váš styl učení, změnilo se něco?

Já myslím, že se nezměnilo vcelku nic, já nevím, když to, to ani nejsou osnovy pro tohle to, když to srovnám zpátky třeba před těmi deseti lety, tak já jsem si třeba konkrétně vytvořil školní kapelu, kde hrajeme, to už trvá možná tři čtyři roky a ten vzestup je čím dál tím větší, to je třeba pro mě změna.

A pro žáky? Změnilo se něco? Vnímali to?

Ne já myslím, že žáci to ani nevěděli teda snad myslím, že tu došlo k nějakým změnám.

Tak to bylo prezentované taky, aby si ten rodič mohl podle toho ŠVP vybrat?

Což to pravda je, víceméně, že by o tom věděli žáci. Rodiče se třeba ptali, když ono to i viselo na nástěnce, když se to spouštělo. Ale musím říct, co teda takhle vím, ředitel to ví nějak podrobněji, že by tu byly teda takový nějaký změny, že by rodič se ptal co a jak, to jsem já nezaznamenal. Třeba to tu bylo někde, ale já jsem to nezaznamenal.

Známkování se nezměnilo?

Známkování ne. Když někdo nic neumí, tak to ŠVP nezmění.

No tam jde třeba o to slovní hodnocení...

No ono v podstatě ani ty známky, že by byly nějak důležité. I když v některých případech, buď ten žák se chce něco naučit, a proto sem chodí a nebo se nechce naučit...

Rozhovor č. 8

Jak dlouho učíte na ZUŠ?

Já? Od roku sedmdesát šest.

Jaký obor učíte?

Já jsem toho učil strašně moc. Zobcovky, klávesy, housle, dudy a specializuji se v dnešní době na interaktivní tabule.

Jak u vás probíhala tvorba ŠVP?

Já jsem u toho byl už od začátku, když jsme byli na ministerstvu školství, když se vlastně sestavoval tým lidí, který to budou dělat. My jsme tam byli zástupci soukromých škol, pozvali zástupce státních škol a domlouvalo se na ministerstvu, jakým způsobem to budou dělat. Protože já jsem učil deset let tady na základní škole, a to je pilotní škola, takže jsem dělal demontáž na hudební výchovu, na ZŠ taky, mimo jiné. Tak jsem s tím měl zkušenosti a nechtěl sem, aby nám to dělal někdo na ministerstvu školství nebo výzkumný ústav pedagogiky, to jsem nechtěl, že si to uděláme sami, tak proto jsem to dělal. Jsme se jako domluvili a dělalo se to tou metodou, co bylo. To znamená, nejdřív se oslovili učitelé, jak by si to představovali, pak ten tým lidí a udělal se pak RVP na ministerstvu. No a pak do škol jak to šlo, i když v dnešní době si myslím, že se to mělo dělat trošičku jinak, že se měly zkrátka udělat, jako se dělaly osnovy. Já jsem dělal osnovy v roce 86, že se asi teda měl dát ten základní, úplně ten základní, jak to má bejt, jako základ ze shora a školy by si měly doplnit něco navíc. Protože teď jsou jako, řekněme na rovinu, nejsme češtináři, takže největší problémy byly v té stylizaci. Dokonává slovesa a pak nakonec z toho vzniklo úplně něco jinýho, než lidi chtěli. To je jenom takovej můj poznatek. ZŠ už vlastně v dnešní době přešli na to, že musí bejt jednotnej program. Po já nevím kolika, dvaceti letech, co to tady je, co se s tím patlaj ZŠ, co to stálo nervů, peněz a já nevím co, čeho všeho, takže se přišlo na to a vono u nás

k tomu dojde taky, že musí být stejný. Nemůže si každá škola postavit úplně něco jinýho. Ano, jsou specifika, dobře, ať si tam přidaj nějakou novou hodnotu, ale základní věci by měly zůstat, vzdělávací systém by měl zůstat.

Co bylo impulzem pro vznik ŠVP?

To vzniklo z EU, tam je to daný, že musí být nějaký ty programy.

A souvisí s tím i nějaké dotace z EU?

No udělal se vlastně na to projekt a na to dostal ten tým, co byl vybudován, dostal peníze a vlastně to vzdělávání učitelů a školení, na to, aby vůbec se to dalo dělat, ty pilotní školy všechno, to bylo placený z peněz EU.

Ale teď podle toho nového plánu jedete druhý rok?

Oficiálně druhý rok, my už máme kytary, my už si ověřujeme kytaru třeba už šestým rokem.

Já si právě říkám, ty osnovy, na spoustě škol jsem slyšela, že jedou ty první dva roky podle těch nových a ten zbytek schizofrenně podle těch starých.

Jaký schizofrenně? Nikdo neumí dělat dva roky takhle jiným způsobem. Ty lidi fungujou stejně, akorát papírově, řeknu na rovinu, papírově se to dělá dva roky. Ať mi nikdo netvrdí, že učitel učí ty nové děti úplně jiným způsobem, to je kravina, kterou nevěřím nikomu. To zkrátka nejde. A je pravda, že my, jak jsem se snažil chodit na ty školení pilotních škol, pokud byl prostor, tak jsem tam šel, šestým rokem ověřujeme, abychom zjistili, jestli to je pravda nebo ne. Takže vidíme, některý věci už jsme opravili a tak dále, jako velkej rozdíl není. Je tam akorát, že se rozšířil počet let, všechno je standardně na sedm a druhý stupeň na čtyři ve všech oborech, ve všech předmětech. Dechaři to měli dříve na čtyři roky a takovýhle.... Teď se to udělalo, ale zase jsou tam velký problémy a zase to bude takový nějaký všelijaký.

A ten program jste dělal Vy? Nebo všichni tady?

Na tom pracovali všichni, já jsem vlastně důchodce od šestadvacátýho ledna, tak jsem říkal: „Musíte vy, vy to podle toho budete učit.“ Snažil jsem se v osmdesátým šestým

roce, vy se snažte teďkon. Říkám, tenkrát byly stanovený ale úplně jiný podmínky, než dneska nám dali. Kde bylo jeden a půl vyučovací hodiny na žáka, na hlavní předmět? No my jsme byli tak velkorysí. Takhle se to utlo v osmdesátým devátým, vyřešeno, nebyly peníze.

Teďko ta dotace hodin je velká, ale často mi říkají učitelé, že na to nemají peníze, aby dělali všechno s těma dětma.

Zase se bavíte ve škole, jste v soukromé škole, je to jiný, než ve státní. Tam je všechno naškatulkovaný a oni samozřejmě leta letoucí byli zvyklí, že zkrátka za každou cenu učili všechny předměty, co byly celou vyučovací hodinu. Neučili třeba po dvou žácích, s tím zkušenosti má málokterá, no tak možná přípravky, poněvadž já jsem taky vyšel ze státní školy a mám soukromou od roku devadesát čtyři a do té doby jsem byl ve státní, tak vím, jak to chodí. Takže se to učilo individuálně, vono totiž ty malý děti stejně nezvládají pětáctyřicet minut, to dítě to nevydrží, hlavně první třída, nebo se učí mateřinky. Ta soustředěnost těch dětí je tak minimální, jestli vydrží půl hodiny, tak je to dobrý, to znamená je to větší nárok na toho učitele. No takže tam je možnost od toho třetího ročníku, že se může učit třeba dva nebo tři žáci. My máme systém tři žáci na dvě vyučovací hodiny, což je lepší než tři žáci na pětáctyřicet minut. Ono během dvou tří měsíců ty děti jsou každý někde jinde, takže pak se najednou dostaneme k tomu, že se musí nějaký věci víc členit na ty dvě vyučovací, vlastně máme čas třicet minut na žáka v tom celku dvou vyučovacích hodin. To nikdo nedělá, to zas děláme jenom my.

Jak se změnila výuka pro Vás?

My, soukromý školy, jsme měly už dříve svoje vlastní učební plány, my jsme vlastně vycházely z toho, co jsme měly dřív. Já měl svoje učební plány, svůj schválený vzdělávací systém, protože jsem byl soukromě už od roku devadesát čtyři. Nám to schvalovalo ministerstvo jinak. Ty šly podle státních, my jsme šly podle těch, co jsme měly schválený učební plány. No a nevidím u nás, v soukromém školství žádné rozdíl.

To znamená, že ani pro děti žádná změna nepřišla.

Ne, já myslím, že to ani nejde, ani ve státních to nejde. Já myslím, že to jsou jenom tabulky. Tabulkově je to jinak. Pro nás to není žádná změna, akorát nás to stálo to vymyšlení těch papírů. Administrativně jsme chytřejší.

Jsou někde ty Vaše bývalé plány?

No ne, je to Know-how, jsou věci, který neukazujem, to jsme si nechávali. Ted' na našich webových stránkách je zveřejněný akorát učební plán, ale ne osnovy, to je zase know-how školy, to nikdo nebude takovýhle věci dělat.

Rozhovor č. 9

Jak dlouho učíte na ZUŠ?

No tak já od roku 2010 na ZUŠ, od toho roku jsem i ředitelem.

Obor, který učíte?

Tady učím hudební nauku.

Jak jste tvořili ŠVP?

To byl skoro dvouletý proces a vycházeli jsme z toho, co už děláme a snažili jsme se to, co u nás funguje, do toho programu začlenit. Ten přechod byl v podstatě nenásilná forma. Tam bylo všechno důležitý, takže, co se týká třeba výstupů, tak na těch výstupech spolupracovaly skupiny jednotlivých oddělení nástrojových, anebo když je tam ten učitel sám na nástroji, tak pak to měl tedy na starosti celé. S tím, že v podstatě si nejdřív napsali všechno, co dělá každej učitel v jednotlivých ročnících, pak se snažili najít kompromis. To byla druhá fáze, když jich tam bylo víc těch učitelů na jeden nástroj. A poslední fáze byla teprve ta, že se vzal RVP a zkontrolovali jsme, jestli je tam všechno, co musí být v RVP, případně jestli je tam něco navíc, co by se dalo jakoby vyčlenit nebo vypustit. Takže v podstatě to nejdůležitější bylo, že si každej vytvořil to, co dělá a až pak se to srovnávalo s tím co má, musí být. Což je dobře si myslim, protože to vzniklo jako od nás ten obsah a ne jako na objednávku.

Ještě jsem se chtěla zeptat, jestli jste nejdřív jezdili na ty školení, pak jste teprve začali psát ty plány nebo si je ty učitelé psali průběžně?

Ne ono se to vlastně skoro vůbec neřešilo do toho roku 2010. Když jsem nastoupil, tak o tom měli povědomí tak jako matně, že něco takovýho existovat bude. A teprve potom jsme absolvovali nějaký školení, jsme se snažili na poradách jakoby nějaký ty věci řešit,

nejdřív je připravit, nějak to naplánovat, teprve když jsme měli všechno, nebo ve většině věcí jasno, tak jsme se pustili do té tvorby.

Co na tom bylo nejsložitějšího?

Dohodnout se mezi lidma, protože každéj má trošku nějakej jinej názor.

A pak jste to dohromady dával Vy?

Jo, já jsem to nějak ještě jednou celý pročetl a kontroloval. Pomáhala mi kolegyně, takový garant pro tvorbu ŠVP, byla pověřená. Takže ještě jsem nad tím měl jakoby to kontrolní voko a případný připomínky. No a to byly vlastně ty osnovy, že jo. Pak ještě jsme vytvářeli strategie, což byla druhá vlastně taky docela podstatná část. Tam jestli si to dobře vybavuju, tak tam jsme se taky museli shodnout, co uděláme celá škola. Domluvili jsme se na tu variantu, že opravdu budeme mít strategie pro celou školu, že tam nebude oddělenej jeden obor, druhej obor a samozřejmě jsme je museli nejdřív nějak vytvořit. Takže tam jsme postupovali tím procesem, kterej nám doporučil pan Stárek. Takže jsme nejdřív v podstatě si přečetli kompetence z RVP a řekli jsme si, co každéj učitel dělá, aby tu kompetenci naplnil, co dělá žák, v další fázi, když se tu kompetenci učí. A teprve, když jsme měli tohle, tak jsme říkali, jaký k tomu my dáváme ty podněty, aby se to ten žák naučil. Takže ten proces byl trošku jinej než těch osnov, u těch výstupů. Tam jsme šli z RVP do našeho ŠVP, kdežto u těch osnov jsme to dělali opačně, z ŠVP k RVP.

Já bych se chtěla zeptat, jako vyučující hudební nauky, myslíte si, že je to dobře, když ŠVP má každá škola jinak? A když to dítě přestoupí z jedné školy do druhé, není to trochu problém?

No je to problém, ale zas ne tak dramatický, protože já si myslím, že většina těch naukářů, ví zhruba, co musí naučit v těch jednotlivých ročnících, aby to dítě mělo nějaký povědomí, když hraje na nástroj nebo zpívá, takže to ví. Zas tak velkej rozdíl v tom není. Může se to lišit v tom, že některé školy třeba zredukovaly tu hodinovou dotaci na nauku, takže můžou mít třeba čtyřletou nauku, nebo naopak, že jí protáhnou třeba na šest let. Tam může být trošku rozdíl. A v současné době žáci nepřestupují, oni se hlásí do prvního ročníku k nám, když jsou třeba starší. Teprve na základě toho, když my zjistíme, jaký obsah učiva zvládli, nebo i dovednosti na nástroj, tak my je můžeme

zařadit výš, ale nemusíme. Takže takovej klasickéj přestup v tom původním slova smyslu, kdy žák přešel, poslal se výkaz, výsledky a pokračoval třeba ve čtvrtém, pátém ročníku dál, tak to vlastně neexistuje. Právě kvůli tomu že ty ŠVP nejsou kompatibilní.

Jaké změny pro Váš způsob výuky to způsobilo?

Pro nás minimální, právě proto, že se nám podařilo strašně moc věcí z toho, co jsme dělali použít i v tom ŠVP. Změnil se trošku systém hodnocení. To byla trochu konfrontační záležitost, protože je to samozřejmě trošku náročnější než sázet známky, nebo tak.

Měla změna nějaký dopad na žáky? Všimli si toho?

Právě v tom hodnocení si toho všimli. Všímají si toho i proto, že změnilo trošku rozložení předmětů. Třeba u klavíristů už si plní kolektivní souhru nebo tak, si můžou plnit v pěveckém sboru, ale už od druhého ročníku, protože tam ještě nemaj takovej problém se projevit, když jsou jsou menší, takže jsme dali tohle. Pak maj klavíristi speciální komorní hru, u toho klavíru je těch rozdílů nejvíc kupodivu, jinak se snažíme už teď všechny průběžně připravovat na to, že všichni maj souborovou hru, nebo komorní hru v tom rozsahu, v jakým to bude potom, až ŠVP najede do těch správných ročníků. Takže už jsme jako přešli z toho starýho vzdělávacího systému, v těch osnovách, na ten výukovej systém podle ŠVP. Osnovy víceméně neexistovaly, u některých nástrojů byly dány, ale že by se nějak dodržovaly, že by někdo kouknul na osnovy, co má dělat, to ne. Jsme učili všichni na černo, takže jsme víceméně legalizovali to, co jsme dělali. Jinak bysme to museli dělat podle osnov, který vznikly někdy třeba v šedesátých letech a to myslím, že ta doba je dáno pryč. No a samozřejmě ještě jednu věc, jsem zapomněl, dostaly se do ŠVP nový studijní zaměření úplně - hra na elektrickou kytaru, kolem elektronických klávesových nástrojů. Teď připravujeme multimediální tvorbu jako samostatné studijní zaměření, která by tam mohla být v nějakých dohledných letech. Taky to zkusíme tak jako ověřovat ty postupy na některých vybraných žácích. A takovýhle jako modernější předměty.

A ten ŠVP se může měnit?

Jednou za rok do něj můžeme libovolně zasahovat a měnit ho. Vždycky dřív než přijmeme nový žáky, protože se přijímaj žáci na základě platnýho ŠVP.

Rozhovor č. 10

Já bych se vás chtěla zeptat, jak dlouho pracujete na ZUŠ?

23 let.

A jaký obor učíte?

Klavír.

Jak probíhala tvorba ŠVP? Jestli jste se na tom podílela vy sama.

Na naší škole všichni, jsme to dělali opravdu společně.

A pan ředitel měl hlavní slovo?

Spíš organizační hlavní slovo.

Jinak jste si každý dělali svoje?

No, po skupinách podle oborů, my jsme třeba 4 klavíristi, takže čtyři dohromady jsme se museli dohodnout na klavírech. Ale on nám zařídil, že jsme tu měli pana Stárka z Prahy, přímo tady u nás na školení. Takže já jsem jako ještě jezdila před tím, protože jsem zastupovala bývalého ředitele, takže jsem byla na dvou školeních k RVP ještě před tím půl roku. Takže jsme vždycky měli jakoby nějakou kapitolu, kterou jsme všichni dopředu, třeba když byly přímo osnovy, prodiskutovali a pak se to dělalo opravdu po oborech, to se posílalo. Nebo ono to bylo fakt postupný. Nejdřív jsme posílali návrh, co by tam mělo být, to se potom konzultovalo, jakým způsobem bychom to měli slovně, protože myslím si, že problém vůbec jako nebyl v tom, co jsme si tam dali, ale jak to ošetřit. To byla někdy hatmatilka česká, jakoby to co požadovali, včetně toho aby tam byla slovesa dokonavá a podobně. Kolikrát z toho byly věty, že si člověk říkal, že není Čech. Ale aby to vlastně nebylo v tom, co dítě dělá, ale co umí na konci roku. Tak někdy to dát do kupy tak a to jsme mu posílali, on to pak korigoval a potom s námi zase diskutoval, jestli je třeba ještě něco. Někdo zase byl sám, takže se dávaly trošku dohromady příbuzné obory, nebo myslím si někdy to i trošku konzultovali s okolními zuškami.

Mělo to nějaký vliv na změnu z minulého programu (osnov)? Tam byly nějaké osnovy, podle kterých se jelo?

Nejelo, já bych řekla, že v hudebkách bylo ŠVP přínosem, že se vlastně na papír napsalo to, co ve skutečnosti učíme a ne to jak existují osnovy starý 30 let, podle kterých už nikdo neučil. To vlastně kdyby kdokoliv z inspekce vyžadoval, to co bylo napsané v osnovách, tak to bude ve skutečnosti trochu průšvih. Už na všech hudebkách se učilo rozhodně operativně, což je úplně něco jiného, než když si támhle v Budějicích nebo v Praze vybírají z toho množství dětí, nějaká prestižní hudebka, a pak hudebka téměř vesnická, kde je i půlka dětí dojíždějících a kde jakoby ta funkce té hudebky, já myslím, že pro tyhle malé hudebky ještě víc to ŠVP, který jakoby je postavený víc ne na tom, že se to dítě má precizně naučit hrát na klavír, ale že se má vlastně vzdělat kulturně, celkově, tak pro ty je to ještě tím lepší. Jakoby, že to není ta honba za nějakým výkonem zkrátka hracím výkonem.

Není to trochu zvláštní, když na konci nejsou výsledky?

Co jsem viděla ŠVP, tak jsem neviděla jedinou hudebku, která by neměla každý rok.

Takže klasickou formou nějakých přehrávek?

Nemusí to být, podle ŠVP nejsou povinné přehrávky, my je máme. Ale v podstatě my děti hodnotíme, my máme osobitý hodnocení, to tedy vymyslel pan ředitel. Kde hodnotíme všechny možné aspekty body, jak se to dítě připravuje na vyučování, jaký má pokrok, jak plní výstupy, jak je aktivní a to hodnotíme body a to se přepočte procenty, jakou tomu dáváme váhu a vychází z toho jakoby známka a takhle je hodnotí i v pololetí a na konci.

A dáváte normálně známky?

Jo, dáváme jedničky

Takže pro vaše učení to žádnou změnu nepřineslo? Učíte pořád stejně, akorát jste to zakomponovali do toho programu.

To jsme neměli cíl z hlediska výuky, Je to změna pro děti, protože, když se má ŠVP dodržet, co teda musím říct, že jakoby nápad toho, co by mělo být, nebo co RVP, nově obsahovalo, to znamená, že děti se nejen učí hrát, ale děti se učí té spolupráci, skupinové a pak má teorii, tak je to pěkná myšlenka, ale nikde na to nejsou peníze.

Takže my jsme si mysleli, nadšeně klavíristi, jak budeme mít čtyřruční hry a tak no a kdo by nás zaplatil, když bychom měli mít dvanáct dětí a každý by měl hodinu a k tomu hodinu čtyřručky, no tak to nejde. Takže vlastně uměle vznikají předměty, jako je pěvecký sbor, kdy musí mít tu skupinovou a není ji jak udělat. Ale jinak jakoby, pro děti se to tímhle tím jakoby že jim naskočily tyhle předměty. Nedá se říct, že ve starých osnovách nebyly, ale prostě se to nedodržovalo na žádných školách, protože na to peníze nikdy nebyly, aby dítě mělo komořiny a tak. Většinou se ustálilo, že učitel měl nějaký kvarteto trio z dechových nástrojů, ale jedno, ne že všechny děti v tom hrály. Maximálně byl jeden soubor ve škole, kam chodilo víc dětí. Klavíristi, to bylo pasé. No ale to zůstalo stejné. My máme třeba pro určitý ročník čtyřručku, že jí mají třeba šestý sedmý ročník, první druhý ročník cyklu taky, stupně, cyklus už není, ale jakoby ne do té míry, že těch hodin, které zbývají na tu skupinu, jsou dejme tomu přibližně 4 tak z nich máme jednu čtyřručku a další chodí do sboru.

Takže při té hodině se nic nezměnilo? Tam to funguje pořád stejně?

Ale ono asi ani cílem nebylo, aby se to změnilo. Ty požadavky, který byly daný v RVP, mám pocit, že tím že šly, že se pořád připomínkovaly, že už na začátku učitelé posílali na ty první tři roky a další čtyři, co by tam chtěli mít, tak se tam neobjevovalo jako, my jsme tam nenarazili na to, že by to pro nás bylo nesplnitelný. Takže protože RVP bylo jako trošku podmyšleno průměrné dítě, tak bylo trošku pod tím s požadavky a my jsme se ŠVP taky nepostavili nad požadavky, taky jsme to postavili na průměrné dítě, aby běžný dítě ho mohlo splnit. No, a když plní navíc, tak plní navíc, je to výhoda. Ale v podstatě ono úplně jakoby, já jsem měla pocit, že je to spíš o tom popsat jak to děláme tím způsobem, aby to RVP mělo jakoby takový kameny, ty co jsou daný, ty jsou jasné, co se dítě má naučit. No a vlastně každá hudebka si to mohla uzpůsobit hodně podle sebe, protože si myslím, že jsou hodně rozdílný ty hudebky.

A není trochu problém, když to dítě přechází z jedné hudebky do druhé?

Nemá být jaký, je to úplně stejné jako dřív, protože to přecházení, je to stejné jako když ode mě půjde ke kolegyni, protože ona bude učit podle úplně jiných. Jakoby v podstatě já když vezmu, že jsem tu čtyři klavíristky, tak dvě neučíme stejně. Každá učíme podle jiné školy od začátku děti, každá upřednostňujeme něco jiného, ale není pravda, že si je

občas po sobě nepřebereme, nebo že třeba nějaký přijde od jednoho, to je. Jako v té individuální výuce to není takový problém, jako v té skupinové.

Rozhovor č. 11

Jak dlouho učíte v ZUŠ?

Od roku 1988 a ve funkci ředitelky 15.

Jaký obor učíte?

Obor klavír a obor zpěv populární.

Jak probíhala tvorba ŠVP v ZUŠ?

Jak jsme se toho zhostili. My jsme čekali, až proběhnou pilotní školy, ty s tím mají ty první počáteční zkušenosti, my jsme se pouze přidali. Takže my jedeme od toho loňského školního roku. Jak se s tím potýkáme? Sama nevím, takže se prostě s tím fakt potýkáme. Musíme se přizpůsobit. Ale pro nás se nic nezměnilo. To neznamena, že jsme začali učit jinak a že máme nějakou jinou vizi školy, to vůbec ne. Tam je to v tom úřadování, že se muselo zlegalizovat něco, co bylo zastaralý.

Bylo to pro Vás náročné?

No to víte, že časově to je náročný vždycky, protože když se to musí všechno potom graficky upravovat, vono to není jenom o tom daní to dohromady. Tak to byla taková hlavní stěžejní práce. Kolegové ti samozřejmě pomohli u toho takovýho tvoření vzdělávacího programu, ale nebylo to zas tak náročný. Vzhledem k těm pilotním školám, který jako byly ti předkokani, tak my jsme měli i určitou inspiraci a takovej model jako nastavenej, takže zase bych to nedramatizovala. Spíš jako je to nepříjemný v tom, že je to úředničina. My jsme to zas tak neprožívali. Já jsem se snažila v klidu, v míru a pokoji, protože vím, že se tomu některý školy bránily, že mezi sebou i měly nějaký potyčky, ale to se tady nenosí.

A jezdili jste na nějaký školení?

No právě že tu mám kolegy z pilotní školy, který byli vyslaný za ty pilotní školy a oni nám tady šuškanem pak napovídali jako: „To by se nemělo, tohle se upraví.“ Takže jsem vlastně ani já, jako za školu nemusela posílat. Pak samozřejmě v těch jednotlivých oborech. V hudebním oboru pár školení proběhlo, takže vždycky jsem vyslala jednoho. A já jsem musela být proškolená, jako ředitelka školy, to jako jo, mám samozřejmě i certifikát. Jsem si odeseděla pár hodin s vykulenýma očima a otevřenou pusou. Všichni jsme odjížděli podrážděný, našťvaný, co si to na nás vymýšlí.

Takže v podstatě žádná změna tady ve výuce neproběhla?

Ne, ne, ne, teda že by nás to tak zamotivovalo a že bysme teďkon byli dokonalejší, to by bylo hodně, myslím smutný, kdyby tohle někdo přiznal. A jestli tohle by s těch rozhovorů mělo vyplynout, tak teda bych se zastyděla. Fakt se pro nás nic nezměnilo, jenom se prostě zlegalizovalo něco, co by mělo být samozřejmost. A že to někde nefungovalo, nebo že papírově je to zastaralý, to neznamená, že je to zastaralý, že já nedokážu svou fantazií a nějakýma svýma metodickýma zkušenostma tu výuku někam posunout.

Jak se sžíváte s tou terminologií? Protože se začala používat nová terminologie v těch programech.

Nijak, jenom to pouze respektuju. Když jdem na ten úřad, když jde o ty lejstra, o ty dokumenty, tak ano, tak se tak budem vyjadřovat, to už mě taky poučovala inspekce. Tak se musím správně vyjadřovat s těma novejšma názvama, ale jinak pro nás je to při starým. My tady pořád zachováváme, já nevím, ty jejich názvy. Jak voni to tam maj zase, to nevím. A to jsem to přepisovala, je to souborová hra, ale ono tam bylo něco jako kolektivní a takový zbytečně složitý slova, to mě fascinovalo, se musím podívat. To je dobře, že už mi to vypadlo. Už jsem to našla, skupinová interpretace a tvorba. Tak jsme si to předělali na souborovou hru, takže jsme si to dali do čestiny. Já říkám, my jsme to probírali a já mám na to svůj názor a fakt jen respektuju. Protože někdo může přijít a budou to kontrolovat.

A zeptám se, jestli rodiče takhle přijdou a řeknou: „Mohli bysme vidět ŠVP?“

Tak jako nikoho to nezajímá, jediný co rodiče zajímá je, jaký nám nabídnete obory, a zase záleží... Ono to není jenom o papírování, záleží jakou ta škola má kvalitu, co má za sebou a ty rodiče, já říkám, nejlepší reklama je doporučení. Takže pokavaď jsou

výsledky, pokavaď ta škola je veřejně činná, tak nepotřebuje takovýhle nějaký cency, nepotřebuje takovýhle nějaký lejstra. To je prostě práce pro úředníky, tím se přiživila spousta lidí. Já dycky tak jo respektuju, nějaký ty zákony, vyhlášky, co se mi nařídí, to já těch patnáct let dělám. Ale mám na to svůj nějaký názor, za kterým si stojím. Klidně bych to řekla veřejně.

Proběhla nějaká změna ve výuce žáků?

Ty to možná ani neví. My máme jenom poznačeno, ti co nastoupili v roce 2013, tak tam máme poznačeno červeně. Každý to má v třídnici, že už to je podle švp. Takže my musíme sledovat, jestli ten žák, jako kdy byl zařazen. No trošku je to takový postavený na hlavu. Jak chodily ty kontroly, tak voni si to vážně vytahnou. A to jsem jim to zjednodušila, my jsme opravdu udělali poznámky do těch třídních knih. Já bych tak hrozně ráda řekla, že jsem zaznamenala nějakou změnu, něco pozitivního, co to přineslo, tak vážně, jenom ty papíry, tu práci prostě, že jsme se tu častěji viděli se všema kolegama u toho kafe, ale každý byl akorát tak znechucený, lezli každému voči z důlků. Oni jsou spíš výkonně umělecky činní, a jakmile takovýmhle lidem dáte jakékoli úřad, třeba kolegyně je jedna z mála která se v tom trošku vyzná, protože je to nová generace a už se nebojí počítače. Ale těm ostatním, když jsem řekla, připravte si to na počítači a přineste mi to na flashce, tak když jsem řekla slovo flashce, tak na mě koukali, co to je. Jo takže to bylo takový docela komický. Já jsem si to teda zpracovala v tom počítači, dodneška se v tom hrabu, patlám se v tej grafice.

Je pravda, že se to může každý rok dál měnit?

No, ono je to pohyblivý. To můžete změnit kdykoliv, takže fakt jako se v tom pořád šťourat. Když přijde člověk ze školy, student, který nemá absolutně žádný zkušenosti, to není žádná chyba, žádná ostuda a teď je opravdu odkázanej a nebude mít takový pracoviště, aby všichni byli kolegiální, aby si ho někdo vzal pod křídla, aby mu někdo radil, třeba tady to takhle je. Já ty mladý mám opravdu pod kontrolou, vždycky přes nějakýho kolegu, dycky to tak tady bylo. Já jsem tady taky takhle vyrůstala, já jsem tady od mala. ŠVP je opravdu naučné, ano, že přijdete a víte, z tý školy. Bohužel, ta pedagogika to nefunguje, ty lidi nejsou připravený z těch škol, tak dobře. Tak v tomhle ohledu je to pomůcka, ale že by to byl úplně jako dobrej návod jak učit... není tam návod, jak se stát dobrým kantorem.

Rozhovor č. 12

Jak dlouho pracujete v ZUŠ?

Sedm let.

Jaký obor učíte?

Klavír.

ŠVP, jak u vás probíhala tvorba?

No tak já už o tom vím delší dobu, protože já pracuji jak tady na hudebce, tak i v Písku. To byla vlastně pilotní ZUŠ, kde vůbec se to začalo nějak tvořit. A tam to už bude určitě šest let, co se začalo prvopočátečně. Ted' přesně nevím ten rok, to Vám teda neřeknu, ale určitě minimálně šest let už to bude.

Takže Vy už jste na tom začínala pracovat v Písku na ZUŠ? A sem už jste to přinesla tak, že už víte jak na to?

Ve svý podstatě ano.

Takže jste nejezdila na žádná školení?

My jsme měli pana Stárka, přímo vlastně byl v Písku na hudebce. A ten rok, než jsem začínala v Písku učit, vím, že byli na nějakým proškolení, myslím si, že to bylo i vícerym, tam já jsem teda nebyla. Ale my jsme potom měli několikrát, nevím, jestli dvakrát nebo třikrát, ale s panem Stárkem jsme přímo měli sezení, jak asi do toho. Že nám vysvětloval takový ty pojmy, jako jsou klíčový kompetence, vzdělávací strategie a vůbec a jak asi se do toho zakousnout, aby to bylo dobře.

A potom, když proběhlo tohle, tak jste začali psát kompetence?

No my jsme začali vytvářet osnovy pro jednotlivý nástroje a to bylo tak nějak všechno jakože naráz, mam pocit. Jakože vznikly osnovy, přizpůsobily jsme si je svým podmínkám, co že je super, že vlastně nebyly vydány, ale že ta škola se mohla nějak vyprofilovat a klíčový kompetence, všechno to tak nějak vznikalo všechno naráz. No tak na začátku tu ještě nebyl ten manuál, ted' už to ty školy měly snazší, protože jely podle nějakého manuálu. A hlavně tam to bylo, protože se toho dost měnilo, že i ten RVP se

nějakým způsob ještě přepracovával, takže vlastně my jsme něco měli, něco se vytvořilo, pak se na tom pracovalo znova, trošičku jinak, že tam byly ty úpravy, který teď už ty školy, který to vlastně vznikaly, tak už měly hotový ty podmínky. Takže vlastně se nemuselo přepracovávat nic. Já vim, že my jsme tenkrát něco upravovali, že jsme rozdělovali i učivo do jednotlivých ročníků. Tam bylo i trošku jinak třeba v druhém cyklu, že první, druhý ročník byl jako společná látka, pak se rozdělovala pro první ročník, pro druhý ročník, že teda zvlášť, že ne společně. Nám se to malinko měnilo v průběhu toho, kdy my jsme začali na těch programech pracovat, tak i ten státní se měnil.

Pojďme se bavit o této škole. Takže Vy jste jezdili na nějaká ta školení?

Ne, my jsme spíš pracovali tak jako samostatně. Třeba klavíristi jsme tady tři, tak ve třech lidech společně klávesy, keyboardy zase dva, takže jsme to dávali nějak společně. Ale samostatně po těch nástrojích.

A potom, když jste to dali dohromady, tak paní ředitelka měla hlavní slovo?

Ano, takže vlastně to hlavní dávala dohromady paní ředitelka.

Proběhla pro Vás nějaká změna ve výuce?

Takhle, pro mě, protože neučím tak strašně dlouho, tak pro mě to zas taková změna není. Protože vlastně, já v momentě, kdy jsem začala učit, tak už se ve svý podstatě začalo něco takovýho vytvářet, tak vlastně i podle toho jak bych si asi tu výuku představovala, tak už se daly napsat ty osnovy. Takže pro mě ten systém nijak extrémně nový není, protože já už jsem vlastně vplula, věřím tomu, že vlastně ta generace učitelů, kdy učí třicet, čtyřicet let, že tam je to něco jinýho, že je to určitý posun někam jinam. Pro mě vlastně tím, že už jsem vplula do toho systému, kde napíšeme, co chceme to mít takhle, takže nedá se říct, že by nějaká změna byla.

Co bylo nejtěžší při té tvorbě toho ŠVP?

No pro mě asi i tím, že jsem měla i menší praxi, že jsem neměla tu letitou praxi, jako třeba ostatní kantoři, takže pro mě bylo nejkomplicovanější takový ty ideály, co by asi to dítě mělo umět skloubit s tím, jestli reálně bysme to zvládli. To bylo pro mě nejtěžší, takže vlastně i pak probíhaly různé konzultace s kolegema, který mají mnohem větší

zkušenosti pedagogický, že nějakou vizi určitou jsme spolu konzultovali. Takže já jsem z toho udělala nějaký střed, jestli to, co mám pocit, že by mělo být, jestli je to reálný to zvládnout.

A jelo se podle osnov starých?

Taky, taky jsme to porovnávali v tom počátku. Je spousta věcí, který jsme teda absolutně nechápali. Hlavně tam byly, kdysi, když vezmu v počtu přebraných skladeb za rok, tak tam byly určitý věci, který si myslím, že prostě nelze. Že tam byly věci, který jsme prostě úplně vyřadili, že jsme to možná zjednodušili v něčem, v něčem je to možná, řekla bych, zase jako trošku náročnější, že víc se tam klade důraz na takový ty doprovody podle akordických značek a tak. Ale určitě se to ze začátku konzultovalo, potom už jsme vlastně spíš jen hledali to v tom porovnání.

Ted' ta výuka probíhá jak? Učíte podle ŠVP a ten zbytek jede podle těch starých osnov?

Tam vlastně pokračují. Tam je spíš náročný uvědomit si první ročníky, druhý ročníky a přípravky letos jsou už podle nového systému. A vlastně první a druhý ročníky druhých cyklů. Což si myslím, že je to jediný v čem je to komplikovanější, uvědomit si, který to dítě je kde, protože jsou tam malinko jinak komorní hry, než bývaly, jestli budou chodit na čtyřručky nebo budou chodit do sboru. Uvědomit si, nebo mít někde poznámku třeba i v katalogu, že pozor, ve druhém cyklu musí mít tolik a tolik hodin, tak to je trošku komplikovaný. Tím, že první druhý ročník to tak má, třetí čtvrtý ročník to má ještě trošku jiným způsobem. Tak je to spíš jen o tom si to uvědomit.

Takže tam vlastně přibyly nějaký ty hodiny?

Hmm, u některých dětí určitě.

A můžou si vybrat? Do sboru nebo komorní hra?

Tady ano, tady právě je ten sbor, je tady taneční orchestr, je tady klávesový soubor. Takže si můžou vybrat, máme tady i dechový soubor. Takže si můžou vybrat, kdo kam pude, ale je to i podle nástrojů hodně

Co se změnilo pro děti? Poznali změnu?

Já si myslím, že moc ne. Protože vlastně ty děcka, který teď nově nastupují, si nemůžou všimnout změny, když je to pro ně automatický. Oni vlastně přišly a rovnou dostaly takovýhle pravidla nastavený.

Třeba v té hudební nauce by to bylo horší?

Tam by se to mohlo stát, ale tam já do toho opravdu nevím, protože to neučím.

Rozhovor č. 13

Jak dlouho jste v ZUŠ?

V kantorině jsem od roku 1981 a ve výkonu ředitele jsem od prvního ledna devadesát tři. Takže už taky teda mnoho let.

Obor jaký učíte?

Já mám vystudovanou konzervatoř, obor klavír, k tomu veškerý hudební teorie, takže tam samozřejmě učím hudební nauky, hudební semináře ponovu podle ŠVP. A jinak jsem ještě měla specializaci jako druhý obor zpěv, s tím, že teda můžu i sólovej, ale já jsem se zaměřila, protože jsem k tomu dělala i dirigování, takže hlavně sborovej. Takže vedu pěveckej sbor.

Takže teď k tomu ŠVP. Jak jste ho tvořili? Hromadně nebo....?

Na začátku všeho bylo to, že my jsem už vlastně 2 roky, než to začlo být aktuální pro zušky, že s platností od 1. září 2012 se musí najet na tu výuku, tak jsme dva roky před tím už, nejdřív jenom ředitelé těch zušek, jezdili na cílený semináře, školení, který vlastně organizovalo pedagogické centrum v rámci toho DVP (další vzdělávání pracovníků) a jezdili jsme na různá místa po republice. Vždycky jenom takový pracovní dvoudenní seminář jenom ředitelů zušek, aby oni vlastně dostali takovou tu základní metodiku pro to, jak si to potom v rámci té týmové práce vést na svojí škole. Takže to už jsem vlastně začala jezdit ve školním roce 2009/10 na tyhle různé semináře, bylo jich třeba pět šest do roka. Jo, takže docela náročný. K tomu jsme teda měli nějaký předpřípravný materiály typu manuál pro RVP. Takže základ je teda nastudovat si RVP, v našem případě to bylo RVP pro základní umělecké vzdělávání a na základě toho

potom si ta škola dělá to svoje ŠVP. No, takže tohle jsme absolvovali my jako ředitelé. Potom v tom školním roce, těsně než se to mělo na těch školách tvořit, to znamená, to byl rok 2010/11 už potom vlastně ředitelé škol zodpovídali na to, že budou vysílat svoje kantory podle nástrojové specializace v hudebním oboru. A plus samozřejmě tam nesmím opomenout, že jsou zušky, které maj taneční obor, to třeba máme my, ale je tam třeba literárně dramatický a výtvarný obor, čili vlastně všechny ty jednotlivý umělecký obory, který na zušce maj být, tak se v podstatě vysílali ty učitelé jako zástupce, třeba vedoucí těch oddělení na škole na ty dílčí semináře, který už zase byly spíš úzce profilovaný, na ty konkrétní obory. No, takže já třeba, jako za klavírní oddělení, jsem potom jezdila s kolegema na semináře, který byly vyloženě určený pro vyučující klavírního oboru, aby teda se vědělo, co třeba za klavíristy tam v tom ŠVP nesmí chybět. Ale takhle se posílali samozřejmě kytaristi, smyččáři, dechaři, a tak dále, taneční obor, kolegové z výtvarky atd. To byl ten školní rok 10/11 a zase oni absolvovali pět, šest seminářů v rámci nějakého cyklu, to téma bylo jasný „Tvorba vlastního ŠVP za své oddělení“. A tyhleti učitelé takhle teda, v tomhleto smyslu poučení, potom v podstatě předali informace těm svým kolegům v rámci svýho oddělení. A my jsme začínali práci na ŠVP vlastně na jaře 2011. A to jsme byli už všichni, kdo musel být, prošel tím školením a v podstatě to celé začlo tím, že já jsem si nejdřív svolala vedoucí těch jednotlivých oddělení, tam jsme si teda řekli, takovou tu základní strukturu, osnovu, co všechno v tom ŠVP, my za svou školu chceme mít, co tam budeme preferovat. Tam šlo o to, že se nejdřív udělaly ty dílčí kapitoly. To znamená, že si každý za svůj obor nástrojový, nebo teda ty umělecký obory si zpracoval ty výstupy, takzvané výstupy těch jednotlivých ročnících, včetně přípravného ročníku. Si zpracovali výstupy za své ročníky. Co mají žáci umět ve svém oboru, v jednotlivých ročnících, to jsou ty výstupy.

A spolupracovali, když máte třeba dva klavíristy?

Oni pracovali v těch předmětových komisích, to znamená, že to byla týmová práce, to je takový moderní slovo. Ono takhle, aby se to řeklo upřímně, na velkých školách ta týmová práce je naprosto logická, protože tam opravdu na těch velkých školách za každé oddělení je tam hodně učitelů. U nás, když to řeknu na naše poměry, tak třeba klavíristi jsme tu čtyři, kytaristi čtyři, houslista třeba jenom jeden, čili tam jsme to potom dělali tak, že třeba ten houslista, byť samozřejmě nemůžem porovnávat práci a výuku na housle a kytaru, ale houslista se začlenil do předmětovky strunného oddělení,

takže byl u smyččářů. Bubeníka máme taky jenom jednoho, tak ten pracoval spolu s dechaři, i když on si museli pohlídat specifiku a každý si musel pohlídat specifiku toho svého nástroje, to je jasný. Ale zase právě proto, aby, jak se říká, takový ty obecný pravidla jsou použitelný a platný jakoby všeobecně napříč těmi nástroji a tomu člověku se to líp uvažuje, když sedí pět, šest lidí pospolu u stolu. S tím že si obecná pravidla, která vlastně platí i bez rozdílu jaký je to nástroj, z hlediska ty všeobecný pedagogiky nebo metodiky jako takový muzikantský, tak se to tam zaneslo. A pak si každé musel za ten svůj nástroj si pohlídat, aby nezapomněl mít tam ty svoje specifika. No a takhle, když teda postupně zpracovaly všechny ty předmětovky, tak potom ty výsledky z té předmětovky, to se všechno zapsalo, tak pak jsme si udělali pedagogickou radu, která vlastně shrnula ty jednotlivý práce, jak ty předmětovky si to zpracovaly. A potom, to byla taková ta nejtěžší část, protože se to muselo nějakým způsobem třídit, samozřejmě stručnit, teď my jsme tam měli, a to je v rámci toho manuálu jsou i doporučené určité postupy i dokonce z hlediska sloves, který se musí užívat, a který se nesmí užívat.

Tohle mě překvapuje, ale to už jste třetí člověk, který o tom mluví.

No, to byl přímo slovníček zakázaných pojmů teda. To jsem si v životě nemyslela, že něco česky není česky, anebo naopak, že to je česky a nikdo tomu nerozuměl, co se tím myslí. Takže to bylo docela zajímavý. Dá se z toho taky vybruslit, no nicméně jsme si museli všichni zopakovat, co je dokonavé nedokonavé. Musí to být pořád jenom proces, nikoliv konečná verze postupu, takže takhle. Takže to trošku byla spíš legrace, zopakovat si češtinu, to si pak člověk uvědomí, kdo má maturitu. To je jedna věc. No, a potom teda, protože ten manuál pro to ŠVP pro zušky, ale on asi každý ten manuál má takovou přesnou tu osnovu, názvy kapitol a to pořadí se musí dodržovat, to jste se s tím setkala. Čili my jsme si nejdřív začali vlastně tím nejdůležitějším, to znamená, to, co každé chce učit, nebo to co učí, co potřebuje ke své práci a co si tam chce zanechat. Že se šlo jakoby od zadu. Takže jsme si tam udělali, co dělá tady školu školou, to znamená vyučování jednotlivých nástrojů a jednotlivých učitelů, jak to bude. Myslím, že nejtěžší bylo, aby se lidi shodli na těch pravidlech, protože ty pravidla musí být jednotný. A i když si o tom Petr myslí něco jiného, než Pavel, tak to co se zaneslo do ŠVP, bude pro všechny závazný. Takže bylo to hodně o kompromisech. Když třeba někdo je náročnější a chtěl, aby se do výstupů dalo třeba v ročníku to, či ono, a druhý říkal: „Já takhle šikovný žáky nemám, nedávej to tam, protože to všichni nesplní“. Takže o tom byly

třeba ty diskuze. Ale tak zase je to dobře, protože si člověk najednou musel v sobě nastavit zrcadlo, jestli teda je až moc náročnej, nebo naopak se veze někde dole a musí sebou hnout a musí dosáhnout tý minimální úrovně. To bylo na tom nejužitečnější a nejjímavější. Čili to ostatní bylo občas, jak to říct slušně, zbytečně použité fráze, který nikdo nebude nikdy číst. Rodiče to rozhodně nezajímá. Ty zajímá, co dítě umí a kolikrát ho vidí vystupovat, a jestli si umí doma zahrát pro radost a kolikrát byl na jeho koncertě. Jakoby rodiče nic jinýho neřeší. Ale přijde Vám kontrola, nebo inspekce a už jsme jí tady letos měli, respektive loni v listopadu. A první co chtěli poslat dopředu mailem celý ŠVP. A pak si ho teda nastudovali, naše ŠVP má teda asi 87 stran, taková jako dobrá bichle, školní Bible tomu říkáme. A oni potom skutečně šli, stránku po stránce, kapitolu po kapitole, a třeba na nějaký konkrétní věci se fakt ptali, takže oni to asi byli opravdu jediní, kdo to četli. Teď už to zase dlouho nikdo číst nebude, si myslím já. Ale oni si tu práci dali, vopravdu. A byli schopný třeba chytat i za určitý věci, slovíčka, a pak když potom šli do těch hodin a že teda byli u každýho vyučovacího oboru, myslím si, že shodou okolností, u nás jsme menší škola, mám tady 12 učitelů, tak nebyl učitel, u koho nebyli. Vopravdu ten tejden u každýho byli na dva, tři žáky nebo skupinovou výuku. Takže pak teda vopravdu si vzali ten papír a pak sledovali, jestli to, co jsme si my do toho ŠVP začlenili, tak jestli to teda fakt plníme. Takže pak teda si člověk říká, aha, méně znamená více, protože když si na to vymyslíme a uděláme úžasný věci, a pak v tý praxi člověk zjistí, že prostě když má hodina 45 minut, tak má prostě 45 minut, takže to tam prostě do výsledků nedáte. Takže to jako, myslím si, že jak to teď máme druhý školní rok v praxi, tak většinou ten školní rok končíme tím, že si u zkoušek říkáme, co je skutečně stihnutelný, to je hroznej tvar, ale lepší nemám, a už si v podstatě přes prázdniny každej za svůj obor říkáme: „Tak si to proberem“, i u zkoušek, a to už je to vidět, co si splnilo, opravdu, popravdě, upřímně, realisticky jak to vypadá. No a potom, v tom přípravným týdnu, v tom srpnu, protože výhoda, jediný, jedno z mála plus ŠVP je, že se do něj může furt vstupovat. Zatím, dokud nám to někdo ze shora nezakáže. Nebo nevydá nějaký, tenhleten jinej metodický pokyn. Čili tam je výhoda toho, že my to během toho školního roku pořád zkoušíme, prověřujem, co teda funguje, jestli to, co jsme si na sebe vymysleli, jestli je to ušitej bič, nebo jestli to prostě je v tý výuce znát a jestli se podle toho dá. Jestli je to opravdu taková metodika, že se podle toho dá. To, co zjišťujem v praxi, že se ověřilo nebo neověřilo, ono to ověří právě v tý praxi, čili, co se vyzkoušelo a funguje nebo nefunguje, tak se okamžitě škrtá. A to je právě ta výhoda, že

my v srpnu, když je teda ten přípravný týden, tak si od těch lidí vyberu ty papíry a řeknu tak, za dechy se zjistilo, že nefunguje to a bude se škrtat a dělá se vlastně korekce. To samý třeba i v nauce v těch jednotlivých oborech. V tom vidím tu výhodu, že si to ty lidi postupně zkouší, protože to ŠVP je v platnosti dva školní roky. To znamená, že zatím se vyzkoušela, jak funguje výuka přípravných ročníků v jednotlivých oborech u prvních ročníků a letos zkoušíme druhý ročníky. A od třetích se učí pořád podle starých osnov, to je právě ta schizofrenní výuka, že souběžně. Ono, k tomu 1. září 2012, naskočilo ŠVP, to jo, ale jenom přípravné a první ročníky, a všechny ostatní se učí podle dosud platných a nezrušených učebních plánů, a to ve všech oborech. Takže my vlastně tady máme dva způsoby výuky. Ale což já myslím, že jako každý člověk, jak je vystudovanéj a jak je erudovanéj pro hudbu nebo pro taneček, v mém případě, tak každý učí podle toho nejlepšího svědomí jako kantor. Nemyslím si, že by najednou úderem prvního září dvanáct začal učit jinak, vůbec ne. Ale učí tak, aby teda naplňoval ty vize a ty výstupy, a to, co si teda dali na ten papír. I když jsou to občas fráze, a oni nás k těm frázím dotlačili, to říkám naprosto upřímně a mluvím takhle fakt za kolegy, protože mnohdy museli skřípat zubama. Řekli: „Já to učím celý život takhle, a takhle to cejtím, a mám takhle výsledky, žáky na soutěžích, a tak dál. Nevím, co bych na tom měl měnit“. Ale musel to oblíct do slov a to mnohým dělá problém, pojmenovat to, co dělají výborně. Ale jako zdůvodnit si, proč tohle dělat nebudu, protože to považuju za hloupost. Pokud si to umí zdůvodnit, já jsem nikoho netlačila, aby najednou chodil po hlavě, to je nesmysl, že jo. Ale potom přijde i na to lámání chleba a třeba konfrontace s inspekcí, tak si prostě museli obhájit. A ty inspektoři se ptali: „Proč tam máte tohle, a proč tam nemáte tohle, když by tam mohlo být i tohle jako výstup.“ Protože já si vo tom myslím tohle a praxe mi dokázala, že je to nesmysl. Když si to ten člověk umí zdůvodnit, tak nevidím důvod, abychom něco psali, aby to na papíru bylo jako odškrtnuté, že to tam máme, ale při tom půlka lidí neví, vo čem to je, druhá půlka tomu nerozumí a třetí půlka, jak já dycky říkám v legraci, třetí půlka, tý je to proti srsti, tak to nemá smysl. To se lidi tlačí do hraní si na divadlo, to už tady bylo. Já prostě nechci, aby se tady dělaly nějaká pózy, aby se psaly fráze, který zůstanou v šuplíku na papíru a nikdo se na to celý rok nepodívá. A to myslím, že to byl největší problém z celého ŠVP, že ty lidi tlačili k tomu, aby najednou něco pojmenovávali, dávali to do kapitol a stanovovali nějaký normy. Při tom leta se učilo a pořád se učí od těch třetích ročníků, pořád platí ty starý učební plány, a ty jsou natolik zajetý v zuškách za ty

leta, že opravdu půlka lidí mě oponovala, proč máme najednou dělat něco nějak jinak, dyť tohleto je lety prověřená, produpaná, prohraná, prozpívána, protancovaná kolej, proč najednou to má být jinak? Ale ono to není o tom, když se to špatně pochopí, tak se to právě bere tak, že to má být jinak, ono to nemusí být jinak. Jenom se změnila móda v pedagogice a v metodice a osvědčené postupy se nemají měnit. Člověk má učit tak, jak nejlíp cítí, že to dělá dobře, to v každém případě. No, a tak se hold, naučíme ty nové pojmosloví a oblékneme svoji kvalitní práci do slov. Já jsem z toho takhle tímhle tím způsobem vybrusila a myslím, že takhle mě pochopili i ty kolegové, akorát, že některý opravdu nejsou slovověrci, takže říkali: „Tak to za nás vymysli, aby to bylo česky a abych tomu rozuměl zpětně“. Protože, když tady mám výborný učitele, kteří teda dobře učí, tak já najednou po nich nebudu chtít, aby dělali něco jinak, to je nesmysl. Jo, čili takhle ta práce probíhala. No, a samozřejmě už ten první školní rok už jsme hned viděli, že jsme třeba zbytečně v některých těch oborech byly, jak nám naznačovali k těm výstupům, co tam všechno ten žák umí a ovládá, takový ty slovesa. Tak jsme pak zjistili, že teda někde je toho moc, a že skutečně nejlepším měřítkem, je si vzít z pohledu takovýho toho průměrného žáka. Třeba v dvojkaře, který zvládne takový to dobrý minimum, i sem tam třeba zahrát na koncertě, muzika ho baví, hodí do různých seskupení, má třeba víc těch kroužků a ve výsledku sem tam hezká jednička a jinak je pěkná dvojka.

A poslední dotaz tedy, jestli to přineslo nějaké změny pro ty žáky. Jestli si toho všimli, že se tady něco stalo.

Cílem našim bylo, aby si právě žáci ale vůbec ničeho nevšimli. Abychom totiž nedělali najednou skrze ty děti zmatek v hlavě rodičům. Je jasné, že jsme teda všechny rodiče oslovili dopisem, kde prostě dostali všichni rodiče úderem 1. září 2012, kdy ŠVP vstoupilo v platnost. Navíc máme webový stránky, takže na webových stránkách bylo taky, že od tohoto data škola vstupuje do nového vzdělávacího programu. Maj ho tam v rámci té lišty, je tam jedna z těch kapitol „Vlastní ŠVP“. Takže, kdo z rodičů chce si náš osmdesáti stránkový elaborát přečíst, seznámit se s tím, tož má možnost, najde si to na webových stránkách. Jinak rodičům jsme pouze sdělili to, že tento vzdělávací program má takový a takový zaměření, ale že v podstatě ve svém principu, co má dítě ve svém nástroji se naučit a co má zvládat, že to nikterak není radikální změna. Oproti stávajícím učebním plánům a osnovám, podle kterých nota bene se učí i nadále, protože

podle ŠVP jedou jenom přípravky a první ročníky a takhle jsme to udělali zase letos pro žáky teď druhých ročníků, a tak dále. Čili vlastně dost široká veřejnost ví, že nějaké ŠVP vstoupilo do zušky, nicméně učí tady pořád ti samí učitelé, učí pořád stejně dobře a stejně kvalitně. Občas teda se rodiče, jako že mají právo nahlídnout do třídnic, tak vidí, že tam najednou se používají trošku jiné vyjadřovací prostředky k popisu něčeho, co se děje. Druhá věc je, do žákovský, která jako normálně pro děti funguje pořád stejně, tak tam občas třeba je něco navíc poznamenáno, takže to rodiče normálně podepisují, seznamují se s tím, ale upřímně řečeno, kdybych měla tipnout, kolik rodičů si fakt na to webu třeba to ŠVP přečetlo nebo tady, já ho mám i tady teda v tištěný podobě. Kdykoliv, kdokoliv z rodičů má právo sem přijít a říct dejte mi ŠVP k přečtení, nebyl tu ještě ani jeden, takhle to řeknu. Osobně fyzicky mě nikdo neoslovil. Kolik bylo na internetu a možná, že některý si třeba nastudovali ten svůj obor a koukali, kolik mají děti třeba hodin výuky a jak to tam mají, to možná si prověřili, ověřili, protože si to koneckonců platí. Tak je třeba zajímá, jestli bude rozdíl v tom, že třeba první ročník má dvě hodiny týdně, a od třetího už mají tři hodiny týdně, a který předměty si můžou vybrat a navolit jako nepovinný předměty k tomu, co už mají. Tak to možná, ze zvědavosti, tam nakouknou, ale že by četli takový ty ústřední kapitoly, takový ty centrální, který jsou všeobecný v rámci ŠVP, to teda pochybuju. Možná si opravdu jdou po tom svým nástroji, aby viděli pro to své dítě nabídku, anebo možná někdo, kdo uvažuje teprve to dítě do té hudebky přihlásit, tak ty třeba. Protože tady jsou v okolí další čtyři školy dostupně kilometrově, tak třeba se podívají na to naše ŠVP na webu, protože říkají: „Tak mám ho dát do Prachatic, nebo do Březí, nebo do Volyně, je to zhruba stejně. Nebo do Vimperka je to stejně daleko.“ No, tak se možná podívají a porovná si, třeba co nabízíme my, co nabízí jinde a pak je to jako menu. Vybírám si, co je mi jako bližší, co mi víc chutná. Takže to já nemůžu tušit. Co bylo pro děti rozhodně jiný, a pro rodiče rozhodně taky, a to jsme právě udělali v tom roce 11/12, bylo to, že na základě toho zapojení do ŠVP, jsme udělali takzvaný „dotazník evaluace“. Takové to hodnocení školy z pohledu. Byl zvlášť udělaný dotazník asi o patnácti otázkách pro rodiče, jak oni vidí svoje dítě teď, když chodí do hudebky, jestli právě vidí rozdíl mezi tím, co bylo loni a co je teď, a jak nahlíží na školu i z hlediska její prezentace a z hlediska celkový atmosféry. Jak nahlíží na přístup učitele k žákovi, jestli dítě chodí z hodin nadšený, jestli doma vo něčem vypráví, nebo jestli jim tady něco chybí v tom, co jim tady poskytujeme, a tak dále. Tak to byl dotazník pro rodiče. To samý pak psaly děti, respektive ne to

samý, ale ten dotazník, kde zase byly otázky, který byly formulovaný tak, aby to dítě pochopilo, protože nemůžu se ptát stejným způsobem dospělého jako dítěte, kterému je třeba sedm v tu chvíli. Takže tam jsme měli úplně dětsky formulovaný otázky, co ho nejvíc baví, na co se nejvíc těší, co by vůbec v hodině nechtěl dělat, aby teda si moh vybrat, jako že tohle nechce a tak dále. Takže to byly docela zajímavý odpovědi, kdy se potom v rámci té evalvace udělalo hodnocení. To vyhodnocení těch dotazníků jak dětských nebo žákovských, tak rodičovských jsme pak na ten web umístili, je to tam do dneška. Každý se může podívat na, co jsme se ptali rodičů, na co děti, a jak se to setkalo v tom celkovém hodnocení. Který jsou tady třeba nejoblíbenější obory nebo předměty, kolik procent dětí nauka baví, kolik procent dětí by to vyměnilo za něco úplně jinýho, koho baví komořina, kdo nechce komořinu, který nástroje chybí, co dětem chybí. Jsme se třeba dozvěděli, že dětem na chodbě chybí dětskej koutek a trampolína a takový legrace. Ale my jsme tam dali úplně všechno, aby si to ty rodiče i zpětně mohli prohlížet. Jediný, co bylo najednou, že jsme je obtěžovali s dotazníkem a že to nebyl dotazník typu ano x ne, nebo body. Takže se museli trochu jako namáhat a někde tu odpověď fakt jako zformulovat. Tak to jako myslim, že pro mnohý docela, si myslim, náročný. Že jako oni jsou zvyklí, když už teda anketa, tak zaškrtnu nebo proškrtnu, označím ano x ne, nebo teda nevím, anebo teda napíšu z pěti bodů čtyři, ale tohleto je trošičku na ně náročný, a proto nás překvapilo, že na ten dotazník, on nebyl povinněj, ale osmdesát procent se nám vrátilo zpátky, což považuju za výborný.

Příloha III. :Hodnocení podle ZUŠ E

Hodnotící kritéria:

- 1. Pokrok ve studiu (35 %)*
- 2. Zájem o studium (25 %)*
- 3. Úroveň domácí přípravy (20 %)*
- 4. Splnění jednotlivých ročníkových výstupů (15 %)*
- 5. Další aktivita žáka – koncerty, vlastní iniciativa, apod. (5 %)*

Všem pěti oblastem bude pololetně přiřazena bodová hodnota 0 - 200, tyto hodnoty budou pomocí procentuálních koeficientů převedeny na výslednou známku z předmětu.

Převod bodů na známku:

- a) 200 - 141 bodů: 1- výborný*
- b) 140 - 91 bodů: 2 - chvalitebný*
- c) 90 - 41 bodů: 3 - uspokojivý*
- d) 40 - 0 bodů: 4 - neuspokojivý*

Stanovení počtu bodů pro výroční hodnocení je dáno na základě podkladů zaznamenaných v žákovské knížce, pozorování a zkušeností učitele při vzdělávání hodnoceného žáka.

V případech, kdy jsou školní výstupy rozpracovány do delších časových celků než 1 rok nebo v pololetí, hodnotíme pokroky žáka směrem ke splnění daných školních výstupů.

Příklad výroční klasifikace: Hra na klavír - pololetí

Hra na klavír	Pokrok Body 0-200	Zájem Body 0-200	Domácí příprava Body 0-200	Výstupy Body 0-200	Aktivita Body 0-200	Součet Max. 200
Jan Novák	180	160	130	130	150	
Koeficient (váha)	0,35	0,25	0,20	0,15	0,05	
Výsledná hodnota	63	40	26	19,5	7,5	156
Známka z předmětu	1					

ABSTRAKT

NOVÁKOVÁ, M. *Reforma základního uměleckého školství a školní vzdělávací programy z pohledu pedagogů*. České Budějovice 2014. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce M. Kaplánek.

Klíčová slova: rámcově vzdělávací program, školní vzdělávací program, základní umělecké školy, hudební obor, pedagog, manuál pro vznik školních vzdělávacích programů, základní umělecké vzdělávání

Práce se zabývá reformou základního uměleckého vzdělávání v České republice a jejím hodnocením ze strany pedagogů. Teoretická část charakterizuje historii a vývoj základních uměleckých škol, dále pak rámcově vzdělávací program pro umělecké vzdělávání, projekt Pilot ZUV a Manuál k tvorbě ŠVP.

Praktická část obsahuje zhodnocení třinácti rozhovorů s učiteli a řediteli ZUŠ v oblasti jižních Čech, kteří se vyjádřili k průběhu tvorby ŠVP na své škole. K tomu, jak ho využívají v praxi a také k tomu jaký je jeho dopad na žáky. Hodnocení probíhá formou kvalitativního výzkumu.

ABSTRACT

The reform of the elementary artistic education and school education programs from the perspective of teacher

Key words: Framing education program, Program for the Elementary School, Elementary Art School, music field, teacher, manual for the creation of Program for the Elementary School, elementary artistic education

My dissertation deals with the reform of the elementary artistic education in Czech Republic and opinions of the teachers on it. The theoretical part describes the history and development of elementary artistic schools, the Framing education program for artistic education, project PILOT ZUV and the manual for School Educational Program.

The practical part contains opinions of 13 teachers and headmasters of Elementary Artistic Schools in South Bohemia on the creating of School Educational Program at their schools. There are also their opinions on practical using of SEP and their view of the effect of the SEP on the students. The results are made by qualitative research.